

Onsdagen den 23 maj

Kl. 10.00

§ 1 Justerades protokollet för den 15 innevarande månad.

§ 2 Föredrogs, men bordlades åter lagutskottets betänkande nr 19, försvarsutskottets betänkande nr 18, socialförsäkringsutskottets betänkanden nr 17 och 18, utbildningsutskottets betänkanden nr 28 och 29 samt näringsutskottets betänkande nr 58.

§ 3 Näringspolitik m. m.

Föredrogs näringsutskottets betänkanden:

nr 54 i anledning av propositionen 1973:41 angående industripolitisk verksorganisation, m. m., jämte motioner, propositionen 1973:1 i vad avser anslag till statens institut för företagsutveckling jämte motioner samt motioner angående näringspolitik m. m.,

nr 55 i anledning av propositionen 1973:1 i vad gäller anslag för budgetåret 1973/74 inom inrikesdepartementets verksamhetsområde avseende företagareföreningarna och av dem administrerad garanti- och långivning, m. m., jämte motioner samt

nr 56 i anledning av propositionen 1973:64 angående ändrad organisation av kommerskollegium jämte motioner.

Herr TALMANNEN yttrade:

Näringsutskottets betänkanden nr 54, 55 och 56 debatteras i ett sammanhang och yrkanden beträffande samtliga dessa betänkanden får framställas under den gemensamma överläggningen.

Näringsutskottets betänkande nr 54

I propositionen 1973:41 hade Kungl. Maj:t, under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över industriärenden för den 23 februari 1973, såvitt här var i fråga,

dels föreslagit riksdagen att

1. besluta att en central myndighet med uppgifter inom det industripolitiska området enligt de riktlinjer chefen för industridepartementet förordad skulle inrättas den 1 juli 1973,

2. godkänna de av departementschefen förordade riktlinjerna för omorganisation av den verksamhet som bedrevs vid statens institut för företagsutveckling,

3. godkänna de av departementschefen förordade riktlinjerna för en ökad regional företagsservice,

4. besluta att en fond för stöd till industriellt utvecklingsarbete enligt de riktlinjer departementschefen förordad skulle inrättas den 1 juli 1973,

5. godkänna att av vinsten för år 1972 från Sveriges investeringsbank AB 30 000 000 kronor skulle avsättas till fonden,
6. besluta att en nämnd för förvaltning av statens gruvegendom enligt de riktlinjer departementschefen förordat skulle inrättas den 1 juli 1973,
7. medge att Kungl. Maj:t uppdrog åt nämnden att utöva Kungl. Maj:ts befogenhet att upplåta gruvrättigheter som tillkom staten,
8. godkänna de av departementschefen förordade riktlinjerna för Sveriges geologiska undersökningsverksamhet och organisation,
9. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsanordningar och åtgärder i övrigt som behövdes för förslagets genomförande,
dels föreslagit riksdagen att anta inom industridepartementet upprättade förslag till
11. lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar,
12. lag om ändring i gruvlagen (1938:314),
13. lag om ändring i lagen (1886:46 s. 1) angående stenkolsfyndigheter m. m.,
14. lag om ändring i uranlagen (1960:679),
15. lag om ändring i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes bl. a. följande:

”I propositionen föreslås förändringar i verksorganisationen inom industridepartementets ansvarsområde i syfte att bygga ut och effektivisera medlen för näringspolitiken. En ny myndighet, statens industriverk, föreslås således bli inrättad den 1 juli 1973, varigenom en basorganisation skapas på verksplanet för centrala industri-, energi- och mineralfrågor.

För att tillgodose behovet av en kontinuerlig planerings- och utredningsverksamhet på det industripolitiska området föreslås verket erhålla resurser för bl. a. branschundersökningar och långsiktig prognosverksamhet. Likaså inordnas den pågående utredningsverksamheten rörande mindre och medelstora företag i verket. Vidare avses industriverket överta de uppgifter inom inrikes- och industridepartementens verksamhetsområden som åvilar det nuvarande kommerskollegiets industribyrå, bl. a. omställningsfrämjande åtgärder för vissa industribranscher och administration av de statliga industrilånegarantierna. Verket kommer att svara även för tillsynen av företagareföreningarna.

Vidare föreslås en förstärkning av statens insatser i fråga om företagservice. Under ett särskilt anslag föreslås 2,5 miljoner kronor bli anvisade budgetåret 1973/74 för rådgivning och informationsförmedling genom företagareföreningarna. Industriverket förordas erhålla det samordnande ansvaret för statens verksamhet på företagserviceområdet.

I propositionen föreslås att industriverket övertar de arbetsuppgifter som de nuvarande bergs- och elbyråerna inom kommerskollegium svarar för. I samband härmed vidgas ansvarsområdet till att efter hand omfatta hela energisektorn. Resurser för prognos- och utredningsarbete på energiområdet överförs även till verket.

I propositionen dras vissa riktlinjer upp för den statliga verksamheten på mineralområdet. En särskild nämnd föreslås bli inrättad för förvalt-

ningen av statens gruvegendom. Kungl. Maj:t föreslås få möjlighet att till nämnden delegera viss beslutanderätt i hithörande frågor. Nämnden knyts till industriverket, som avses svara för dess administration.

Industriverket avses från kommerskollegium överta funktionen som chefsmyndighet för sprängämnesinspektionen, bergsstaten och statens elektriska inspektion.

Industriverket föreslås få en styrelse med högst nio ledamöter. Verket skall enligt förslaget bestå av en planerings- och utredningsenhet, en industrienhet, en energienhet, en mineralenhet och en administrativ enhet. Till verket avses även vissa rådgivande organ bli knutna.

För industriverket beräknas budgetåret 1973/74 113 tjänster, vilket innebär att verket tillförs 41 tjänster för tillkommande arbetsuppgifter. Medelsbehovet för verket under nästa budgetår beräknas till sammanlagt 10,4 miljoner kronor varav 2,2 miljoner kronor föreslås bli anvisade under ett särskilt anslag till utredningar m. m.

Vidare förordas i propositionen att statens institut för företagsutveckling (SIFU) integreras i industriverket fr. o. m. budgetåret 1974/75. Samtidigt avses en ytterligare regional spridning av SIFU:s nuvarande arbetsuppgifter ske.

I propositionen föreslås vidare att en särskild fond, statens utvecklingsfond, inrättas med syfte att stödja riskbetonade investeringar inom industrin för utveckling av nya produkter, processer eller system. Stöd från fonden avses utgå i form av lån med villkorlig återbetalningsskyldighet. Verksamheten föreslås inledningsvis bli finansierad genom att 30 miljoner kronor av vinsten från Sveriges investeringsbank AB tillförs utvecklingsfonden. Fonden leds av en särskild styrelse. Administrativt knyts utvecklingsfonden till industriverket genom att verket avses svara för den löpande verksamheten vid fonden.”

Vidare hade Kungl. Maj:t i propositionen 1973:1 bilaga 15 punkterna B 1–B 3 (s. 19–24 i utdrag av statsrådsprotokollet över industriärenden för den 3 januari 1973) föreslagit riksdagen att

1. till Statens institut för företagsutveckling: Uppdragsverksamhet för budgetåret 1973/74 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor,

2. till Statens institut för företagsutveckling: Främjande av företagsutveckling för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 8 900 000 kronor,

3. till Statens institut för företagsutveckling: Utrustning för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats

dels följande i anledning av propositionen 1973:41 väckta motioner:

1973:1749 av herr Larfors m. fl. (s),

1973:1750 av herr Larfors m. fl. (s),

1973:1804 av herr Bohman m. fl. (m) vari, såvitt nu var i fråga,

hemställts att riksdagen skulle

1. avslå propositionens förslag i vad avsåg inrättandet av ett statens industriverk,
2. ge Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförts beträffande statens institut för företagsutveckling,
3. ge Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförts beträffande ökad regional företagservice,
4. ge Kungl. Maj:t till känna att fonden för stöd till industriellt utvecklingsarbete borde knytas till styrelsen för teknisk utveckling,
5. ge Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförts beträffande nämnden för förvaltning av statens gruvegendom,
6. avslå propositionens förslag om ändring i lagen (1902:71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar,
7. avslå propositionens förslag om ändring i gruvlagen (1938:314),
8. avslå propositionens förslag om ändring i lagen (1886:46 s.1) angående stenkolsfyndigheter m. m.,
9. avslå propositionens förslag om ändring i uranlagen (1960:679),
10. avslå propositionens förslag om ändring i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln,

1973:1805 av herr Ekinge (fp),

1973:1806 av herrar Enlund (fp) och Enskog (fp),

1973:1807 av herr Fälldin m. fl. (c) vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av propositionen beslutade

1. att som sin mening uttala vad som anförts i motionen beträffande företagareföreningarnas organisation och verksamhetsinriktning,
2. att hos Kungl. Maj:t anhålla om att administrationsbidraget till företagareföreningarna i fortsättningen skulle tas upp på industridepartementets huvudtitel,
3. att till Främjande av företagservice för budgetåret 1973/74 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 7 500 000 kronor förhöjt reservationsanslag av 10 000 000 kronor,
4. att som sin mening uttala att delegationen för de mindre och medelstora företagen borde bibehålla en fristående ställning i enlighet med vad som anförts i motionen,
5. att som sin mening uttala vad som anförts i motionen beträffande organisationen och verksamhetsinriktningen inom statens institut för företagsutveckling,
6. att som sin mening uttala vad som anförts i motionen beträffande medverkan av studieförbunden i utbildningsverksamheten för företagare och anställda i mindre och medelstora företag,
7. att statens utvecklingsfond administrativt skulle knytas till styrelsen för teknisk utveckling,
8. att till Statens utvecklingsfond för budgetåret 1973/74 under trettonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 30 000 000 kronor,
9. att som sin mening uttala vad som anförts i motionen beträffande utdelning på statens aktier i Sveriges investeringsbank AB,

10. att hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning beträffande lokaliseringen av statens industriverk i enlighet med vad som anförts i motionen,

1973:1808 av herr Gustafsson i Barkarby m. fl. (s) vari hemställdt att riksdagen beslutade

1. att den i propositionen nämnda fonden för stöd till industriellt utvecklingsarbete (statens utvecklingsfond) och de för denna avsedda personella och andra resurserna administrativt skulle knytas till styrelsen för teknisk utveckling (STU),

2. att ett rådgivande organ, med i princip samma ställning som STU:s nuvarande nämnder, inrättades inom STU, i vilket representation kunde ges t. ex. industriverket och Investeringsbanken för att ge rekommendationer beträffande fondens projektstöd,

1973:1809 av herr Karlsson i Malung m. fl. (s),

1973:1810 av herr Nordgren m. fl. (m) vari hemställdt att riksdagen beslutade att statens institut för företagsutveckling (SIFU) skulle ha oförändrad ställning och ej inordnas i statens industriverk,

1973:1811 av herr Rydén m. fl. (fp) vari hemställdt

A. att riksdagen beslutade

1. att utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit anvisa 2 miljoner kronor till företagsservice,

2. att anvisa 500 000 kronor för försöksverksamhet med statliga bidrag till konsult- och rådgivningsinsatser,

3. att inrätta fyra tjänster som tekniska företagskonsulenter vid styrelsen för teknisk utveckling (STU) fr. o. m. den 1 juli 1973,

4. att anvisa 500 000 kronor för under punkt A 3 angivet ändamål,

5. att statens institut för företagsutveckling (SIFU) skulle finnas kvar som självständigt institut med industriverket som huvudman,

6. att SIFU:s fortsatta verksamhet blev föremål för utredning,

7. att avslå förslaget om inrättandet av statens utvecklingsfond,

8. att vidga uppgifterna för styrelsen för teknisk utveckling (STU) i enlighet med vad som anförts i motionen,

9. att 20 miljoner kronor av vinsten för år 1972 från Sveriges investeringsbank AB skulle ställas till STU:s förfogande,

10. att 10 miljoner kronor av vinsten för år 1972 från Sveriges investeringsbank AB skulle ställas till företagarföreningarnas förfogande för produktutvecklingslån med villkorlig återbetalningsskyldighet,

B. att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde att frågan om lämplig myndighet för lokaliseringstödet blev föremål för fortsatt utredning samt att förslag med anledning härav förelades riksdagen,

dels följande under den allmänna motionstiden väckta motioner:

1973:225 av herr Helén m. fl. (fp),

1973:342 av herr Eriksson i Ulfsbyn m. fl. (c),

1973:514 av herr Helén m. fl. (fp) vari hemställdts att riksdagen skulle
a) anvisa 5 miljoner kronor för produktutvecklingslån till mindre och medelstora företag,
b) medge att statsgaranti för produktutvecklingslån till mindre och medelstora företag fick beviljas intill ett belopp av 20 miljoner kronor, att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde att förslag om inrättande av ytterligare industriella utvecklingscentra förelades riksdagen,

1973:811 av herr Bohman m. fl. (m) vari hemställdts att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla att Kungl. Maj:t förelade riksdagen förslag till åtgärder ägnade att förbättra villkoren för de mindre och medelstora företagen samt stimulera till ökat nyföretagande,

1973:813 av herr Eriksson i Ulfsbyn m. fl. (c),

1973:816 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl. (c),

1973:823 av herr Kristiansson i Örkelljunga m. fl. (s),

1973:824 av herrar Larsson i Umeå (fp) och Andersson i Örebro (fp),

1973:828 av herrar Olsson i Kil (fp) och Stålhammar (fp),

1973:831 av herr Stjernström m. fl. (c),

1973:834 av herr Turesson m. fl. (m, c),

1973:837 av herr Åkerfeldt m. fl. (c),

1973:944 av herr Johansson i Växjö m. fl. (c),

1973:946 av herr Sjönell m. fl. (c) vari hemställdts att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning och förslag syftande till att sänka de mindre företagarnas kostnader för egen utbildning i enlighet med vad som anförts i motionen,

1973:1267 av herr Gernandt (c) — vilken motion hänvisats till utbildningsutskottet och senare överflyttats till näringsutskottet enligt 42 § riksdagsordningen,

1973:1446 av herr Andersson i Örebro m. fl. (fp, c, m),

1973:1454 av fröken Eliasson (c) och herr Sjönell (c) vari hemställdts att riksdagen som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna att den teknologiska forskningen i högre grad borde uppmärksamma de mindre och medelstora företagens produktionsvillkor och inriktas på utnyttjandet av smådriftsfördelar,

1973:1457 av herr Elmstedt m. fl. (c),

1973:1458 av herr Fälldin m. fl. (c), vari hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om skyndsamt tillsättande av en parlamentarisk arbetsgrupp för utarbetande av grunder och handlingslinjer för en aktiv näringspolitik enligt motionens syfte,

1973:1459 av herr Fälldin m. fl. (c) vari hemställdes att riksdagen beslutade

A. att hos Kungl. Maj:t anhålla om att ett aktionsprogram för 100 000 arbetstillfällen utarbetades, i enlighet med vad som angetts i motionen, innehållande:

1. förmedling av särskilda lån och bidrag till etablering och utvidgning av företag inom industri- och servicenäringarna, med inriktning på mindre och medelstora företag och i samordning med de regionalpolitiska strävandena,

2. en kampanj för nya produkter och nya marknader med särskild inriktning på ökade exportmöjligheter för mindre företag,

B. att anvisa till och att disponeras i enlighet med vad som förordats i motionen

1. Bidrag till nyetableringar och utvidgningar av företag inom industri- och servicenäringarna för budgetåret 1973/74 ett anslag av 200 000 000 kronor.

2. Lån till nyetableringar och utvidgningar av företag inom industri- och servicenäringarna för budgetåret 1973/74 ett investeringsanslag av 400 000 000 kronor,

1973:1466 av herr Hagnell (s),

1973:1470 av herr Helén m. fl. (fp) vari, såvitt här var i fråga, hemställdes

A. att riksdagen gav Kungl. Maj:t till känna

1. att näringspolitiken och den ekonomiska politiken borde utformas med sikte på en socialliberal ramhushållning, som syftade till att förena marknadsekonomins decentralisering och effektivitet med en socialt balanserad inriktning av den ekonomiska utvecklingen i hela folkets intresse,

2. att en nödvändig förutsättning för trygghet i arbetet och tillräckliga investeringar var att lönsamheten i företagen hölls på en godtagbar nivå,

B. att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde

1. att en särskild expertgrupp tillsattes för att

a. kartlägga orsakerna till nuvarande strukturella arbetslöshetsproblem,

b. pröva möjligheterna att förbättra de konjunkturpolitiska instrumenten,

c. föreslå åtgärder för att stimulera investeringar och nyetableringar,

2. att inom regering och förvaltning ett förberedelsearbete för utvidgning av de nu träffade avtalen mellan Sverige och de europeiska gemenskaperna snarast påbörjades för att Sverige vid lämpligt tillfälle skulle kunna begära nya förhandlingar med EEC beträffande anslutnings-

förm respektive sådan utveckling av samarbetet som skulle säkerställa en avtalsreglerad harmonisering av konkurrensvillkor och konkurrensförutsättningar och som skulle garantera att vårt förhandlingsmål om omfattande, nära och varaktiga relationer med EEC uppnåddes, allt under förutsättning av oförändrad svensk neutralitetspolitik.

1973:1474 av herr Olof Johansson i Stockholm (c) vari hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle

1. anhålla om en kartläggning av skillnaderna i samhällets näringspolitik och deras effekter på mindre och medelstora företag å ena sidan och storföretagen (med mer än 500 anställda) å den andra samt

2. anhålla om utredning och förslag om sådana åtgärder att de mindre och medelstora företagen konsekvent främjades i förhållande till storföretagen i samhällets näringspolitik och ekonomiska politik på i motionen angivna grunder,

1973:1489 av herr Magnusson i Borås m. fl. (m) vari hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde en undersökning av den snedvridning av konkurrensen som de punktvisa stödåtgärderna inom näringslivet medförde,

1973:1495 av fru Nilsson i Kristianstad (c) och herr Eriksson i Ulfaby (c) vari hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning angående tendenserna i fråga om nyetableringar av företag inom näringslivet, dess inverkan på företagsutveckling och sysselsättning samt förslag om åtgärder som kunde underlätta och öka nyetableringar,

1973:1496 av herr Nilsson i Tvärålund m. fl. (c) vari hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om skyndsamt prövning samt förslag angående statligt stöd till företagareföreningar för inrättande av rådgivningsgrupper med teknisk och ekonomisk expertis för förstärkt rådgivning åt mindre och medelstora företag,

1973:1508 av herrar Sjönell (c) och Andersson i Örebro (fp) vari hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning och förslag till ett system med investeringsbidrag i enlighet med vad som anförts i motionen,

1973:1509 av herrar Sjönell (c) och Andersson i Örebro (fp) vari hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning och förslag som medgav de små företagen

dels undantag från uppgiftslämnande i de fall där detta ej var oundgängligen nödvändigt och eljest förenklade rutiner i fråga om redovisning och uppgiftslämnande till myndigheter och institutioner samt ersättning för uppgiftslämnandet,

dels mer ändamålsenlig och för dem avpassad utbildnings-, rådgivnings- och konsultverksamhet samt

dels förenklade företagsformer som medgav i princip aktiebolagens skydd och rättigheter men under mindre komplicerade förfaranden,

1973:1511 av herr Sjönell m. fl. (c) vari hemställda att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om snabb utredning och förslag om åtgärder i syfte att tillförsäkra den importkonkurrerande hemmaindustrin tillräckliga produktionsobjekt samt att stärka dess stabilitet och konkurrensförmåga samt

Nr 96

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

1973:1512 av herr Stridsman m. fl. (c).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:41 punkten 9.1 i ifrågavarande del och med avslag på motionen 1973:1804 punkten 1 beslutade att en central myndighet med uppgifter inom det industripolitiska området enligt de riktlinjer som utskottet angivit skulle inrättas den 1 juli 1973,

2. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:41 punkten 9.1 i övrigt och med avslag på motionen 1973:1807 punkten 4 godkände vad i propositionen anförts om överförande av delegationens för de mindre och medelstora företagens funktioner till statens industriverk.

3. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:41 punkten 9.3 samt med avslag på motionen 1973:1804 punkten 3 och motionen 1973:1807 punkten 1 godkände av utskottet angivna riktlinjer för ökad regional företagsservice,

4. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1809 rörande sammansättningen av företagareföreningarnas styrelser m. m.,

5. att riksdagen skulle

a) med bifall till propositionen 1973:41 i ifrågavarande del samt med avslag på motionen 1973:1807 punkten 3 och motionen 1973:1811 punkten A 1 till Främjande av företagsservice för budgetåret 1973/74 under trettonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor,

b) avslå motionen 1973:1749 angående framtida ökning av anslaget till Främjande av företagsservice,

6. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1811 såvitt den gällde anslag till försöksverksamhet med statliga bidrag till konsult- och rådgivningsinsatser (punkten A 2),

7. att riksdagen skulle avslå

a) motionen 1973:1457 om regionala finansierings- och serviceorgan för näringslivet,

b) motionen 1973:824 angående den regionala handläggningen av lokaliseringsstödsfrågor,

8. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1496 om rådgivningsgrupper inom företagareföreningarna,

9. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1446 om stöd åt enskilda innovatörer,

10. att riksdagen skulle avslå

a) motionen 1973:225 såvitt den gällde stödet till företagareföreningarna,

b) motionen 1973:944 angående företagareföreningarnas rådgivningsverksamhet,

11. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:837 om utvidgning av företagareföreningarnas verksamhet till att omfatta även åkeri-, entreprenör- och serviceföretag,

12. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1807 såvitt den gällde överförande till industridepartementets huvudtitel av anslaget Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader,

13. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:41 punkten 9.2 i ifrågavarande del samt med avslag på motionen 1973:1804 punkten 2, motionen 1973:1810 och motionen 1973:1811 punkterna A 5 och A 6 godkände av utskottet angivna riktlinjer för omorganisation av den verksamhet som bedrevs vid statens institut för företagsutveckling, såvitt gällde ankytning till statens industriverk,

14. att riksdagen skulle

a) med bifall till propositionen 1973:41 punkten 9.2 i ifrågavarande del godkänna av utskottet angivna riktlinjer för omorganisation av den verksamhet som bedrevs vid statens institut för företagsutveckling, såvitt gällde regionalisering av verksamheten,

b) avslå motionen 1973:1750 och motionen 1973:1807 punkten 5 i den mån de inte tillgodosetts genom utskottets hemställan under a,

15. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:946 om åtgärder för att sänka vissa företagares kostnader för egen utbildning,

16. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1807 såvitt den gällde medverkan av studieförbunden i viss utbildningsverksamhet (punkten 6), i den mån motionen i denna del inte tillgodosetts genom vad utskottet anfört,

17. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:834 angående utbildning och forskning inom byggnadskulturvård,

18. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1267 om utbildningsåtgärder för att uppnå lägre byggnadskostnader m. m.,

19. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:1 i ifrågavarande del (bilaga 15 punkten B 1, s. 19) till Statens institut för företagsutveckling: Uppdragsverksamhet för budgetåret 1973/74 under trettonde huvudtiteln anvisade ett förslagsanslag av 1 000 kronor,

20. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:1 i ifrågavarande del (bilaga 15 punkten B 2, s. 23) och med avslag på motionen 1973:813 till Statens institut för företagsutveckling: Främjande av företagsutveckling för budgetåret 1973/74 under trettonde huvudtiteln anvisade ett reservationsanslag av 8 900 000 kronor,

21. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:1 i ifrågavarande del (bilaga 15 punkten B 3, s. 23) till Statens institut för företagsutveckling: Utrustning för budgetåret 1973/74 under trettonde huvudtiteln anvisade ett reservationsanslag av 500 000 kronor,

22. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:41 punkten 9.4 och med avslag på motionen 1973:1804 punkten 4, motionen 1973:1807 punkten 7, motionen 1973:1808 samt motionen 1973:1811 punkterna A 7 och A 8 beslutade att en fond för stöd till industriellt utvecklingsarbete enligt av utskottet angivna riktlinjer skulle inrättas den 1 juli 1973,

23. att riksdagen skulle

a) med bifall till propositionen 1973:41 punkten 9.5 och med avslag på motionen 1973:1807 punkterna 8 och 9 godkänna att av vinsten för år 1972 från Sveriges investeringsbank AB 30 000 000 kronor avsattes till statens utvecklingsfond,

b) avslå motionen 1973:1811 såvitt den gällde överföring av vinstmedel från Sveriges investeringsbank AB till styrelsen för teknisk utveckling (punkten A 9),

24. att riksdagen skulle avslå

a) motionen 1973:514 såvitt den gällde anslag till produktutvecklingslån,

b) motionen 1973:1811 såvitt den gällde utnyttjande av vinstmedel från Sveriges investeringsbank AB till produktutvecklingslån (punkten A 10),

c) motionen 1973:514 såvitt den gällde statsgaranti till produktutvecklingslån,

25. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1811 såvitt den gällde inrättande av företagskonsulenttjänster vid styrelsen för teknisk utveckling (punkterna A 3 och A 4),

26. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:41 punkten 9.6 och med avslag på motionen 1973:1804 punkten 5 beslutade att en nämnd för förvaltning av statens gruvegendom enligt i propositionen angivna riktlinjer skulle inrättas den 1 juli 1973,

27. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:41 punkten 9.7 medgav att Kungl. Maj:t uppdrog åt nämnden för förvaltning av statens gruvegendom att utöva Kungl. Maj:ts befogenhet att upplåta gruvrättigheter som tillkom staten,

28. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:41 punkten 9.8 godkände av chefen för industridepartementet förordade riktlinjer för Sveriges geologiska undersöknings verksamhet och organisation,

29. att riksdagen skulle

a) med bifall till motionen 1973:1807 punkten 10 hos Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning beträffande lokaliseringen av statens industriverk i enlighet med vad utskottet anfört,

b) avslå motionerna 1973:1805 och 1973:1806 i den mån de inte tillgodosetts genom utskottets hemställan under a.

30. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:41 punkten 9.9 bemyndigade Kungl. Maj:t att vidta de övergångsåtgärder och åtgärder i övrigt som behövdes för genomförande av riksdagens beslut enligt föregående punkter i utskottets hemställan,

31. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:41 i ifrågavarande delar och med avslag på motionen 1973:1804 punkten 1 i ifrågavarande del för budgetåret 1973/74 under trettonde huvudtiteln anvisade

a) till Statens industriverk: Förvaltningskostnader ett förslagsanslag av 8 200 000 kronor,

b) till Statens industriverk: Utredningar m. m. ett reservationsanslag av 2 200 000 kronor,

32. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:41 i ifrågavarande del och med avslag på motionen 1973:1804 punkten 1 i ifrågavarande del bemyndigade Kungl. Maj:t att vid statens industriverk inrätta en ordinarie

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

tjänst för verkschef med beteckningen p,

33. att riksdagen med avslag på motionen 1973:1804 punkterna 6–10 skulle anta i propositionen 1973:41 framlagda förslag till

a) lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar,

b) lag om ändring i gruvlagen (1938:314),

c) lag om ändring i lagen (1886:46 s. 1) angående stenkolsfyndigheter m. m.,

d) lag om ändring i uranlagen (1960:679),

e) lag om ändring i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln,

34. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1811 såvitt den gällde utredning om myndighet för lokaliseringstödet (punkten B),

35. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1459 om produktionsstimulerande åtgärder,

36. att riksdagen skulle avslå

a) motionen 1973:1470 såvitt den gällde utredning rörande åtgärder för att stimulera investeringar och nyetableringar, m. m. (punkten B 1),

b) motionen 1973:1495 om en utredning angående nyetablering av företag,

37. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1508 angående investeringsbidrag,

38. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1466 angående en regional näringspolitik,

39. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:514 såvitt den gällde industriella utvecklingscentra,

40. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1474 såvitt den gällde kartläggning av näringspolitikens verkningar på företag i olika storleksklasser (punkten 1),

41. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1474 såvitt den gällde åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagen i förhållande till storföretagen (punkten 2),

42. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:811 om åtgärder i syfte att förbättra villkoren för de mindre och medelstora företagen,

43. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1509 om utredning rörande förenklade företagsformer för mindre och medelstora företag, m. m.,

44. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1511 om åtgärder för att stärka den importkonkurrerande hemmamarknadsindustrins stabilitet och konkurrensförmåga,

45. att riksdagen skulle avslå

a) motionen 1973:1512 om utveckling av underleverantörssystemet inom näringslivet,

b) motionen 1973:823 angående underleverantörsförhållandet,

46. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:828 om stöd åt löntagarägda företag,

47. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:831 angående det statliga kreditstödet till industri- och hantverksföretag,

48. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:342 om åtgärder för att förbättra lokalbeståndet för hantverks-, industri- och serviceföretag.

49. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:816 om ett institut för värdering av projekt avseende investeringar i marknadsföring,

50. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1470 såvitt den gällde förberedelsearbete för utvidgning av avtalen mellan Sverige och de europeiska gemenskaperna (punkten B 2),

51. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1489 angående selektiva stödåtgärders verkningar på konkurrensförhållandena inom näringslivet,

52. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1458 angående en parlamentarisk arbetsgrupp för utarbetande av handlingslinjer för näringspolitiken,

53. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1470 såvitt den gällde visst tillkännagivande till Kungl. Maj:t angående utformningen av näringspolitiken och den ekonomiska politiken (punkten A 1),

54. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1470 såvitt den gällde visst tillkännagivande till Kungl. Maj:t angående betydelsen av lönsamhet i företagen (punkten A 2),

55. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1454 om ökad teknologisk forskning rörande de mindre och medelstora företagens produktionsvillkor.

Reservationer hade avgivits

1. beträffande inrättande av statens industriverk av herrar Regnéll (m) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1804 punkten 1 skulle avslå propositionen 1973:41 såvitt den gällde inrättande av en central myndighet med uppgifter inom det industripolitiska området,

2. beträffande delegationen för de mindre och medelstora företagen av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Wirtén (fp) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1807 punkten 4 och med avslag på propositionen 1973:41 punkten 9.1 i ifrågavarande del som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört angående delegationen för de mindre och medelstora företagen,

3. beträffande riktlinjer för ökad regional företagsservice

a) av herrar Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c) och Wirtén (fp) som ansett att utskottet under 3 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av propositionen 1973:41 punkten 9.3, med bifall till motionen 1973:1807 punkten 1 och med avslag på motionen 1973:1804 punkten 3 godkände av reservanterna angivna riktlinjer för ökad regional företagsservice,

b) av herrar Regnéll (m) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 3 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av propositionen 1973:41 punkten 9.3, med bifall till motionen 1973:1804 punkten 3 och med avslag på motionen 1973:1807 punkten 1 godkände av reservanterna angivna riktlinjer för ökad regional företagsservice,

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik

m. m.

4. beträffande anslag till Främjande av företagsservice
a) av herrar Börjesson i Glömminge (c) och Gustafsson i Byske (c) som ansett att utskottet under 5 bort hemställa,
att riksdagen skulle
a) i anledning av propositionen 1973:41 i ifrågavarande del, med bifall till motionen 1973:1807 punkten 3 och i anledning av motionen 1973:1811 punkten A 1 till Främjande av företagsservice för budgetåret 1973/74 under trettonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor,
b) avslå motionen 1973:1749 angående framtida ökning av anslaget till främjande av företagsservice,

b) av herrar Andersson i Örebro (fp) och Wirtén (fp), som ansett att utskottet under 5 bort hemställa,
att riksdagen skulle
a) i anledning av propositionen 1943:41 i ifrågavarande del, med bifall till motionen 1973:1811 punkten A 1 och i anledning av motionen 1973:1807 punkten 3 till Främjande av företagsservice för budgetåret 1973/74 under trettonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 4 500 000 kronor,
b) avslå motionen 1973:1749 angående framtida ökning av anslaget till Främjande av företagsservice,

5. beträffande försöksverksamhet med statliga bidrag till konsult- och rådgivningsinsatser av herrar Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c) och Wirtén (fp) som ansett att utskottet under 6 bort hemställa,
att riksdagen med bifall till motionen 1973:1811 punkten A 2 till Försöksverksamhet med statliga bidrag till konsult- och rådgivningsinsatser för budgetåret 1973/74 under trettonde huvudtiteln anvisade ett reservationsanslag av 500 000 kronor,

6. beträffande rådgivningsgrupper inom företagareföreningarna av herrar Börjesson i Glömminge (c) och Gustafsson i Byske (c) som ansett att utskottet under 8 bort hemställa,
att riksdagen med bifall till motionen 1973:1496 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla att frågan om en utvidgning av företagareföreningarnas rådgivningsverksamhet prövades i enlighet med vad reservanterna anfört,

7. beträffande riktlinjer för omorganisation av statens institut för företagsutveckling av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Wirtén (fp) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 13 bort hemställa,
att riksdagen i anledning av motionen 1973:1804 punkten 2, motionen 1973:1810 och motionen 1973:1811 punkterna A 5 och A 6 samt med avslag på propositionen 1973:41 punkten 9.2 i ifrågavarande del som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört om bibehållande av statens institut för företagsutveckling som ett självständigt institut och om översyn av institutets verksamhet,

8. beträffande företagares kostnader för egen utbildning av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Wirtén (fp) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 15 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:946 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning angående utbildningskostnader för vissa företagare enligt vad reservanterna anfört,

9. beträffande riktlinjer för statens utvecklingsfond av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Wirtén (fp), Hovhammar (m) och Svensson i Malmö (vpk) som ansett att utskottet under 22 bort hemställa,

att riksdagen skulle

a) i anledning av propositionen 1973:41 punkten 9.4, med bifall till motionen 1973:1804 punkten 4, motionen 1973:1807 punkten 7 och motionen 1973:1808 punkten 1 samt med avslag på motionen 1973:1811 punkterna A 7 och A 8 besluta att en fond för stöd till industriellt utvecklingsarbete enligt av reservanterna angivna riktlinjer skulle inrättas den 1 juli 1973,

b) avslå motionen 1973:1808 såvitt den gällde inrättande av ett rådgivande organ inom styrelsen för teknisk utveckling (punkten 2),

10. beträffande finansieringen av statens utvecklingsfond av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Wirtén (fp) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 23 bort hemställa,

att riksdagen skulle

a) med bifall till motionen 1973:1807 punkten 8 och med avslag på propositionen 1973:41 punkten 9.5 till Statens utvecklingsfond för budgetåret 1973/74 under trettonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 30 000 000 kronor,

b) med bifall till motionen 1973:1807 punkten 9 som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna att av vinsten för år 1972 från Sveriges investeringsbank AB 30 000 000 kronor borde inlevereras till statsverket,

c) avslå motionen 1973:1811 såvitt den gällde överföring av vinstmedel från Sveriges investeringsbank AB till styrelsen för teknisk utveckling (punkten A 9),

11. beträffande nämnden för förvaltning av statens gruvegendom av herrar Regnéll (m) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 26 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av propositionen 1973:41 punkten 9.6 och med bifall till motionen 1973:1804 punkten 5 beslutade att en nämnd för förvaltning av statens gruvegendom enligt av reservanterna angivna riktlinjer skulle inrättas den 1 juli 1973,

12. beträffande lokaliseringen av statens industriverk av herrar Regnéll (m) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 29 bort hemställa,

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik

m. m.

- att riksdagen skulle avslå
- a) motionen 1973:1807 såvitt den avsåg lokaliseringen av statens industriverk (punkten 10),
 - b) motionerna 1973:1805 och 1973:1806 i samma ämne,

13. beträffande lagändringar på grund av inrättandet av statens industriverk av herrar Regnéll (m) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 33 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1804 punkterna 6–10 skulle avslå i propositionen 1973:41 framlagda förslag till

- a) lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar,
- b) lag om ändring i gruvlagen (1938:314),
- c) lag om ändring i lagen (1886:46 s. 1) angående stenkolsfyndigheter m. m.,
- d) lag om ändring i uranlagen (1960:679),
- e) lag om ändring i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln,

14. beträffande myndighet för lokaliseringsstödet av herrar Andersson i Örebro (fp) och Wirtén (fp) som ansett att utskottet under 34 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1811 punkten B hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning av frågan om lämplig myndighet för lokaliseringsstödet i enlighet med vad reservanterna anfört,

15. beträffande produktionsstimulerande åtgärder av herrar Börjesson i Glömminge (c) och Gustafsson i Byske (c) som ansett att utskottet under 35 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1459 för budgetåret 1973/74 under trettonde huvudtiteln anvisade

- a) till Bidrag till nyetableringar och utvidgningar av företag inom industri- och servicenäringarna ett reservationsanslag av 200 000 000 kronor,
- b) till Lån till nyetableringar och utvidgningar av företag inom industri- och servicenäringarna ett investeringsanslag av 400 000 000 kronor.

16. beträffande utredning angående investeringar och nyetableringar av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Wirtén (fp) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 36 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen 1973:1470 punkten B I och motionen 1973:1495 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning angående investeringar och nyetableringar i enlighet med vad reservanterna anfört,

17. beträffande investeringsbidrag av herrar Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Wirtén (fp) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 37 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1508 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning och förslag rörande ett system med investeringsbidrag i enlighet med vad reservanterna anfört,

18. beträffande industriella utvecklingscentra av herrar Regnéll (m), Andersson i Örebro (fp), Wirtén (fp) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 39 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:514 i ifrågavarande del hos Kungl. Maj:t skulle anhålla att förslag om inrättande av ytterligare industriella utvecklingscentra förelades riksdagen,

19. beträffande kartläggning av näringspolitikens verkningar av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Wirtén (fp) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 40 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1474 punkten 1 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning rörande näringspolitikens verkningar på företag i olika storleksklasser enligt vad reservanterna anfört,

20. beträffande åtgärder för att främja mindre och medelstora företag i förhållande till storföretag av herrar Börjesson i Glömminge (c) och Gustafsson i Byske (c) som ansett att utskottet under 41 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1474 punkten 2 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning rörande åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagen i enlighet med vad reservanterna anfört,

21. beträffande åtgärder för att förbättra villkoren för mindre och medelstora företag av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Wirtén (fp) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 42 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:811 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om förslag till åtgärder i syfte att förbättra villkoren för de mindre och medelstora företagen i enlighet med vad reservanterna anfört,

22. beträffande utredning om förenklade företagsformer för mindre och medelstora företag av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Wirtén (fp) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 43 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen 1973:1509 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning rörande förenklade företagsformer för mindre och medelstora företag,

23. beträffande den importkonkurrerande hemmamarknadsindustrin av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 44 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1511 hos Kungl. Maj:t

skulle anhålla om åtgärder till förmån för den importkonkurrerande hemmamarknadsindustrin i enlighet med vad reservanterna anfört,

24. beträffande förberedelsearbete för utvidgning av avtalen mellan Sverige och EG av herrar Andersson i Örebro (fp), Wirtén (fp) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 50 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1470 punkten B 2 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla att förberedelsearbete vidtogs för utvidgning av avtalen mellan Sverige och de europeiska gemenskaperna enligt vad reservanterna anfört,

25. beträffande selektiva stödåtgärders verkningar av herrar Regnéll (m) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 51 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1489 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om en undersökning av selektiva stödåtgärders verkningar på konkurrensförhållandena inom näringslivet i enlighet med vad reservanterna anfört,

26. beträffande parlamentarisk arbetsgrupp för utarbetande av handlingslinjer för näringspolitiken av herrar Börjesson i Glömminge (c) och Gustafsson i Byske (c) som ansett att utskottet under 52 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1458 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om skyndsamt tillsättande av en parlamentarisk arbetsgrupp med uppdrag att utarbeta grunder och riktlinjer för en aktiv näringspolitik i enlighet med vad reservanterna anfört,

27. beträffande uttalande om socialliberal ramhushållning av herrar Andersson i Örebro (fp) och Wirtén (fp) som ansett att utskottet under 53 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1470 punkten A 1 som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört beträffande en socialliberal ramhushållning,

28. beträffande uttalande om lönsamhet i företagen av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Wirtén (fp) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 54 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1470 punkten A 2 som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört angående betydelsen av lönsamhet i företagen,

29. beträffande teknologisk forskning rörande de mindre och medelstora företagens produktionsvillkor av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Wirtén (fp) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet under 55 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1454 som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört angående den teknologiska forskningens inriktning.

I det följande redovisas endast de punkter, vid vilka under överläggningen framställts särskilda yrkanden.

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Punkten 1 (Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader)

Kungl. Maj:t hade i propositionen 1973:1, bilaga 13, punkten D 3 (s. 150–153 i utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1973) föreslagit riksdagen att till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 11 400 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1973:216 av herr Andersson i Örebro m. fl. (fp),

1973:513 av herr Helén m. fl. (fp) vari hemställdes att riksdagen skulle till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1973/74 anvisa 4 000 000 kronor utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit,

1973:1479 av herr Larsson i Borrby m. fl. (c, fp) vari hemställdes att riksdagen skulle till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1973/74 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 1 700 000 kronor förhöjt reservationsanslag av 13 100 000 kronor samt

1973:1501 av herr Norrby i Åkersberga (fp).

Utskottet hemställde

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionerna 1973:513, 1973:1479, 1973:1501 och 1973:216 till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1973/74 anvisade ett reservationsanslag av 11 400 000 kronor.

Reservationer hade avgivits

1. beträffande medelsanvisningen

a) av herrar Andersson i Örebro (fp) och Wirtén (fp) som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, med bifall till motionen 1973:513, i anledning av motionen 1973:1479 och med avslag på motionerna 1973:1501 och 1973:216 till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1973/74 anvisade ett reservationsanslag av 15 400 000 kronor,

b) av herr Börjesson i Glömminge (c) och fru Hambræus (c) som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, med bifall till motionen 1973:1479, i anledning av motionen 1973:513 och med avslag på motionerna 1973:1501 och 1973:216 till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1973/74 anvisade ett reservationsanslag av 13 100 000 kronor.

Punkten 2 (Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industriföretag m. fl.)

Kungl. Maj:t hade (punkten D 4, s. 153—156) föreslagit riksdagen att till Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industriföretag m. fl. för budgetåret 1973/74 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1973:1480 av herr Larsson i Borrby m. fl. (c, fp) vari hemställdes att riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t anhålla om ändrade regler beträffande företagareföreningarnas avsättning av influtna räntor på lån ur hantverks- och industrilånefonden för att täcka förluster i låneverksamheten så att avsättningen kom att motsvara 1,5 procent av de influtna räntebeloppen i enlighet med vad som anförts i motionen,

1973:1481 av herrar Larsson i Umeå (fp) och Gustafsson i Byske (c) vari hemställdes att riksdagen skulle besluta att höja avsättningen till riskfonder inom företagareföreningarna så att 1 procent avsattes av räntan på utlånade medel för tjugo av landets företagareföreningar, medan de fyra föreningarna inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län tilläts avsätta 2 procent av nämnda räntemedel till risktäckningsfonder i respektive föreningar.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen till Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industriföretag m. fl. för budgetåret 1973/74 anvisade ett förslagsanslag av 20 000 000 kronor,

2. att riksdagen skulle avslå motionerna 1973:1480 och 1973:1481.

Reservation hade avgivits

2. beträffande företagareföreningarnas förlusttäckning av herrar Regnell (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Wirtén (fp) och Hovhammar (m) samt fru Hambræus (c) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1480 och i anledning av motionen 1973:1481 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om ändrade regler beträffande företagareföreningarnas avsättning av influtna räntor på lån ur hantverks- och industrilånefonden för att täcka förluster i låneverksamheten så att avsättningarna motsvarade 1,5 procent av de lånemedel ur hantverks- och industrilånefonden på vilka föreningen hade att erlægga ränta.

Näringsutskottets betänkande nr 56

I propositionen 1973:64 hade Kungl. Maj:t, under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 23 februari 1973, föreslagit riksdagen att

1. godkänna den av chefen för handelsdepartementet föreslagna organisationen av kommerskollegium,

2. bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en extra ordinarie tjänst som kommerseråd,

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsordningar och åtgärder i övrigt som behövdes för att genomföra förslagen,

4. till Kommerskollegium för budgetåret 1973/74 anvisa ett förslagsanslag av 8 809 000 kronor.

I propositionen hade föreslagits att kommerskollegiets organisation ändrades i samband med att vissa av dess uppgifter fördes över till ett nytt verk, statens industriverk. Kommerskollegium blev genom organisationsändringen ett verk för handelspolitik, utrikeshandel och vissa frågor på inrikeshandels område. Verket skulle enligt förslaget bestå av en planeringssektion, fyra utrikeshandelsbyråer samt en byrå för inrikeshandel och administrativa frågor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1973:1732 av herr Magnusson i Borås m. fl. (m) vari hemställt att riksdagen skulle avslå propositionen 1973:64 i vad avsåg punkterna 1 och 3 i hemställan samt

1973:1804 av herr Bohman m. fl. (m), vilken motion väckts i anledning av propositionen 1973:41 angående industripolitisk verksamhetsorganisation och i vilken såvitt här var i fråga (punkten 11) hemställt att riksdagen till Kommerskollegium för budgetåret 1973/74 anvisade ett förslagsanslag av 12 800 000 kronor.

Utskottet hemställde

att riksdagen med bifall till propositionen 1973:64 skulle

1. med avslag på motionen 1973:1732 i ifrågavarande del godkänna den av chefen för handelsdepartementet föreslagna organisationen av kommerskollegium,

2. bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en extra ordinarie tjänst som kommerseråd,

3. med avslag på motionen 1973:1732 i ifrågavarande del bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsordningar och åtgärder i övrigt som behövdes för att genomföra förslagen,

4. med avslag på motionen 1973:1804 punkten 11 till Kommerskollegium för budgetåret 1973/74 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 8 809 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar Regnéll (m) och Hovhammar (m) som ansett att utskottet, under förutsättning att riksdagen vid behandlingen av utskottets betänkande 1973:54 avslagit det i propositionen 1973:41 framlagda förslaget om inrättande av statens industriverk, bort hemställa,

att riksdagen skulle

1. med bifall till propositionen 1973:64 i ifrågavarande del bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en extra ordinarie tjänst som kommerseråd,

2. i anledning av propositionen 1973:64 i ifrågavarande del och med bifall till motionen 1973:1804 punkten 11 till Kommerskollegium för budgetåret 1973/74 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 12 800 000 kronor,

3. med bifall till motionen 1973:1732 avslå propositionen 1973:64 i övrigt.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp):

Herr talman! De mindre företagens problem och möjligheter är föremål för ökad uppmärksamhet inte bara i Sverige utan i praktiskt taget alla länder. Nödvändigheten av livskraftiga och starka mindre företag har överallt understrukits inte bara som komplement och underleverantörer utan även som företag med helt egen inriktning och profil.

Utän att jag hängiver mig åt den konspirationsteori, som på många håll är omhuldad, att regeringen medvetet söker ta död på småföretagsamheten i landet, tror jag dock att de åtgärder som synes ha varit riktade mot småföretagande i första hand beror på bristande insikter i småföretagandets problem. Vi har under de senaste årtiondena fått ett konkurrens klimat som har skärpts genom teknikens och marknadens allt snabbare förändring. Vi har fått kraftigt stegrade löner och sociala kostnader, och det har för egenföretagaren inneburit ett markant försämrat läge. En sjunkande självfinansieringsgrad, ett större beroende av främmande riskvilligt kapital har hämmat de mindre företagen i deras expansions- och utvecklingssträvanden. Också pålagor som löneskatten drabbar de mindre företagen hårdare än de större eftersom de mindre företagen inte har samma möjligheter att möta kostnadsökningar genom rationaliseringar.

Nu vill jag ändå påstå att den politiska debatten om de mindre och medelstora företagens kreditförsörjning kommit att inta en enligt min mening alltför dominerande roll. Jag vill inte påstå att problemet med de mindre företagens kreditförsörjning är oväsentligt eller att man nu skapat så goda lånemöjligheter att några kreditproblem inte finns. Men vi har fått många olika kreditinstitut dels av statlig karaktär, dels i samverkan mellan staten och enskilda banker, och detta har gjort att vi fått en rätt vildvuxen flora i det avseendet. Där skulle man vilja ha en samordning som i högsta grad är önskvärd.

Ändå har man i debatten inte tillräckligt uppmärksammat problemet med de mindre företagens utveckling och deras behov av stöd och rådgivning på de tekniska och företagsekonomiska områdena och i fråga om marknadsföringen. De satsningar som man har gjort inom den mindre industrin har ju på investeringssidan ofta haft en defensiv karaktär: det har snarare gällt att få till stånd rationaliseringar inom produktion och administration än satsningar på nya produkter och produktionslinjer. Man har väl anledning att anta att dessa problem med de mindre företagens produktutveckling i framtiden kommer att bli deras största bekymmer. Produkternas livslängd tenderar att bli allt kortare och konkurrenternas plagierande alltmer tilltagande.

Vi har i folkpartiet framfört förslag som på olika sätt skulle stödja de mindre och medelstora företagen, eftersom vi har ansett att det är en viktig näringspolitisk målsättning att bevara en stor och utvecklingskraftig sektor av mindre och medelstora företag. Vi har sagt att det

härför krävs att alla företag oavsett storlek och driftform bereds likvärdiga utvecklingsmöjligheter och arbetsmöjligheter. Vi har i motionen föreslagit att näringspolitiken skulle få en mera offensiv karaktär och bl. a. inriktas på att öka de mindre och medelstora företagens konkurrenskraft och utvecklingsförmåga.

Det är en rad åtgärder som vi anser vara nödvändiga. Lönsamheten och soliditeten måste förbättras, kapitalförsörjningen måste tryggas, produktutvecklingen måste stödjas, nyetableringar måste stimuleras, tillgången till företagservice måste förbättras och utbildningsmöjligheterna för företagsledare och deras anställda måste förstärkas.

Vi har också tidigare under flera år föreslagit att företagarföreningarna byggs ut till regionala serviceorgan för de mindre och medelstora företagen. Vi har sagt att företagarföreningarna bör kunna bjuda ut ett brett register av servicetjänster och att föreningarna bör kunna medverka till att göra aktiva insatser beträffande företagsutbildning, produktutveckling, marknadsbedömningar etc. Vi har tidigare mött liten förståelse för våra tankegångar på socialdemokratiskt håll, men jag vill klart tillstå att det under den senare delen av förra året och under våren har framlagts förslag, som på många punkter överensstämmer med våra förut avvisade framställningar.

Vi skall ju i dag diskutera och ta ställning till inrättandet av en ny myndighet, statens industriverk, som skulle bli en basorganisation för centrala industri-, energi- och mineralfrågor. Enligt folkpartiets mening är detta förslag att hälsa med tillfredsställelse. Vi har ansett att de industripolitiska frågorna tidigare har handlagts av för många organ, och det blir nu en samordning på detta område. Vi tror att denna samordning mellan olika funktioner som hittills varit uppdelade på olika myndigheter kommer att leda till en bättre handläggning. Därför förutsätter vi att de nya statliga industripolitiska insatserna kommer att ge ökad effektivitet.

Vi ansluter oss alltså från folkpartiet till huvudlinjerna i förslaget till den industripolitiska verksorganisationen. I vissa avseenden förordar vi emellertid andra lösningar än vad som föreslås i propositionen. Förslaget till industriverk bygger i huvudsak på betänkandet Näringspolitiken – ny verksorganisation (SOU 1971:69). Huvudtanken bakom detta förslag var att olika uppgifter med anknytning till näringspolitiken skulle föras till ett verk. När det gäller det finansiella företagsstödet förordade utredningen att kommerskollegiums och arbetsmarknadsstyrelsens uppgifter skulle föras samman i det nya verket. Statsrådet avvisar i propositionen tanken på en sådan samordning av lokaliseringpolitiken och näringspolitiken i övrigt.

Vi tycker emellertid att det från samordningssynpunkt finns starka skäl för kommerskollegieutredningens förslag. Det finns för närvarande ett mycket stort antal stödformer och speciella kreditinstitut, som står till de mindre företagens förfogande. Vi har berört dessa frågor i motionen 518. Detta förhållande innebär otvivelaktigt olägenheter.

Vi menar att på samma sätt som när företagaren måste kartlägga och dokumentera sina kapitalbehov för en lång rad olika institutioner för att få ett projekt genomfört beror avgörandet här på ställningstaganden av olika organ. Därför anser vi att en samordning av det statliga och

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

halvstatliga finansiella företagsstödet är nödvändig. I en sådan samordning har lokaliseringsstödet sin givna plats. Vi anser från folkpartiet att mellan lokaliseringspolitik och näringspolitik finns ett nära samband, och mot denna bakgrund vore det naturligt att det nya industriverket blev huvudman även för lokaliseringsstödet. Vi utgår från att inom verket kommer att finnas den sakkunskap och den kompetens som fordras för att man skall kunna bedöma de här frågorna.

Vi tror emellertid att ett samspel mellan näringspolitiken och lokaliseringspolitiken skulle vinna på att denna inordnades i verket, så att man kunde få en mera offensiv prägel på de olika insatserna. Det finns alltså starka skäl som talar för att lokaliseringsstödet i framtiden handhas av industriverket. Vi vill i det här sammanhanget inte föreslå någon ändrad myndighetsorganisation, men vi menar att frågan om lämplig myndighet för lokaliseringsstödet bör bli föremål för fortsatt utredning. I reservationen 14 till näringsutskottets betänkande nr 54 har vi därtför yrkat bifall till vårt förslag om fortsatt utredning.

Nu skall vi genom det nya industriverket få en form av företagservice som på ett bättre sätt skall kunna nå ut till de mindre och medelstora företagen med sitt serviceutbud. De flesta remissinstanserna har också gått på förslaget och pekat på behovet av regionala insatser. Enligt vår uppfattning i folkpartiet är det de mindre företagen som har det största behovet av att på regional och lokal basis erhålla olika typer av externa tjänster. Vi har också anfört att de här mindre företagens serviceutnyttjande hämmas av en rad faktorer, t. ex. bristande information till företagen om det utbud som finns. Till årets vårriksdag har vi därför i en motion framfört förslag om skapande av någon lämplig form av information i detta avseende. Det vore verkligen angeläget att den kunde komma till stånd. Med tanke på floran av motioner som utskottet har behandlat har vi emellertid vikit undan för att föra upp motionskravet i en reservation. Vi förutsätter att det skall bli en bättre samordning av utbudet av information. Vi anser att företagarföreningarna är en lämplig fältorganisation för att klara av den här servicen till den mindre företagsamheten.

I propositionen föreslås också en förstärkning på 2,5 miljoner kronor för att föreningarna skall bygga upp sin verksamhet av mera utåtriktad art. Man kan väl tänka sig att 2,5 miljoner är en tämligen blygsam summa, om det över huvud taget skall bli någon effekt av den här insatsen. Bara när det gäller lönekostnader och skrivhjälp rör sig väl en ny tjänst om 75 000 kronor. Sedan kommer en massa lönebikostnader, resor, traktamenten och övriga förvaltningskostnader, så det blir väl fråga om minst 100 000 kronor.

Häromdagen lyssnade jag på statsrådet Johansson i en paneldebatt uppe i stora partilokalen. Där ställde man en direkt fråga, huruvida varje förening skulle få en ny tjänst. Det var väl inte så alldeles klart att det skulle bli så. Kravet är ju att föreningarna skall kunna förete ett programförslag som är godtagbart. Men ändå vill jag påstå att anslaget på 2,5 miljoner är alltför blygsamt, och vi har också från vårt håll begärt en uppräknig med 2 miljoner kronor, vilket följs upp i reservationen.

Vi har också i folkpartimotionen föreslagit i likhet med delegationen

för mindre och medelstora företag, att man i ett par län skall få i gång en försöksverksamhet med statligt bidrag till vissa konsult- och utbildningsinsatser. Syftet med denna konsultverksamhet är framför allt att stimulera de mindre företagen att utnyttja kvalificerade konsulter genom att täcka de kontakt- och tröskelkostnader som ingår i varje nytt konsultuppdrag. Det finns enligt vår mening starka skäl för att man skall pröva den vägen. Vi har också följt upp detta förslag i reservationen 5.

Företagarföreningarna har under många år varit de mindre företagens fältorganisation och har gjort betydande insatser för den mindre företagsamheten. Man har ansett att deras verksamhet har varit av alltför defensiv karaktär, att de bör få en mera offensiv prägel och att man från statsmakternas sida måste tillförsäkra dem resurser för mera uppsökande och förebyggande verksamhet bland företagen. Utan landstingens stöd skulle det vara svårt att upprätthålla den verksamhet som nu bedrivs. Självfallet har landstingen också här ett intresse; det gäller ju i mycket hög grad de egna länens sysselsättningsmöjligheter.

Men man lägger på företagarföreningarna en hel del nya uppgifter som de tidigare inte har haft. Senast för ett par veckor sedan fick företagarföreningarna ta på sig en ny uppgift som gäller den statliga upphandlingen. Enligt den skrivning som presenterats om den statliga upphandlingen har en uppgörelse träffats mellan finansdepartementet och inrikesdepartementet om att företagarföreningarna skall dels genom annonser, dels genom sammankomster informera företagarna om vilka möjligheter de har att komma in med anbud. Det är klart att detta kostar både tid och pengar. Men man avsätter inga pengar till företagarföreningarna för denna verksamhet. Under fjolåret fick man uppgiften att yttra sig över trafiktillstånd. Den ena uppgiften efter den andra kommer, men föreningarna får inte någon form av kompensation, även om – det vill jag tillstå – administrationsbidraget till viss del har ökat under åren.

Den rådgivning som nu föreningarna skall bedriva enligt propositionen skall i första hand ta sikte på översiktliga analyser rörande behov av olika kompletterande insatser av mera specialiserad karaktär. Det gäller utbildningsprogram eller konsulttjänster som kan förbättra företagets produktionsförmåga. Föreningarna skall, sägs det i propositionen, bedriva en aktiv uppsökande verksamhet.

Dessa tjänster är ju kostnadsfria i ganska stor omfattning. De uppdrag som föreningarna får ersättning för är jämförelsevis få. I många fall måste utredningar göras på grund av speciella behov, företrädesvis när det gäller akuta ekonomiska problem. Under de senaste åren har föreningarna fått göra många brandkårsutryckningar som de inte har kunnat få någon ersättning för.

Självfallet hälsar vi med tillfredsställelse den ökade satsningen på företagarföreningarna, men vi anser alltså att anslaget som gäller administrationsbidragen är alltför blygsamt.

Jag skall nu, herr talman, gå över till att beröra statens institut för företagsutveckling. När vi i utskottet diskuterat propositionen och alla motionerna har vi i stora drag varit rätt överens om de här åtgärderna. Det är på några få punkter vi inte har varit överens; det gäller statens institut för företagsutveckling – SIFU – och statens utvecklingsfond. I

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

propositionen konstaterar departementschefen att SIFU har svårigheter att nå ut till de mindre och medelstora företagen med sina tjänster, och jag vill påstå att det är riktigt. Men jag tror inte att det löses genom att SIFU förs in i det nya industriverket.

Statsrådet säger att den väsentliga uppgiften för SIFU är utbildningsfrågorna, och det är riktigt. Men varför har institutet inte lyckats fånga in den målgrupp som institutet egentligen skall sköta utbildningen för? Under flera år har jag tagit upp dessa frågor här i riksdagen.

Det helt avgörande är naturligtvis kursutbudet, förläggningen och kostnaderna. Det tidigare statens hantverksinstitut döptes ju om till statens institut för företagsutveckling. Jag anser faktiskt att det gamla namnet har bättre klang hos de mindre företagen – jag skulle gärna se att det kom tillbaka. Hantverksinstitutet hade på något sätt mera respons hos oss småföretagare; det var på något sätt historiskt betingat. Men vad beträffar avgifterna inom SIFU:s kursverksamhet är det ju helt orimligt att en liten företagare eller hans anställda skall betala 100 kronor i genomsnitt per dag för att gå på en kurs och samtidigt skall avstå sin arbetsinkomst. Följden har blivit att – såvitt jag vet – två tredjedelar av kursdeltagarna kommer från kommuner, landsting och större företag, medan den målgrupp som man speciellt har att inrikta sig på inte har råd att gå på kurserna.

Detta har ju också dokumenterats. Jag vet inte hur vetenskaplig den utredning är som man har gjort vid Umeå universitet, där man tillfrågat 450 företagare om deras utbildning. Men det framgår i alla fall av utredningen att det är i stort sett riktigt som jag tidigare hävdade att de här småföretagarna ofta bara har sexårig folkskola, och de behöver så väl den här påbyggnaden. Det visar sig också att i företag med mellan 10 och 50 anställda har chefen bara folkskola eller realskola, medan i företag med minst 50 anställda gymnasieutbildning eller akademisk examen dominerar hos företagsledarna. Utredaren drar slutsatsen att de företagsledare som kanske har det största behovet av utbildning och av att gå på kurser deltar mera sällan eller inte alls på grund av att de inte anser sig ha råd att vara borta från produktionen.

Mot denna bakgrund menar vi att de krav på en så här hög självfinansieringsgrad när det gäller SIFU:s verksamhet som departementet har borde rimligtvis ändras. På något sätt är det ju orimligt att man skall kunna få delta i all akademisk utbildning utan några kursavgifter och att man – för att ta ett annat exempel – exempelvis skall få lära sig näverslöjd gratis, medan den som vill bli bättre svarvare eller svetsare eller den som vill lära sig sköta elektroniska maskiner skall betala 100 kronor om dagen.

Det finns nog skäl att göra en översyn. Men jag tror också att den regionala kursverksamhet som kommer i gång genom de konsulenter som finns i fem olika län skall ge visst underlag för en bedömning. Vidare tror jag att man skall så att säga lägga ut mera av kursverksamheten på de olika länen – man behöver inte ha alla kurser i Stockholm osv.

Vi har följt upp de här synpunkterna i reservationen 8 vid näringsutskottets betänkande nr 54.

Jag skall slutligen, herr talman, gå över till statens utvecklingsfond.

Vi har från folkpartiets sida under flera år framhållit att behovet av åtgärder för att stimulera teknisk forskning och industriell utveckling är uppenbart, och vi har sagt att det kanske största problemet i dag för de mindre och medelstora företagen är just produktutvecklingen som måste stödjas och stimuleras. Vi har föreslagit en rad åtgärder som tidigare har avvisats av riksdagen. Bl. a. har vi från folkpartiet föreslagit ett bättre skydd för enskilda innovatörer och mindre företag när det gäller att utveckla en idé till färdig produkt, alltså att särskilda produktutvecklingslån skall kunna utgå till mindre och medelstora företag. Syftet med den särskilda utvecklingsfond som föreslås i propositionen är ju snarlikt tanken bakom vårt förslag om utvecklingslån, och vi delar därför intentionerna bakom förslaget om utvecklingsfond. Däremot kan vi inte ansluta oss till den föreslagna fondkonstruktionen.

Som jag tidigare framhållit står ett stort antal stödfonder och speciella kreditinstitut till de mindre företagens förfogande, och vi har begärt en bättre samordning i det avseendet. Därför framstår förslaget om statens utvecklingsfond, lagd under industriverket, som ett steg i motsatt riktning. Man tillskapar då ytterligare en fond för finansiellt företagsstöd, låt vara med särskild inriktning. Med den föreslagna fonden kommer det att finnas tre organ på den statliga sidan med uppgift att stödja olika skeden i utvecklingen från idé till färdig produkt.

I reservationen 2 anför vi en del synpunkter på fonden och föreslår att den administrativt skall knytas till styrelsen för teknisk utveckling. Det har också inletts ett mycket väsentligt och betydelsefullt samarbete mellan STU och företagarföreningar när det gäller förmedling av kontakter i konkreta projekt samt rådgivning i patent- och produktutvecklingsfrågor, och vi anser att det arbete som där nedlagts svarar mot de krav som man i propositionen ställer på den myndighet som fonden skall vara anknuten till. STU har också genom kontaktsekreterarverksamheten vid universiteten medverkat till att de sekreterarna har varit ute i företagarföreningarna.

Herr talman! Till näringsutskottets förevarande betänkanden är fogade ett flertal reservationer, som tar upp de mindre och medelstora företagens problem och föreslår åtgärder för att förbättra situationen för de företagen, och jag yrkar bifall till de reservationer som vi folkpartister har undertecknat.

Enligt statsrådet kommer nu det nya industriverket att ägna särskilt intresse åt de mindre och medelstora företagens problem, och det är glädjande att man tänker göra en sådan satsning som nu föreslås. Från folkpartiet har vi i alla tider hävdats att de mindre och medelstora företagen har en fundamental betydelse för och inverkan på samhälls-ekonomi och den enskildes levnadsstandard.

Herr IIOVHAMMAR (m):

Herr talman! Näringsutskottets betänkande nr 54 behandlar regeringens förslag om tillskapandet av ett industriverk, och likaså behandlar det motioner som sammanhänger med hela näringspolitiken. Det är välmotiverat att de frågorna behandlas i ett sammanhang, eftersom det är uppenbart att tillskapandet av ett nytt ämbetsverk med uppgifter att

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

handha betydelsefulla delar av den statliga näringspolitiken inte kan ses främst som en administrativ fråga.

Som framgår av vår partimotion 1804 och av de reservationer som fogats till betänkandet är vi från moderata samlingspartiets sida mycket tveksamma om huruvida den föreslagna organisationen skulle medföra några administrativa besparingar. Vi tror tvärtom att förslagen, om de genomförs, kan komma att medföra betydande nackdelar från effektivitetssynpunkt. Några enligt vår mening tungt vägande rationaliseringsskäl för den föreslagna ändringen har inte kunnat anföras. Kommerskollegium har skött sina åligganden på detta område på ett enligt vår mening synnerligen förtjänstfullt sätt. Men detta är ändå en liten fråga jämfört med de effekter för hela vår ekonomi, för framstegstakt och sysselsättning, som kan bli följden av en missriktad statlig näringspolitik.

Herr talman! Man behöver inte ha följt de senaste årens näringspolitiska debatt så särskilt ingående för att kunna konstatera att skapandet av ett industriverk måste ses som ett försök att manifesteras en vilja att omforma vårt ekonomiska system i socialistisk riktning. Planerna på ett industriverk behandlades också följdriktigt av den socialdemokratiska partikongressen i höstas. Enligt vår uppfattning skapas här en grund för vidareutveckling av statlig styrning av vårt lands näringsliv. Den grunden är inte särskilt fast – den består av ett hopplock av tidigare befintliga organ, som man nu försöker samla under en hatt. Men redan från starten utökas byråkratien med 41 nya tjänster, enligt uppgift, och vi kan utgå från att detta bara är början på en utveckling om vilken vi inte vet vart den bär hän.

Denna vecka kommer riksdagen också att ta ställning till om AP-fonden skall ges rätt att köpa aktier. Det betyder, såvitt jag kan förstå, en ökad statlig styrning och kontroll över näringsliv och ekonomi. På område efter område ökar alltså staten sitt inflytande över ekonomin. Den saken är klar. Resultatet har hittills inte varit särskilt uppmuntrande – speciellt inte på området statlig företagsamhet.

För några veckor sedan framlades Statsföretags bokslut för år 1972. Det talades där om förbättrat resultat, och det är glädjande, tycker vi. Men faktum kvarstår att förlusterna i den statliga företagargruppen fortfarande uppgår till så mycket som 184,8 miljoner kronor. Det är visserligen en nedgång från året innan, då förlusterna uppgick till drygt 200 miljoner kronor, men fortfarande är att märka att 12 av 29 statliga företag går med förlust. Eftersom erfarenheterna av statliga företag även har fått regeringspartiets företrädare, åtminstone en del av dem, ganska betänksamma vill man nu övergå till att i ökad grad styra de privata företagen. Man gör det i den anda som Gunnar Sträng – vår värderade finansminister – gav uttryck för redan 1969, då han sade att ”steg för steg skall man socialisera i detta samhälle. Men man skall inte basunera ut det på gator och torg där det så lätt kan misstolkas.”

Herr talman! Från moderata samlingspartiets sida delar vi inte herr Strängs och socialdemokraternas uppfattning på denna punkt. Vi är av motsatt uppfattning. Här i landet skall det *inte* socialiseras. Försöker man göra det steg för steg skall vi basunera ut det gator och torg, så att människorna får en chans att säga ifrån. Sveriges ekonomi bör, anser vi,

även i fortsättningen bygga på enskilt ägande, på en fri prisbildning och konkurrens, och man bör i möjligaste mån undvika att bruka sådana selektiva medel med vilka man riskerar att få vad som i den allmänna debatten numera ofta kallas för mygelekonomi. Har man ett industriverk, befolkat av ambitiösa tjänstemän med planhushållarambitioner, riskerar man att floran av s. k. selektiva ingrepp ytterligare kommer att öka. Det är mot denna bakgrund, herr talman, som vi från moderata samlingspartiets sida avstyrker skapandet av ett industriverk.

Som jag tidigare nämnt är vi i många avseenden starkt kritiska mot det effektiva i flera av de sammanslagningar som föreslagits. Vad avser SIFU:s inordning i det nya verket och SIFU:s framtida verksamhet vill vi särskilt understryka att SIFU bör få behålla ställningen som ett *fristående* institut med uppgift att ge service åt främst mindre och medelstora företag inom hantverk och industri. Företagen inom dessa viktiga delar av näringslivet är mest betjänta av ett serviceorgan, som kan arbeta smidigt och effektivt och i nära och fortlöpande kontakt med näringslivets huvudorganisationer och branschförbund. Detta blir svårt att uppnå om SIFU inlemmas i ett stort ämbetsverk. Det synes därför angeläget att SIFU:s verksamhet i sin helhet blir föremål för en skyndsam översyn. Både institutets ställning och dess verksamhetsinriktning bör övervägas. Vid översynen bör man också undersöka hur SIFU skall kunna ges en mera markerad profil och utvecklas till ett teknologiskt institut med uppgift att pröva ny teknik, omsätta den i nya arbetsformer och att genom konsult- och utbildningsverksamhet hålla företagen informerade om den mycket snabba tekniska utveckling som vår tid innebär.

Herr talman! Forskningen utgör utan tvivel en av framåtskridandets starkaste krafter. Vi hävdar bestämt att om vår industri skall kunna framgångsrikt konkurrera på världsmarknaden under villkor som ger utrymme för stigande löner och ökat välbefinnande i det här landet är en av förutsättningarna att de svenska produkterna är av en hög teknisk kvalitet. Därför anser vi, att statens ansvar för forskningen är betydande. Jag vill här erinra om betydelsen såväl av att den forskning som bedrivs vid bl. a. universitet och högskolor får tillräckliga resurser som av att företagens lönsamhets- och finansieringssituation är sådan att forskning och utveckling kan bedrivas i tillräcklig omfattning. Rätt utformat kan ett statligt stöd av den typ som förutses i den nu föreslagna utvecklingsfonden visa sig betydelsefullt i många fall.

Statens medverkan härvidlag – det hävdar vi också bestämt – bör i princip endast ske när förutsättningar saknas att på vanligt sätt genom krediter eller aktieteckning finansiera ett projekt. Departementschefen uttalade för övrigt själv i propositionen ”att det är främst genom enskilda individers och företags agerande som innovationer kommer till stånd”. Statligt stöd till nya projekt, i de fall detta är motiverat, får inte leda till att staten successivt tar över en avsevärd del av det ekonomiska livet.

Vad gäller utvecklingsfondens administrativa förankring finns det enligt departementschefen skäl som skulle tala för såväl STU som Investeringsbanken och industriverket. Enligt departementschefen kommer den kompetens som STU besitter att vara av stort värde för fondens verksamhet. Vi delar den uppfattningen och föreslår därför att fonden

knyts till STU i stället för till det föreslagna industriverket. Efter den utveckling som STU på senare tid undergått synes STU väl svara mot de krav som i propositionen ställs på den myndighet till vilken fonden skall vara anknuten. Att här dra en gräns mellan olika faser i ett industriellt utvecklingsprojekts framväxt och hänföra dessa till skilda stödorgan, vilket skulle bli följden av propositionens organisatoriska lösning, synes oss vara ganska opraktiskt.

Utskottet har tillstyrkt förslaget att statens utvecklingsfonds verksamhet under det närmaste året skall finansieras genom att 30 miljoner kronor av vinsten för år 1972 från Investeringsbanken avsätts till fonden. Detta innebär enligt vår uppfattning ett avsteg från de normalt tillämpade budgetprinciperna. Man kan visserligen säga att det där är oförargligt, men det är också, tycker vi, onödigt. Det förefaller att vara tillkommet för att ge intryck av att den statliga näringspolitiken drivs med sammanhang och framgång. Men det är ändå ett sådant avsteg från de principer för budgetbehandlingen som vi brukar hålla hårt på här i riksdagen, nämligen att modlen i stället bör anvisas på vanligt sätt och att Investeringsbanken bör inleverera sin vinst till statsverket.

I betänkandet tas också upp en del frågor av allmän näringspolitisk art. Det är ofrånkomligt att problemet med de stagnerande investeringarna och det sjunkande antalet nyetableringar måste utgöra en av de viktigaste frågorna. Klarar vi inte av att få fart på näringslivets investeringar, blir det heller ingen höjd produktion, ingen ökad sysselsättning eller över huvud taget höjd standard här i landet. Kan vi inte få till stånd ökade nyetableringar, får vi inte heller några nya företag som skall bereda arbete åt dem som nu är arbetslösa eller åt dem som arbetar i många företag som håller på att slås ut i den hårda internationella konkurrensen. Nyetableringarnas antal är också en känslig signal för stämningen och framtidstron hos människorna i vårt land. Det är inte konstigt att så många människor i dag, mot bakgrund av regeringens näringspolitik, känner osäkerhet och otrygghet inför framtiden och helt enkelt tvekar att göra satsningar på framtiden. Regeringen försöker förneka att det råder ett sådant klimat här i landet. För att bringa klarhet borde, anser vi, den i reservationen 16 föreslagna utredningen rörande investeringar och nyetableringar vara av intresse för alla som deltar i den näringspolitiska debatten.

Herr talman! En *livskraftig* småföretagsamhet är en av förutsättningarna för en på lång sikt effektiv konkurrens. Näringspolitiken måste således innefatta åtgärder till förmån för de mindre företagen. Sådana åtgärder kan inte åstadkommas enbart genom punktinsatser. Vad som här krävs – och det är mycket väsentligt – är ett samlat program av åtgärder som generellt underlättar företagandets villkor och stimulerar till ökat nyföretagande. De selektiva insatserna bör begränsas så långt som möjligt – annars kan det löna sig bättre att ha kontakter med byråkraterna i Stockholm än med kunderna på marknaden. Då bäddar vi enligt vår uppfattning för orättvisor och slöseri. Det är inte den goda viljan som de ofta kompetenta centralbyråkraterna saknar, utan det är det praktiska kunnandet. Det kunnandet, herr talman, finns i rikt mått ute i företagen, och därför måste också tyngdpunkten ligga där.

Det alltmer utbyggda systemet med selektiva stödåtgärder tenderar i dag att allvarligt rubba grunderna för marknadshushållningen. Kravet på undersökning av de påtalade tendenserna till snedvridning av konkurrensen inom näringslivet är i hög grad motiverat och skulle bidra till att ge ökad klarhet i en för svensk näringspolitik högst väsentlig fråga. Detta har också framförts från vårt håll i en enskild motion.

Åtgärdsprogrammet bör bl. a. ta sikte på att förbättra företagens lönsamhet och självfinansieringsförmåga, att underlätta deras försörjning med riskkapital och att öka sparatet. De större företagen har – det kommer man inte ifrån – ofta lättare än de mindre att skaffa kapital. I allra högsta grad gäller det långa krediter. Om AP-fonden får köpa aktier markeras denna skillnad ytterligare.

De företagsformer som nu står till buds är otillfredsställande särskilt för de mindre företagen. Den enskilda firman har rätt oklara juridiska bestämmelser. Den privata egendomen sammanblandas med företagets egendom, och den enskildes integritet är dåligt skyddad. Bestämmelserna för aktiebolagen är inte anpassade till de små företagen, och tillräckliga förbättringar synes inte komma att ingå i det förslag till ny aktiebolagslag som är under beredning. Den aviserade höjningen av gränsen för lägsta aktiekapital från 5 000 till 50 000 kronor – en tiodubbling – riskerar att medföra allvarliga problem för många mindre och medelstora företag. En utredning med förslag till förenklade företagsformer för de mindre och medelstora företagen är därför väl motiverad.

Sverige är inte medlem av den europeiska gemenskapen – EG, som den numera kallas – utan har fått nöja sig med ett handelsavtal. Det hämmar enligt vår mening framsteg, produktion och sysselsättning i vårt land. Många kanske tror att problemen skulle vara allvarligast för de största företagen, men så är inte fallet. Det stora företaget är ofta redan etablerat inom EG med dotterbolag eller på annat sätt, och det stora företaget har också experter som kan tolka de ofta krångliga ursprungsreglerna, vilka för många mindre företag utgör svåra hinder. I samband med riksdagens behandling av EG-avtalet hävdade vi från moderata samlingspartiets sida bl. a. att det nu träffade avtalet innebär att Sveriges beroende av gemenskaperna ökar *utan* att vårt land får möjlighet att påverka händelseutvecklingen och att *varje* tillfälle till nya förhandlingsinitiativ måste utnyttjas för överläggningar i syfte att – med de arrangemang som ett fullföljande av vår alliansfria utrikespolitik kan kräva – uppnå medlemskap. För att Sverige skall ha handlingsberedskap att ta upp förhandlingar vid första lägliga tillfälle fordras ett omfattande utredningsarbete inom berörda departement och ämbetsverk. Ett sådant arbete bör därför sättas i gång och redan befintligt material bör hållas aktuellt.

Herr talman! Med det nu anförda ber jag att få yrka bifall till följande reservationer: vid näringsutskottets betänkande nr 54 reservationerna nr 1, 2, 3 b, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 28 och 29, vid näringsutskottets betänkande nr 55 reservationen nr 2 samt slutligen reservationen vid utskottets betänkande nr 56.

I detta anförande instämde herr Nordgren (m).

Herr SJÖNELL (c):

Herr talman! Den här debatten spänner över ett utomordentligt brett men inte desto mindre mycket betydelsefullt fält. Ett antal ärenden som har behandlats i näringsutskottet har sammanförts och bildar grundvalen för en bred debatt. I den debatten kommer att behandlas ett mycket tungt inslag — regeringens förslag om inrättandet av ett nytt statligt ämbetsverk, industriverket. Men dessutom skall ett antal olika ärenden behandlas som föränletts dels av propositionen, dels av olika enskilda motioner. Jag skall, herr talman, tillåta mig att börja med att behandla så att säga de olika delinslag i debatten som föränletts av motioner rörande näringspolitiken.

Näringspolitiken har under senare år kommit att inta en mycket central position i den svenska debatten, i synnerhet i den svenska samhällsdebatten. Det är inte så märkvärdigt, eftersom den är och måste vara en betydelsefull hävstång för en stadig ekonomisk tillväxt.

Socialdemokraternas intresse för näringspolitiken har uppenbarligen vaknat sent. Jag säger det, herr talman, inte i första hand som någon kritik mot partiet. Det har gunås funnits i det gamla svenska fattigsamhället, som levt kvar långt in i vår tid, mera akuta och jordnära problem att angripa än ideologiska näringspolitiska program. Icke förty har intresset vaknat sent. Det finns andra som något tidigare börjat angripa denna problematik. Det är kanske det som är anledningen till att aktiviteten har blivit nästan febril. Vi har ju upplevt olika näringspolitiska utspel, föranledda av kongressbeslut och liknande, och det har fästs mycket stora förhoppningar vid dessa. Tyvärr har det inte kommit ut så värst mycket av dessa olika näringspolitiska utspel. Man har på något sätt kommit snett i den mån man inte har misslyckats helt i väsentliga stycken.

Vi tror från vårt håll att huvudanledningen till att man på olika sätt kommit snett är att den socialdemokratiska politiken fått en alltför ensidig prägelse och att man underlåtit att göra en konsekvent och kraftfull satsning på de bästa drivkrafterna i ekonomin.

Huvudsatsningen från regeringspartiets sida har, som vi alla vet, gjorts i den riktningen att man försökt stimulera och öka den statliga företagsamheten. Från centerns sida anser vi det inte vara något fel — tvärtom finns det många viktiga sammanhang där en samhällselig satsning på de statliga företagen är mycket väl motiverad. Men i en ekonomi som till 95 procent består av privata och kooperativa företag kan det bara bli marginella insatser. Det väsentliga är att man satsar just på de privata och kooperativa företagen, bl. a. därför att de dominerar näringslivet och därför att vi bekänner oss till en marknadsekonomi och inte till något annat system.

Genom olika regeringsinitiativ har visserligen en del näringspolitiska institut byggts upp, ett betydelsefullt sådant behandlas här i dag. Det kan få mycket stor betydelse i viktiga serviceavseenden, men dessa åtgärder kan — som jag nyss sade — bara kunnat få verkningar i marginalen, eftersom det gäller att stimulera det i särklass viktigaste, nämligen de privata och kooperativa företagen. En annan prioritering än den som man gjort hittills från regeringspartiets sida hade varit nödvändig. Det gäller

inte minst att satsa på de mindre företagen som vi har framhållit så många gånger.

I centerns partimotion nr 1458 krävs tillsättandet av en parlamentarisk arbetsgrupp, som skall ha till uppgift att utarbeta grunder och handlingslinjer för en aktiv näringspolitik. Vi medger, herr talman, att det är svårt att formulera övergripande grunder och handlingslinjer för näringspolitiken, eftersom den har en sådan vikt och betydelse att det blir fråga om samlade åtgärder över praktiskt taget hela det politiska fältet. Det är mot den bakgrunden desto mera angeläget att ett så pass kvalificerat organ som en parlamentarisk arbetsgrupp får ta sig an denna svåra och delvis mycket komplicerade uppgift.

En rad av samhällets viktiga områden måste således innefattas i ett sådant program, t. ex. samhällets basorganisation, resurspolitiken, den ekonomiska planeringen, kraftförsörjningen, skattepolitiken, det frivilliga sparandet, miljöpolitiken, regionalpolitiken, forsknings- och utvecklingsarbetet, konkurrens- och konsumtionspolitiken, för att nämna några av de stora och viktiga elementen i detta sammanhang.

Utskottsmajoritetens argumentation mot det här förslaget förefaller mig närmast torftig. Argumenten är i huvudsak två: dels att vårt förslag om en parlamentarisk arbetsgrupp skulle innebära en dubbling av en rad kommittéers och permanenta organs arbete, dels att det i första hand är de politiska partierna som var för sig måste utforma sådana här övergripande näringspolitiska program. Till detta kan sägas att den parlamentariska arbetsgruppens uppgift självfallet inte skall vara att göra samma utredningsarbete som olika statliga kommittéer och organ redan håller på med. Den skall i stället sammanställa och dra slutsatser av det rika utredningsmaterial som i dag delvis planlöst, i varje fall utan någon logisk ordning, produceras på olika ställen inom den statliga förvaltningen och på andra håll. Efter en sammanvägning av de intressanta och rika utredningsresultat som kan komma från de olika organen och kommittéerna bör därefter, som vi ser det och som vi föreslår, ett väl genomtänkt och konsekvent uppbyggt ekonomiskt näringspolitiskt handlingsprogram kunna framläggas.

Beträffande den andra invändningen att de olika partierna inte skulle kunna enas om ett sådant här stort gemensamt näringspolitiskt program vill jag såsom jag gjort många gånger tidigare i detta sammanhang bara peka på att vi ju har gemensamma lösningar. Vi har kunnat enas över partigränserna, t. ex. om jordbrukspolitiken, om arbetsmarknadspolitiken, om bostadspolitiken och om regionalpolitiken. Varför skulle det då vara omöjligt att sammanställa dessa olika delar av politiken och även i det större övergripande sammanhanget, nämligen när det gäller näringslivet, kunna få ett gemensamt program. Det förefaller ofattbart att man kommer med just den invändningen. Vårt förslag bör därför genomföras snarast möjligt.

I nära anslutning till centerns krav på ett program för en aktiv näringspolitik står våra krav på konkreta produktionsstimulerande åtgärder. Kraven på det näringspolitiska programmet är självfallet långsiktiga. Det ser in i framtiden och försöker tillrättalägga de bästa förutsättningarna för en lugn, jämn och stadig produktionsutveckling

med en därav kommande bättre ekonomisk utveckling. Men vi vill ha ett konkret produktionsstimulerande program ganska omgående genomfört. Vi motiverar detta i vår motion 1459. Motionens motto kan kort uttryckas i "100 000 nya jobb".

Det är, herr talman, onödigt att här upprepa alla tungt vägande argument för att på kort och även lång sikt i syfte att komma åt det moderna samhällets värsta varböld, den alltför stora arbetslösheten, sätta in kraftfulla och omedelbara åtgärder. Trots den pågående konjunktur-uppgång som vi upplever sedan några månader har vi fortfarande faktiskt bortåt 100 000 arbetslösa och därutöver 125 000 i olika slags beredskaps-jobb. Högkonjunkturen kommer uppenbarligen att fortsätta och utvecklas. Det kanske blir en överhettad konjunktur. Men vi vet att ändock kommer ett mycket stort antal människor att gå arbetslösa. Det kommer tyvärr inte att bli någon dramatisk nedgång i dessa siffror, utan det kvarstår en stor restarbetslöshet, den som på modernt språk kallas strukturarbetslöshet.

Vi tror inte att detta fenomen, som är gemensamt för många västerländska länder, beror på vissa i debatten förekommande politiska avvägningar och brist på åtgärder. Jag vill för min del deklarerat att jag inte tror att den strukturarbetslöshet som förekommer t. ex. beror på den solidariska lönepolitik som förts här i landet. Arbetslösheten har helt andra förklaringar, bl. a. att vi kommit in i det efterindustriella samhället med allt vad det medför av påfrestningar på företagen, en växande internationell konkurrens m. m.

Vad vi än försöker få för förklaring till detta bedrövliga och tragiska fenomen, måste vi ändå vara ansvarsmedvetna och försöka sätta in kraftfulla och omgående åtgärder för att åstadkomma en bättre sysselsättning, inte bara kortsiktigt utan även långsiktigt. Vi kan inte ha AMS som något kungligt sysselsättningsverk, till vilket samhället bara trankilt lämnar över ständigt nya arbetslösa och undersysselsatta och hoppas att det skall lösa alla problem. Man måste skapa nya meningsfyllda och, om jag får använda det uttrycket, fullmyndiga jobb.

Centern vill ta nya grepp på denna uppgift och bekämpa arbetslösheten på olika sätt. Vi föreslår alltså att ett aktionsprogram för 100 000 nya arbetstillfällen utarbetas och sätts i verket.

Programmet bör utarbetas, som vi ser det, av folk från berörda statsdepartement, arbetsmarknadsmyndigheterna, näringslivet, löntagarorganisationerna, kommuner och landsting samt nödig övrig expertis. Att genomföra programmet har kanske tidigare inte varit så lätt, men det bör kunna finnas goda möjligheter efter inrättandet av statens industriverk. Här finns en utomordentligt intressant primäruppgift för detta verk.

Verksamheten måste självfallet få en mycket stark regional och lokal förankring. Därför har vi också föreslagit att företagarföreningarna skall vara kontaktorgan. De måste utvecklas och förstärkas, och de måste framför allt ges uppgiften att syssla med uppsökande verksamhet men också med marknadsundersökningar, exportfrämjande åtgärder och annat som jag skulle vilja beteckna som en aktiv service. Det räcker inte med att företagarföreningarna arbetar fram aldrig så fina och förnämliga utredningar som underlag för beviljande av lån osv., utan föreningarna måste

nu ut på fältet i rent aktiva insatser i annan utsträckning än som varit möjligt tidigare. Jag tror att det råder en allmän politisk uppslutning kring det kravet.

Det måste så att säga finnas kött på benen för att programmet skall bli realistiskt. Det är därför som vi föreslår ett etablerings- och utvidgningsstöd. Produktionsstimulans står och faller trots allt med nyetableringar och utvidgningar av företagen. Förresten skulle jag vilja säga att hela samhällsekonomin står och faller med att vi får en kontinuerlig nyetablering av företag. Det är verklig fara på färde, utomordentligt oroväckande, när nyetableringar av företag börjar att upphöra. Det är ungefär som att jästcellerna i degen på något sätt dör och inte verkar i fortsättningen. Det finns anledning att allvarligt begrunda dagens situation, när nyetableringen av företag i det närmaste har stagnerat. Det blir stillestånd och det blir tillbakagång, inte bara inom näringslivet utan inom hela samhället, om vi inte varseblir de här problemen och gör någonting åt dem.

Vi föreslår därför 200 miljoner kronor till etablerings- och utvidgningsbidrag och 400 miljoner kronor till lån i samma syfte. Jag vill betona att vi har tänkt oss det inte skulle vara bara för maskin- och lagerinvesteringar utan även till rörelsekapital.

Självfallet, herr talman, kan inte de här beloppen alldeles omgående skapa fram 100 000 nya jobb. Det är jag angelägen att understryka. Men samhällets uppgift är ändå att sätta in stimulansaktioner, som får hjulen att börja rulla igen och som initierar rörelseriktningen. Det menar vi att man kan göra med de här beloppen. Med dessa initialmedel kan vi få den målsättningen uppfylld.

Den kanske väsentligaste delen i aktionsprogrammet för de 100 000 nya jobben är, som jag har försökt betona flera gånger, att man får till stånd nyetableringar. Vi vill dessutom stimulera nyanställningar i redan befintliga företag genom att medge ett avdrag på 4 procent av arbetsgivaravgiften under tre år för den lönesumma som svarar mot nettoanställningar. Det kan också vara av mycket stor betydelse för de nyetablerande företagen som stimulans att över huvud taget etablera ett nytt företag.

Jag är övertygad om att de här åtgärderna vid sidan av den mycket väsentliga ekonomiska betydelsen -- bl. a. rörelsestimulanser -- har också en psykologisk betydelse. Vad som i dag behövs för alla som arbetar inom näringslivet och kanske speciellt bland småföretagen är att de återfår tron på framtiden. Detta är också viktigt inte minst med tanke på alla de människor som lider under bördan att vara arbetslösa. Hoppfull håg och fantasi, som skalden säger, är någonting som är värt väsentligt mycket mera än aldrig så många miljarder till arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Sådana åtgärder är -- det vill jag understryka -- utomordentligt värdefulla och angelägna, men de bör genom en klokt upplagd näringspolitik kunna begränsas till nödiga marginalåtgärder.

Även i fråga om detta vårt förslag har utskottsmajoriteten anfört argument som jag finner torftiga -- nästan orkeslösa. Det sägs att de stödåtgärder av delvis nytt slag som vi förslår skulle bli så kostsamma att de anvisade stöd- och lånebeloppen inte skulle räcka till. Jag sade dock

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

alldeles nyss att det är fråga om stimulansåtgärder för att få hjulen att rulla, för att få i gång det hela.

Det har i vulgärdebatten sagts hur idiotiskt vårt förslag är och hur föga förankrat det är i den ekonomiska verkligheten. Man har presenterat rena fantasibelopp och sagt att det skulle kosta 100 000–200 000 kronor för att starta och etablera ett nytt jobb. Det är inte fråga om det. Med ett statistiskt och teoretiskt tänkande kan man naturligtvis konstatera, att om det skall göras infrastrukturella investeringar m. m. så kostar det så mycket. Men det finns ju möjligheter att utnyttja i dag outnyttjad befintlig kapacitet, och det kostar inga 100 000 kronor eller 200 000 kronor per jobb. Jag har dock velat vända mig mot vulgärpropagandan att vårt förslag skulle vara så vansinnigt och kosta så fruktansvärt mycket pengar för sitt realiserande.

Man kan få en bakgrund till det här bollandet med siffror om man ser på vad det kostar samhället att ha 100 000 människor arbetslösa. De kan normalt producera för ungefär 10 miljoner kronor per dag. Det är en produktion som faller bort genom arbetslösheten. Det är alltså vad det kostar att *inte* skapa 100 000 nya arbetstillfällen. Kostnaden för att skapa nya arbeten kommer däremot att ligga långt under den summa som har angivits i vulgärdebatten.

Jag vill också understryka att när vi vill stimulera fram nya arbeten så satsar vi inte bara på industrin utan även på handeln och servicenäringarna. Industrin måste självfallet stimuleras till ytterligare insatser, till nya företag, men vi är trots allt inne i det efterindustriella skedet där utvecklingen går mot en långsam avsaktning av industrins möjligheter att etablera hur många nya företag som helst. Det finns anledning att satsa mycket hårt även på serviceföretagen. Jag tror att vi bara befinner oss i starten när det gäller att få ett mycket brett sortiment av serviceföretag på olika områden – egna företagare och småföretagare med bara några få anställda.

Trots nödvändigheten att nyetablera får man inte glömma bort de redan befintliga företagen. Vi vill, som jag har understrukt, åstadkomma detta genom stimulansåtgärder av olika slag. Men i iveren att göra det får man inte gå för långt och bokstavligen kasta ut barnet med badvattnet. Man måste också se på de etablerade företagen som många gånger arbetar under svåra omständigheter.

Motionen 1511 anknyter till detta resonemang. Vi kräver i den åtgärder för stimulans och förstärkning av den importkonkurrerande hemmamarknadsindustrin. Den skall alltså konkurrera med utlandsföretagen på den svenska marknaden. Vi vet och behöver inte orda om vad den industrin betyder ekonomiskt, för att upprätthålla handelsbalansen, för att hålla valutareserven på rimlig nivå och för att klara sysselsättningen i sysselsättningsvaga områden. Även beredskapssynpunkten är utomordentligt viktig.

Utskottsmajoriteten anser att det är bra som det är och pekar på olika vidtagna åtgärder för att hjälpa upp den importkonkurrerande hemmamarknadsindustrin. Man pekar t. ex. på beslutet att inrätta ett industriverk. Allt detta är i och för sig bra, Men grundelet i utskottsmajoritetens resonemang är att man i stor utsträckning bara vill satsa på punktåtgär-

der. Utskottsmajoriteten avslöjar felet och svagheten i en karakteristisk formulering i betänkandet. Man säger: "Olika åtgärder har under senare år företagits till förmån för de industribranscher varom är fråga." Formuleringen "de industribranscher varom är fråga" visar ju helt klart att det hela tiden varit fråga om punktsatser, ett slags brandkårsutryckningar, och bittra erfarenheter visar att detta inte är tillräckligt. Det har för övrigt varit ett symptom på otillräckligheten i hela den socialdemokratiska politiken, där man i största möjliga utsträckning har satsat på s. k. selektiva åtgärder men underlåtit att sätta in den viktiga arsenal som de generella åtgärderna utgör.

Men med den enorma betydelse som den importkonkurrerande hemmamarknadsindustrin har räcker det inte att göra brandkårsutryckningar här och där, t. ex. i tekobranschen, i sko-, möbel- och snickeribranschen och i den manuella glasindustrin – alla dessa områden som utskottsmajoriteten så omsorgsfullt räknar upp. Det måste till en övergripande insats på hela fältet, en analys av dagens och morgondagens situation för den importkonkurrerande hemmamarknadsindustrin och ett generellt åtgärdsprogram. Den utredning som vi har föreslagit i vår motion är därför nödvändig.

En åtgärd som bör sättas in inte bara i rättvisesyfte utan även för att stimulera nyetablerade företag under deras första kritiska år är förslaget i motionen 1508 om investeringsbidrag. Jag skall uppehålla mig mycket kort vid denna. Man har för att stimulera industrin och få en bättre konjunkturutveckling tillgripit olika åtgärder, bl. a. investeringsavdragen. Men det är tyvärr oftast bara de stora och de verkligt lönsamma företagen som kan utnyttja den skatteförmån som samhället därmed ger. Framför allt de nyetablerade företagen som är i sitt första kritiska skede men även många andra mindre företag, som kämpar bl. a. med importkonkurrensen, har inga vinster att dra av. I rättvisesyfte bör ett investeringsbidrag införas, vilket skulle utjämna denna orättvisa eller ojämlighet.

Utskottsmajoriteten avvisar förslaget, som det förefaller på grund av att det skulle föreligga stora tekniska svårigheter på det administrativa planet men även av principiell art. Men förslaget är inte något principiellt nytt. Direkta statliga bidrag har förekommit i olika sammanhang, bl. a. för den regionalpolitiska stödverksamheten. Detta förslag är alltså väl värt att satsa på, kanske framför allt när det gäller att stimulera nyetablerade företag, sådana som vi vill få till stånd inom olika branscher och näringar.

Till de viktiga näringspolitiska åtgärder som kan sättas in i syfte att stärka de mindre och medelstora företagen hör införande av förenklade företagsformer. Vår svenska aktiebolagslagstiftning är i mycket stor utsträckning anpassad till stora företag och koncerner men icke till de små företagens förhållanden. Skattelagstiftning och annat i vårt land har gjort att små företag har försökt att så snart som möjligt gå över till aktiebolagsformen. Dessutom tillkommer det gamla argumentet att man bör kunna göra sina ekonomiska insatser i ett företag i form av andelar och inte skall behöva sätta hela sin ekonomiska tillvaro, sitt hem och sina övriga tillgångar på spel för företaget.

Nu vill utskottsmajoriteten inte vara med om att införa en aktiebolagsform som skulle passa de mindre företagen. Det finns sådana bolagsfor-

mer i utlandet. Det finns t. ex. en sådan i Västtyskland, som har fungerat utomordentligt väl i många år. Den är speciellt avsedd för mindre företag, och man kan i denna aktiebolagsform satsa andelar utan fullt personligt ansvar. När utskottsmajoriteten avvisar förslaget om en sådan aktiebolagsform hänvisar man till den framlagda och behandlade propositionen om konvertibla skuldebrev. Utskottsmajoriteten säger att föredragande statsrådet inte har funnit övertygande skäl för att införa en sådan form utan har anvisat andra former, handelsbolag etc.

Jag vill helt kort, herr talman, eftersom tiden är knapp, bara säga att föredragande statsrådet herr Lidbom i detta sammanhang inte har visat särskilt stora insikter i småföretagarnas problem. Jag tycker att han avslöjar en häpnadsväckande okunnighet i det sammanhanget, men jag skall inte gå in närmare på det. Det är emellertid ytterst väsentligt att man får den här företagsformen genomförd.

Ett annat, ytterligt viktigt område som är förbiset är den tekniska forskningen; herr Hovhammar var inne på den saken. Vi har haft en motion om att man måste inrikta den tekniska forskningen bl. a. på de mindre företagen, att man måste skapa möjligheter att så att säga överföra den rasande utvecklingen på det tekniska området till mindre företag. Den forskning som sker, framför allt på våra tekniska högskolor, kommer i största utsträckning bara de stora företagen till del. Det är inte något medvetet missgynnande av de mindre företagen, men vad jag vill kalla mottagarkapaciteten finns bara hos de stora företagen. Man måste alltså studera det här problemet och se hur det skall gå till att överföra den teknologiska forskningens framsteg till mindre företag, och det är vad vi har velat föreslå i den ifrågavarande motionen.

Herr talman! Jag ber att få övergå till propositionen 41 om inrättande av ett statligt industriverk. Jag vill på en gång säga -- och det är ju ingen nyhet -- att vi från centern hela tiden varit positiva till detta förslag. Vi anser att industriverket kommer att ha en viktig uppgift. Det fyller ut ett tomrum som länge har kunnat konstateras. Voltaire sade en gång, att om inte Gud fanns måste han uppfinnas. Jag kanske kan travestera det och säga, att om inte industriverket hade funnits hade vi måst uppfinna det, utan att man därmed i industriverkets ledning med tanke på vad Voltaire sade skall bli övermodig och tro att man sitter uppe på Gud faders tron. Vi tror att en ödmjuk inställning till uppgifterna -- som vi är övertygade om kommer att förefinnas -- skall gagna både verket och dem som det skall tjäna, nämligen de mindre industriföretagen.

Det kan också finnas ett konstitutionellt skäl till att inrätta det här verket. Vi har i vår författning inte ministerstyre som princip. Med det tomrum mellan ett så viktigt departement som industridepartementet och dem som det skall betjäna är det väsentligt att man får ett självständigt ämbetsverk. Jag betonar det: ett självständigt verk, som följer den gamla, fina svenska verkstraditionen att vara självständigt åt alla håll. Jag har inte anledning att tro något annat än att det här verket kommer att fullfölja den traditionen. Vi vill alltså understryka nödvändigheten av att industriverket inrättas.

Några saker har vi emellertid från vårt håll föreslagit vissa ändringar i. Det gäller först delegationen för de mindre och medelstora företagen. Jag

har personlig erfarenhet av den delegationen, eftersom jag har varit med i den ända från början. Från den utkikspunkten har jag funnit att erfarenheterna talar för att denna delegation har varit av mycket stort värde, framför allt på grund av de initiativ som den kan ta på det näringspolitiska fältet för att liksom ange en rörelseriktning mot nya områden som bör penetreras och för att initiera nya åtgärder. Jag tror inte att självständigheten i den delegationen blir densamma, om den skall inordnas under verket. Delegationen bör finnas utanför för att kunna så att säga mer eller mindre stimulera verket till att vidta de här olika åtgärderna. Det blir inte detsamma om man sitter inom själva verket.

När det gäller kostnaden för företagarnas egen utbildning, herr talman, skall jag be att få återkomma längre fram, när vi har bättre tid. På det här området har vi emellertid oefterrättliga, närmast skandalösa förhållanden i dag i vårt samhälle. Vi satsar stora resurser, vi satsar många, många miljoner på att ge människor vuxenutbildning, på att ge dem omskolning av olika slag, på att över huvud taget ge dem bättre möjligheter att klara sig i tillvaron och få en högre kvalitet på sina arbetsinsatser. Det är bara en grupp som inte har den förmånen: de mindre företagen. När småföretagarna skall få sin vuxenutbildning – för här är det inte fråga om någonting annat än vuxenutbildning – i den rasande tekniska utveckling som pågår i samhället, där man ständigt måste förnya sina kunskaper, ständigt måste ta del av nyheter, ständigt måste underkasta sig en kontinuerlig omskolning, då skall de betala så dryga avgifter att de inte ens får med dem. Jag talar nu i första hand om de allra minsta företagen, men det här gäller ganska långt upp i företagen. Detta är en situation som inte kan accepteras. Måste man betala höga avgifter för de tjänster som skolöverstyrelsen lämnar vid sina olika organ? Måste man betala höga avgifter för de tjänster som lämnas via universitetskanslersämbetet, av de tekniska högskolorna etc.? Vi vet alla svaret, men i det här sammanhanget skall det vara betalning för vuxenutbildningen. Detta måste ändras, herr talman, och vi har tagit upp det problemet i motionen.

När det gäller utvecklingsfonden, som i propositionen föreslås skola ligga under verket, har vi bl. a. i vår partimotion sagt att utvecklingsfonden bör föras till STU – styrelsen för teknisk utveckling. Här har argumenterats för detta, och jag skall inte upprepa argumenten. Uppenbarligen måste det bli dubbelarbete om man skall ha fonden under verket. Det måste vara orationellt att sitta på olika håll och syssla med ungefär samma uppgifter. Det finns, herr talman, anledning att försöka utveckla styrelsen för teknisk utveckling till att bli i verklig mening det effektiva verk som vi hoppades att det skulle bli från början i fråga om tjänsterna gentemot de mindre företagen. Det har tyvärr inte blivit så. Jag skall inte gå in på anledningen till att STU inte har kunnat ge framför allt innovatörer, företag som har ljusa idéer – snilleblixtföretagen – den hjälp som de har behövt. Huvudanledningen är säkert av ekonomiskt slag. Det är därför helt konsekvent om man säger att en sådan här fond skall disponeras och administreras av styrelsen för teknisk utveckling.

Utskottsmajoriteten anför som invändning – det kan man i varje fall läsa mellan raderna – att STU inte skulle ha tillräckliga ekonomiska kunskaper eller kvalifikationer för att göra de samhällsekonomiska

bedömningarna. Jag tycker det är närmast kränkande. Det finns så utomordentligt fin expertis och sådan tillgång till goda kunskaper även hos STU att jag inte tror att man skall sätta det ena ämbetsverket framför det andra i dessa avseenden. Jag tror att tjänstemännen på båda sidor kan göra ungefär lika goda ekonomiska och samhällsekonomiska bedömningar. Men av rationella skäl bör fonden ligga under styrelsen för teknisk utveckling.

Finansieringen av utvecklingsfonden har vi också varit inne på. Det är närmast en ordningsfråga. Investeringsbankens vinstmedel öronmärks nu för ett visst ändamål. Det måste vara felaktigt. Sådana här anslag måste undergå sedvanlig budgetbehandling. Utskottsmajoritetens invändning är här inte bärande.

Till slut bara några ord om SIFU. Jag vill säga att SIFU är en idé som har varit mycket förnämlig. Det måste också i praktiken bli en förnämlig idé som konkretiseras. Av olika anledningar har det inte varit fallet. Det finns ekonomiska och även andra skäl för detta. Vi tror från centerpartiets sida att en decentralisering av SIFU:s verksamhet helt övertygande och mycket väsentligt skulle öka effektiviteten. Vi har också föreslagit att när man regionaliserar SIFU skall man lägga ut verksamheten på företagarföreningarna. Dessa måste bli regionala organ som har så att säga hela spektret av åtgärder på sitt program. Ett av de viktigaste elementen i detta sammanhang är utbildningen. Den måste få en prioritering och bör decentraliseras, regionaliseras.

Beträffande SIFU:s ställning och integrationen i industriverket skall jag inte gå in på denna fråga i detalj. Jag vill bara säga att vi från vårt håll ser till effektivitetskravet i första hand. Kan SIFU bli effektivt genom att ligga inom industriverket – all right, då skall det göra det. Kan skäl anges för att det inte blir så, då skall det förläggas utanför. Men tills vidare menar vi ändå att den självständighet som SIFU har i dag som självständigt ämbetsverk bör i den ena eller andra formen bibehållas, vare sig det ligger innanför eller utanför industriverket.

Herr talman! Jag yrkar bifall till ett antal reservationer som är föranledda av motioner och förslag från vår sida, nämligen reservationerna 2, 4 a, 8, 9, 10, 15, 17, 22, 23, 26 och 29.

I detta anförande instämde herr Eriksson i Ulfsbyn (c).

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Jag hoppas att kammaren håller mig räkning för om jag inte helt utnyttjar den tid som jag är antecknad för. Möjligen kan det i någon mån kompensera det överskridande som föregående talare gjorde – som överskred tiden med närmare 100 procent. Jag anser det vara meningslöst med dessa listor som skickas ut, när den antecknade taletiden inte hålls, i varje fall inte inom rimliga gränser.

Den näringspolitik som bedrivs i Sverige är till avgörande delar en anpassningspolitik efter och ett stöd till storkapitalet. Den ledande ideologin har varit att främst stödja de s. k. expansiva företagen, dvs. storföretagen. Näringspolitiken har härigenom kommit att främja och påskynda den koncentration av makt och kapital som kännetecknar det

Onsdagen den
23 maj 1973*Näringspolitik*
m. m.

kapitalistiska systemet och som under det senaste årtiondet blivit av synnerligen stor omfattning i vårt land.

En viktig roll i näringspolitiken spelar de s. k. rörlighetsstimulerande åtgärderna. Dessa har framför allt gått ut på att geografiskt och näringsmässigt kunnat flytta arbetskraften dit storföretagarna vill ha den.

Till en totalbild av näringspolitiken hör också andra viktiga faktorer. Företagsbeskattningen t. ex. är också så konstruerad att storföretagen gynnas mest. De har betydligt bättre möjligheter att utnyttja avskrivningsregler, att bygga upp stora skattefria investeringsfonder osv. Det har också varit storföretagen som mest kommit i åtnjutande av alla de gåvor som företagen erhållit av staten. Av bidragen till miljövårdande åtgärder som företagen bestått med hade år 1972 30 storföretag fått mellan 70 och 75 procent.

Gåvo- och subventionspolitiken har intensifierats under de år som förflutit in på 1970-talet och utgjort ett led i en politik som påståtts ha haft som avsikt att öka sysselsättningen. Men några sådana effekter har denna politik inte haft. Gåvorna har bara förstärkt de krafter som orsakat arbetslösheten. Denna bidragspolitik och denna anpassningspolitik till kapitalismens lagbundenheter har inte främjat en riktig ekonomisk utveckling. Tvärtom har den regionala obalansen skärpts och hela näringar eller industrigrenar kommit i ett prekärt läge.

Näringspolitiken har bedrivits under ett växande samförstånd mellan regeringen och storfinansen. 1950-talets samarbetsformer i Torsdagsklubben och i den s. k. Harpsundsdemokratien har under 1960-talet på en rad områden efterföljts av ett organiserat korporativt samarbete mellan staten, löntagarorganisationernas spetsar och gräddan av ägarna till det privata näringslivet. Utredningen om en ny verksamhetsorganisation inom näringspolitiken betraktar detta organiserade samarbete, som det ekonomiska planeringsrådet och det näringspolitiska rådet är exempel på, såsom "en av de viktigaste tendenserna" inom näringspolitiken under 1960-talet.

Klassarbetet har varit och är en grundlinje i den näringspolitik som bedrivs. Detta gör att påståendena i moderatmotionen 1804 om att den föreslagna industripolitiska verksamheten skulle uttrycka en önskan att omforma samhället i socialistisk riktning framstår som aningen naiva. Nu tror jag inte att moderaterna är naiva i det här avseendet, utan att det i stället är ett propagandistiskt försök att spela på fördomar om socialismen.

Mål som måste sättas upp för näringspolitiken är att avskaffa arbetslösheten och att se till att sysselsättning kan garanteras medborgarna i deras hembygder. För en sådan politik krävs åtgärder som riktar sig mot storfinansens makt och kapitalismens lagbundenheter. Sysselsättningsproblemen är stora inom den svenska industrin. Där har antalet sysselsatta från mitten av 1960-talet minskat. Detta gäller inte bara glesbygdsområdena. Även orter som Stockholm uppvisar en nedgång i antalet industrisysselsatta.

Samtidigt som sysselsättningen inom industrin minskar i Sverige har antalet sysselsatta i svenska företag utomlands ökat mycket kraftigt sedan mitten av 1960-talet. Mellan 1965 och 1970 ökade antalet

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

anställda i svenska företag utomlands med 24 procent. De senaste åren har också kapitalexporten från Sverige tagit mycket stora proportioner. Mellan 1969 och 1972 exporterades från Sverige 6 miljarder kronor. Att vid ett sådant sakernas tillstånd behandla de kapitalistiska företagen som om de hade brist på pengar, och att öka antalet gåvor och subventioner till dem som aldrig förr, det är minst sagt ingen klok näringspolitik.

Kapitalrörelserna över gränserna går för övrigt inte bara åt ett håll. Även utländska imperialister etablerar sig i ökad utsträckning i Sverige, även om de svenska företagen utomlands sysselsätter flera människor än de utländska företagen i Sverige. Denna utländska kapitalisters penetrering av svenskt näringsliv riktar sig ännu så länge huvudsakligen mot vissa branscher, t. ex. den kemiska industrin, elektronisk industri och data-industri, liksom mot reklambranschen och kreditupplysningsverksamheten. Även inom livsmedelindustrin har en rad betydande företag fallit i utländska imperialisters händer. Denna utveckling måste hejdas, menar vi från vänsterpartiet kommunisterna.

Då det gäller näringspolitiken går det inte att bortse ifrån hur de multinationella företagen alltmer har vunnit insteg i vårt land. Dessa imperialistiska företag etablerar sig i många länder, bl. a. i Sverige. På så sätt ökar de sina profiler, de kan konkurrera på för dem fördelaktigare sätt då de kommit innanför respektive länders gränser. De kan även utöva en för dem fördelaktig press på ländernas regeringar, och de kan, vilket inte är minst viktigt från dessa multinationella företags synpunkt – möta lönearbetarnas fackliga kamp med åtgärder som tidigare inte var kända och som fackföreningsrörelsen i de olika länderna -- trots fackföreningsinternationalen – hittills inte har kunnat möta effektivt.

Under senare år har utländska företag köpt upp allt större delar av det svenska näringslivet. Även om dessa multinationella företag fortfarande utgör en begränsad del av den svenska ekonomin är deras expansion stark och snabbare än de svenska företagens. Enligt Sveriges industriförbund är det "uppenbart att de utländska företagen ökar sina andelar såväl på den svenska marknaden som i svensk export". Detta utländska kapital har redan inom vissa branscher skaffat sig en dominerande ställning, inte bara då det gäller oljemarknaden och den petrokemiska industrin.

I detta sammanhang bör dock uppmärksammas att dessa multinationella företags etablering i Sverige inte sker endast av egen kraft; svenska staten har i vissa fall effektivt hjälpt till. Därtill har svenska staten som företagare inom näringslivet direkt gått in som delägare i företag tillsammans med utländskt kapital på svensk botten.

Frågan om utländskt kapitals intrång i Sverige kommer senare i dag att behandlas av riksdagen, då näringsutskottets betänkande nr 57 föreläggs kammaren.

Den allvarliga strukturella och långsiktiga arbetslösheten, den vikande sysselsättningen inom industrin och främmande kapitals inbrytningar i svenskt näringsliv – vilket bl. a. medför försämrade möjligheter för framgångsrik facklig kamp för de anställda – visar att det behövs en helt ny näringspolitik än den som nu bedrivs. Ryggraden i en sådan näringspolitik måste vara ett utvecklat statligt industriellt handlingsprogram. De ekonomiska medel som finns i de arbetandes AP-fonder bör

mobiliseras för etablering av basindustrier inom moderna näringsgrenar. Vänsterpartiet kommunisterna har i särskilda motioner anvisat riktlinjerna för och stommen i ett sådant program. Därmed skulle ett statens industriverk också få en verkligt tung och meningsfull arbetsuppgift, nämligen att i detalj projektera sådana statliga industrier.

Den förda politiken med gåvor till kapitalägarna har inte kunnat häva arbetslösheten. Man kan inte behandla arbetslösheten som om den vore en fråga om kapitalbrist. Det är inte brist på kapital utan snarare brist på för kapitalägarna tillräckligt profitabla projekt som orsakar en del av arbetslösheten. En annan del stammar ur kapitalkoncentrationen, ersättandet av arbetare med maskiner samt den ökade utslagningen.

Herr talman! Av vad jag här anfört framgår att vänsterpartiet kommunisterna inte tror på att inrättandet av detta nya industriverk är något större steg på vägen mot att lösa sysselsättningsproblemet i vårt land. Vi menar att andra och djärvare grepp måste till, men då vi inte kan acceptera de krav som framförs i reservationerna kommer vår grupp i den kommande voteringen att stödja utskottets hemställan på samtliga punkter.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! I den näringspolitiska debatten i vårt land framförs mycket ofta fantasifulla påståenden om hur överplanerat och styrt av statsmakterna vårt näringsliv skulle vara. Vi hörde ett bra exempel på det i herr Hovhammars anförande -- hans skräckmålning av hur förfärligt det är i vårt samhälle. Jag undrar om inte herr Hovhammar har förläst sig på de skräckannonser som hans organisation förstör den svenska pressen med just nu. Jag tror att han har börjat tro på dem själv. Det är farligt, herr Hovhammar. Sluta med den annonseringen så slipper vi ifrån dylika utfall här också.

Jag vill beteckna detta som våldsamma överdrifter i den mån det inte är medvetna osanningar. Det är tvärtom så att vi i vårt land i långa stycken saknar den branschplanering och koncentrerade satsning på en utbyggnad av näringslivet bransch för bransch som man har i så många andra länder. Vi upplever mycket starkt behovet av en mer sammanhållen och genomtänkt planering av hur våra ekonomiska resurser skall satsas och investeras för att ge den bästa effekten för hela samhället och alla dess medborgare. Vi saknar tyvärr också på vissa håll den vilja till samförstånd och samarbete som här skulle behövas.

Det kan inte vara rimligt att vårt land, som är ett av de viktigare industriländerna i världen om vi ser det med hänsyn till folkmängden, inte till fullo utnyttjar samplaneringens och den genomtänkta industri- och samhällssatsningens alla möjligheter. Det är därför tillkomsten av detta industriverk, som vi nu diskuterar, kan hälsas med mycket stor tillfredsställelse som ett led i strävandena mot ett bättre sakernas tillstånd.

Industridepartementet har sedan sin tillkomst gjort betydande insatser i vårt näringsliv, men utan tvivel har departementet hämmats av brist på planeringsresurser. Den centrala förvaltningsmyndigheten på industrins område är nu som vi alla vet kommerskollegium, men dess huvuduppgift

Onsdagen den
23 maj 1973*Näringspolitik*
m. m.

ligger helt på handelns område, framför allt utrikeshandeln. Industridepartementet har därför fått ta på sig utredningsuppgifter av sådan art som inte något annat departement har haft att syssla med och som inte är naturliga för departementet. Att nu ett organ skapas som kan hjälpa departementet med den här utredningsverksamheten – vilket egentligen är syftet med propositionen – är utomordentligt betydelsefullt.

De exekutiva resurserna på det industripolitiska området skall föras över till industriverket, och kommerskollegium blir blott och bart ett organ för handelspolitiken. De uppgifter som läggs på det nya industriverket är dels industripolitisk utredningsverksamhet, vissa uppgifter i samband med det statligt finansierade företagsstödet samt statliga insatser för företagsservice främst till mindre och medelstora företag, dels det säkerhetsinriktade arbete som nu sköts av kommerskollegium, och dit hänförs även de centrala myndighetsuppgifterna på energipolitikens område och i fråga om mineralpolitiken.

I utskottets betänkande behandlas också dels tio motioner som väckts med anledning av propositionen, dels ett trettiotal motioner som väckts under den allmänna motionstiden; det är motioner som inte direkt handlar om industriverket men som har nära anknytning till de idéerna, och därför tar utskottet upp dem i detta sammanhang. Eftersom motionerna är så många – 40 stycken – är det omöjligt för mig att här beröra dem alla. Jag vill bara göra några principiella anmärkningar och ta upp några av dem. Andra talare kommer att beröra ytterligare några av dem.

I propositionen föreslås en förstärkning av statens insatser för företagsservice. Det statliga stödet till företagarföreningarna utgjorde budgetåret 1968/69 5 miljoner kronor. Det föreslås nu för budgetåret 1973/74 uppgå till 11,4 miljoner kronor. Samtidigt föreslår man i samband med denna reform ett särskilt, ytterligare anslag på 2,5 miljoner kronor att användas för företagsservice. Utskottet finner i detta sammanhang att riksdagen bör avstå från uttalanden om hur denna företagsserviceverksamhet i detalj skall bedrivas. Företagarföreningarna bör själva få praktiskt pröva sig fram. Utskottet finner också beloppet som anslås till företagarföreningarna väl avvägt. Därför avstyrker vi motionerna 1807, 1808 och 1811 på denna punkt.

I motion 514 yrkas att man skall inrätta flera industriella utvecklingscentra i landet. Det pågår just nu en försöksverksamhet i Skellefteå med ett industriellt utvecklingscentrum. Vi finner att utskottet inte innan man vunnit större erfarenhet i Skellefteå kan ta på sitt ansvar att tillstyrka att flera sådana institut inrättas.

I motion 1807 föreslås att anslaget till företagarföreningarna fr. o. m. budgetåret 1974/75 skall anvisas över industridepartementets huvudtitel. Även om utskottet kan dela motionärernas uppfattning att det skulle vara rationellt att göra på det viset avstyrker utskottet motionen, eftersom det enligt regeringsformen tillkommer Kungl. Maj:t att själv svara för fördelningen av ärendena mellan departementen.

I motionerna 1805 och 1806 betonas att det är "naturligt" att i första hand pröva möjligheten av en lokalisering utanför Stockholm när det gäller ett nyinrättat verk. Man föreslår också lokaliseringorter. I

motionen 1807 föreslås att en skyndsam utredning görs beträffande lokaliseringen av industriverket. Jag vill gärna i det sammanhanget påpeka att största delen av den personal som kommer att finnas på industriverket i början kommer från kommerskollegium och alltså redan finns i Stockholm. Utskottet anser sig kunna tillstyrka en skyndsam utredning enligt yrkandena i motionen 1807 för att pröva frågan om lokaliseringsort, men utskottet avstyrker bestämt yrkandena i motionerna 1805 och 1806 att riksdagen skall uttala sig för någon viss lokaliseringsort eller uttala sig för eller emot Stockholm. — Så långt de motioner som väckts med anledning av propositionen om inrättande av ett industriverk.

Under den allmänna motionstiden väcktes, som jag sade, ett trettiootal motioner med näringspolitiskt innehåll. Utskottet har vid behandlingen av dessa kunnat peka på att yrkandena i många av motionerna tillgodosetts genom vad som sägs i propositionen. Men utskottet har också, ganska naturligt, avstyrkt rätt många av dessa motioner. Jag skall inte alltför mycket gå in på detta; jag skall bara ta upp några av dem, och i övrigt får jag hänvisa till utskottets betänkande. Kammaren har inte sin tid till det priset att jag kan kommentera varje motion för sig.

Jag vill gärna ta upp motionen 1459 av herr Fälldin *m. fl.* Den tycks av centerpartiet självt betraktas som något av partiets kraftansträngning i fråga om regional- och näringspolitik. Man anhåller där bl. a. att Kungl. Maj:t skall utarbeta ett aktionsprogram, som det heter, för att skapa 100 000 nya sysselsättningstillfällena. De nya sysselsättningstillfällena skall sedan skapas inom industri och servicenäringar, säger man. Genomförandet av detta lilla enkla program skall anförtros industriverket, som vi just nu diskuterar, och regionalt skall företagarföreningarna sköta förverkligandet av det. Men själva aktionsprogrammet skall utarbetas av representanter för berörda departement, arbetsmarknadsmyndigheterna, näringslivet, däribland de mindre företagarnas organisationer, löntagarorganisationerna, kommuner och landsting samt expertis på alla berörda områden. Någon som helst närmare anvisning om hur detta arbete skall bedrivas kan man inte ge, men man vill anvisa 200 miljoner kronor som anslag och 400 miljoner kronor som lån för ändamålet. Inte heller när det gäller formerna för dessa bidrag och lån vill man fixera någon ståndpunkt, men man förordar investeringslån både till byggnads- och maskininvesteringar och till rörelsekapital. Särskilt skall de här företagen få möjlighet, heter det, att finansiera en effektiv försäljningsorganisation. En särskild kampanj vill man också starta för nya produkter och nya marknader med speciell inriktning på att öka exportmöjligheterna för de mindre företagen.

Detta är alltså conterns stora näringspolitiska giv. Vad föreslår man egentligen? Det mesta är så vagt utformat att man kan tolka in ungefär vad som helst i det — och det är väl detta som har varit meningen med motionen. De förslag och anvisningar som ges är i stort sett en uppräknig av de arbetsuppgifter som redan i dag med all energi sköts av företagarföreningar, departement, kommerskollegium, arbetsmarknadsverk osv.

Det ges i motionen sken av att man genom något slags hokus-pokus skall kunna få dessa institutioner att plötsligt presentera 100 000 nya

arbetstillfällen. Det är ett cyniskt tilltag att försöka inbilla människorna att det är så enkelt! Man rör sig här med mycket allvarliga problem. Samhället – dvs. industrin, näringslivet i övrigt och de myndigheter som här har nämnts – måste öka antalet jobb, ge fler människor sysselsättning; det kan vi vara överens om. Det industriverk vi just nu diskuterar skall vara *en* länk i det arbetet. Kapitalförsörjningsfrågorna i detta sammanhang kommer vi att diskutera i morgondagens debatt om AP-fonderna.

Också på många andra områden pågår ett intensivt arbete för att lösa dessa mycket svåra problem.

Så dyker centern upp och framställer det hela som en ganska enkel match, som kan klaras av, bara de inblandade gör sitt bästa. Jag tycker det är en allvarlig anklagelse om ineffektivitet hos alla de inblandade, de som i dag har de här arbetsuppgifterna. Om det är så enkelt som centern säger, varför kommer då inte arbetstillfällena fram? Det lär ju vara så enkelt att få fram dem?

Vi hörde av herr Sjönells anförande att en stor grej är att företagarföreningarnas konsulenter och direktörer inte bara skall sitta på sina kontor och behandla papper; nej, de skall ut i företagen. Jag skulle vilja fråga, i vilken företagarförening herr Sjönell har bedrivit sina studier och funnit att man bara sitter på kontoret och vänder papper. Jag har haft kontakt med rätt många företagarföreningar, och för dem är det helt naturligt att synnerligen intensivt leva också ute i företagen, besöka företagarna, ta del i arbetet där och hjälpa till med uppläggningsen av olika ting. Jag tycker inte att man bör göra det så där enkelt för sig.

Sedan riktade herr Sjönell – och herr Hovhammar också – våldsamma angrepp på den politik som regeringen för. Herr Sjönell var visserligen inte riktigt lika karsk som herr Hovhammar, även om han försökte komma i närheten av den karskheten och citerade ur Viktor Rydbergs stora epos om goternas erövring av den grekiska demokratin de kända orden om "gosselynne, hoppfull håg och fantasi". Jag tror att det var alldeles för stora ord, herr Sjönell, att ta till; jag tycker att det hade passat mycket bättre att välja en förvrängning av en Viktor Rydbergsdikt som Alfred Vestlund gjort. Han säger nämligen: "Vad rätt du tänkt, fast det var fel." Jag tror att de orden kan stå som monument över herr Sjönells tal här i dag.

Jag skall inte gå vidare med detta. Jag finner bara att centerns motion är i innehållslösaste laget för att kunna vara underlag för någon större debatt. Med fri karikering av ett känt uttryck skulle jag vilja säga om hela motionen, men också om den talarmöda som den har utlöst på centerns alla möten runt om i landet: Sällan har något så innehållslöst fått så många att hålla så långa tal om ingenting! Det är väl ungefär vad den här motionen har gett upphov till.

Går man sedan till motionen 1470 av herr Helén m. fl. – folkpartiets partimotion om näringspolitiken – blir preciseringarna minsann inte fler än de är i centerns motion. I motionen 1470 begärs bl. a. "att näringspolitiken och den ekonomiska politiken bör utformas med sikte på en socialliberal ramhushållning". Det är ett yrkande som man tydligt menar att de andra partierna skall ansluta sig till. Jag undrar hur

man har tänkt sig att det skall gå till. Vidare vill man få fastslaget "att en nödvändig förutsättning för trygghet i arbetet och tillräckliga investeringar är att lönsamheten i företagen hålls på en godtagbar nivå." Detta kan de flesta människor ansluta sig till. Det är bara den lilla haken: Vad är en godtagbar nivå? Godtagbar för vem? Det är runda formuleringar som inte säger någonting.

I motionen vill man också att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall begära att en särskild expertgrupp tillsätts. Mittpartierna tycks vara förfärligt förtjusta i expertgrupper. Expertgruppen skall

1. kartlägga orsakerna till nuvarande strukturarbetslöshet,
2. pröva möjligheterna att förbättra de konjunkturpolitiska instrumenten,
3. föreslå åtgärder för att stimulera investeringar och nyetableringar.

Man vill vidare att inom regering och förvaltning ett förberedelsearbete för utvidgning av de nu träffade avtalen mellan Sverige och EG skall påbörjas så att Sverige vid lämpligt tillfälle skall kunna begära nya förhandlingar med EG om anslutningsformen. Det står i folkpartiets motion.

Som ni alla märker är det i de flesta fall fråga om ensidiga folkpartiidéer -- och ibland om moderatidéer -- som det finns en mycket stor majoritet emot här i riksdagen. Detta framför man sedan som ett samlande näringspolitiskt program! Det är därför självklart att utskottsmajoriteten har avstyrkt motionen. Att motionen förutom dessa preciseringar, som är klara minoritetsönskemål, endast innehåller suddiga och oklara önskemål gör inte saken bättre.

Jag vill slutligen också säga några ord om motionen 1474 av herr Olof Johansson i Stockholm. I den hemställs för det första om en kartläggning av skillnaderna i samhällets näringspolitik och deras effekter på mindre och medelstora företag å ena sidan och storföretagen å den andra sidan.

För det andra vill man ha "utredning och förslag om sådana åtgärder att de mindre och medelstora företagen konsekvent främjas i förhållande till storföretagen i samhällets näringspolitik och ekonomiska politik".

Det är i sanning ett näringsvänligt och välgenomtänkt förslag! Det innebär alltså ett konsekvent motarbetande av storindustrin för att gynna småföretagen. Jag är helt övertygad om att småindustrins företrädare betackar sig för herr Johanssons "hjälp" -- jag tror inte de är särskilt glada åt den. Det hedrar också herr Johanssons partivänner i utskottet att de fann yrkandet om att konsekvent motarbeta storföretagen alltför magstarkt för att ta med det i sin reservation. Motionen måste ses som ett uttryck för tankarna hos en del unga centerpartister. Brukar man inte tala om Åsanissemarxister? -- Jag kom att tänka på det ordet.

Med det anförda ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter, trots att vissa av punkterna kommer att tas upp av andra företrädare för utskottsmajoriteten.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp) kort genmäle:

Herr talman! I början av sitt anförande anslog utskottets ordförande ett försonligt tonfall och uttryckte önskemål om samarbete, men det försvann rätt snabbt. Jag hade faktiskt väntat mig att han mera skulle ha

gått på samarbetslinjen. Men herr Svanberg är ju i denna kammare känd för att gärna slå över i diskussionen om näringspolitiska frågor – allt vad han själv fört fram som företrädare för sitt parti är det enda riktiga.

Det är väl trots allt så, herr Svanberg, att många av våra motionsyrkanden har blivit tillgodosedda genom propositionen. Därför har vi inte behövt följa upp alla motionerna med reservationer.

Herr Svanberg kritiserade folkpartimotionen därför att vi i punkten 2 begär att riksdagen skall uttala att "en nödvändig förutsättning för trygghet i arbetet och tillräckliga investeringar är att lönsamheten i företagen hålls på en godtagbar nivå". Det är väl en nödvändighet. Då raljerar herr Svanberg och säger "vem skall det vara lönsamt för" – underförstått arbetsgivaren/företagaren. Ja, självklart skall han ha en hygglig lönsamhet, så att han får möjlighet att investera, skapa nya jobb och trygghet i arbetet. Det är också självklart att han bör ha en rimlig räntabilitet på de investeringar han gör.

Inte är vi speciellt fångade av att särskilda expertgrupper skall tillsättas. Det gör man från regeringshåll i tillräckligt stor omfattning. Vad vi vill är att man skall kartlägga orsakerna till nuvarande strukturella arbetslöshetsproblem. Det är vi väl överens om från de flesta partier att detta är ett av våra allvarligare problem. Herr Svanberg talade i inledningen till sitt anförande om bristen på resurser för att klara vissa branschriktade utredningar. Han sade vidare att industridepartementet hittills har skött dessa frågor men att det nya industriverk som vi nu skall få kommer att överta detta arbete och få större resurser till sitt förfogande. Det tycker jag är bra. Detta är så pass angelägna problem att det är viktigt att man får dem avklarade.

Säg nu inte, herr Svanberg, som ni gjorde när det gäller företagservice, att de 5 miljoner som man fick 1968/69 och de 11,4 plus 2,5 miljonerna i dag är så förfärligt stora saker. Om inte landstingen hjälpte till skulle inte företagarföreningarna klara sig.

Herr SJÖNELL (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag har samma intryck som herr Andersson i Örebro. Herr Svanberg började mycket bra; jag var nästan förvånad över sakligheten och samarbetsviljan i början av hans anförande. Men sedan fick herr Svanberg bildligt talat greppet om snusdosan i byxfickan och kom ut med rallarsvingarna i debatten. De var av sedvanligt Svanbergskt märke. Det var tal om centerns överord, om centerns lösliga påståenden, om hur usel centern över huvud taget var. Jag saknade bara vad herr Svanbergs herre och mästare, Gunnar Sträng, sade häromdagen i en liknande debatt, nämligen det där om överbud. Det kanske kommer i nästa replik.

Herr Svanberg sade att vi räknade upp en massa saker i programmet för 100 000 nya jobb som redan görs. Så är det inte. Studera motionen litet närmare, så skall herr Svanberg få klart för sig att den innehåller många intressanta och nya initiativ. Jag var inne på det konkreta i mitt anförande och hinner inte gå in på det en gång till.

Herr Svanberg säger att det är cyniskt att inbilla människorna att det skall bli några nya, framgångsrika konsekvenser av detta; det skulle vara

cyniskt att invägga människorna i en sådan föreställning. Nej, detta är realistiskt, herr Svanberg. Vad som är cyniskt i sammanhanget är regeringens politik som har lett fram till att 100 000 människor är arbetslösa och många fler går i arbetsmarknadsutbildning, om man nu skall tala om cynism. Jag för min del avstår från att bruka sådana hårda ord. Jag tycker vi skall dämpa debatten på den punkten. Men detta är den enda cynism jag finner i de här näringspolitiska sammanhangen.

Sedan säger herr Svanberg att vårt förslag är en allvarlig anklagelse om ineffektivitet mot dem som jobbar för att skaffa fram bättre förutsättningar för sysselsättningen. Det är ingen allvarlig anklagelse mot dem — de gör ett mycket gott jobb på olika håll: i AMS, i företagarföreningarna och var det än är. Jag har aldrig någonsin sagt att de är ineffektiva. En sådan anklagelse får stå för herr Svanberg. Men där återfaller herr Svanbergs anklagelser återigen på regeringen, för det är där ineffektiviteten har funnits som lett fram till det här tillståndet. Vi har försökt att komma med initiativ till åtgärder som skulle kunna förbättra situationen, skapa nya jobb och stimulera fram ny företagsamhet. Det är allt detta som vi har skrivit i vår motion och som jag talat om tidigare.

Vidare säger herr Svanberg att jag har påstått att företagarföreningarna "vänder papper". Det är en sådan där typisk Svanbergsk grej i en debatt. Jag har sagt att de tyvärr nödgas syssla så förfärligt mycket med utredningar att tiden inte räcker till för så mycket annat och därför måste de förstärkas.

Herr HOVHAMMAR (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill allra först tacka för den uppmärksamhet som de annonser Svenska företagares riksförbund går ut med har rönt av näringsutskottets värderade ordförande. Jag tycker det var en fin reklam vi i förbundet fick, även om herr Svanberg helt naturligt vill beteckna annonserna såsom "skräckpropaganda". Sluta tro på dem, uppmanar herr Svanberg. Ja, men regeringens näringspolitik gör att allt flera människor, både företagare och anställda, lyssnar till dessa budskap. Det får vi dagligen många bevis för.

Herr Svanberg nämnde inte mycket om de stora näringspolitiska frågorna, exempelvis nyföretagsamhetens problem, som innebär att alltför få människor i dag vågar starta ett företag beroende på den näringspolitik som regeringen för. Arbetslösheten, att hundratusentals människor går utan jobb, nämnde han inte heller mycket om. Att företagsnedläggelserna och konkurserna ökar är också väsentliga ting som borde ingå i en sådan här debatt. Att det råder bristande investeringsvilja är något som näringslivet är mycket bekymrat över. Konkurrens på lika villkor i stället för punktinsatser borde väl också näringsutskottets ordförande mera ha kommenterat. Jag anser också att det hot om ökad löneskatt, alltså höjd arbetsgivaravgift, som uttalats från olika håll inom regeringen under de senaste dagarna kanske borde ha föranlett någon kommentar.

Jag vill också helt kort gå tillbaka till vad herr Bengt Sjönell anförde för en stund sedan. Han sade att hoppfull håg är bättre än många miljoner kronor i stöd. Ja, herr talman, den enkla sanningen är väl den att

företagsamheten i landet med ett annat näringspolitisk klimat inte behöver så mycken konstgjord andning. Det är föga glädje med ett näringsliv som skall vara bundet till en respirator.

Herr OLOF JOHANSSON i Stockholm (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag råkade höra herr Svanbergs sura avslutning på sitt anförande och utgår från att det inte var lika surt alltigenom. Annars kan det inte ha varit särskilt konstruktivt.

När det gäller kommentarerna till min motion hoppas jag herr Svanberg har noterat, att grunden för den är att jag anser att de mindre och medelstora företagen är konsekvent diskriminerade genom den näringspolitik och ekonomiska politik som förts under senare år här i landet. För att råda bot på detta missförhållande är det klart att man måste främja mindre och medelstora företag i *förhållande till* de stora. Det innebär inte att man motarbetar stora företag. Eller är det detta som regeringen anser att man gör i dag i förhållande till de små eftersom det klart kan beläggas på punkt efter punkt att de små företagen inte likabehandlas? Det gäller alltså att främja dem så att man bryter denna olika behandling och diskriminering.

Jag kan i och för sig se flera skäl för att främja mindre och medelstora företag i vårt samhälle. De utgör en betydelsefull del av det svenska näringslivet. 460 företag har mer än 500 anställda, medan i runda tal 208 000 företag ligger under denna nivå. Om man därtill lägger de nära 200 000 egenföretagare som finns i detta land, erhålls helt andra proportioner än man får ett intryck av att den socialdemokratiska näringspolitiken är inriktad på, nämligen de 460 företag som man talar om för det mesta.

För övrigt finns det ännu ett viktigt skäl att satsa speciellt på mindre och medelstora företag. Det har anknytning till den Ortsstruktur vi har i landet. Det är alltså ett regionalpolitiskt motiv. Skall vi lyckas vidmakthålla den *någorlunda decentraliserade Ortsstrukturen*, kräver detta små företag i hög utsträckning. Skall vi dessutom, vilket vi väl är överens om, differentiera arbetsmarknaderna på små orter, krävs flera små företag.

Detta är bakgrunden till min motion, och det tycker jag herr Svanberg borde ha kostat på sig att bemöta seriöst.

Herr SVANBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Andersson i Örebro sade att det inte fanns tillräckligt mycket av samarbete i vad jag yttrade. Är vi inte överens om mycket? frågade han. Jag kan gärna vitsorda att vi är överens om kolossalt mycket. Jag angrep heller inte herr Andersson i Örebro. Jag angrep egentligen inte folkpartiet annat än för den förfärliga partimotionen. Om herr Andersson läser den grundligt, skall han själv inse att den är ett pekoral. Jag upprepar gärna vad jag har sagt tidigare, att i utskottet är herr Andersson en mycket värdefull ledamot som kan diskutera frågorna sakligt; men det var ju inte det vi talade om, utan vi talade om den här motionen.

Sedan har jag ironiserat, sade herr Andersson, över att företagen behöver god lönsamhet. Nej, vad jag ironiserade över var uttrycket

”godtagbar lönsamhet”. Vem skall bedöma vad som är godtagbart? Det som är godtagbart för mig är kanske inte godtagbart för herr Andersson osv.

Det här med företagservice skall jag lämna utan kommentar, eftersom en annan talare kommer att ta upp den saken. Jag vill bara konstatera att herr Anderssons lidande är alldeles självförfällt. Jag har inte gått så hårt åt honom som han säger.

Så kom Bengt Sjönell och sade att jag började bra — han var så förvånad — men sedan blev det fråga om rallarsvingar. Om herr Sjönelles anförande vill jag säga att det var ett under av saklighet och lugn! Det innehöll inte några angrepp på någon! Alla minns vad han sade, så jag behöver inte upprepa det.

Jag vill bara kosta på en enda anmärkning. Det är helt omöjligt att föra en saklig debatt om den motion som centern har väckt om sina 100 000 arbetstillfällen. Den motionen är ett sammelsurium som inte liknar någonting. Läs den, säger herr Sjönell, så förstår ni den bättre! Det är precis vad jag har gjort inför den här debatten, och jag har upptäckt att det myckna pratet är fullständigt tomt. Herr Sjönell undrade över att jag inte använde uttrycket överbud. Snälla någon, detta är inga överbud, utan det är rena fantasier ni sysslar med i den motionen.

Herr Sjönell påstod vidare att han inte riktat någon anklagelse mot företagarföreningarna för att de bara vänder papper, när de sitter och sysslar med utredningar. Jag trodde i min enfald att utredningsarbete var att syssla med papper.

Herr Hovhammar sade att jag inte tog upp det och inte det. Vad jag gjorde var att bemöta herr Hovhammars anförande, och då är det väl inte mitt fel om det inte blev tal om så förfärligt mycket annat än rena skräckfantasier. Försök att föra en annan argumentation, så skall jag gärna gå in i en saklig debatt.

Herr Olof Johansson i Stockholm talade om mina sura reaktioner. Jag är visst inte sur. Tvärtom tyckte jag att det var ganska lustigt att läsa herr Johanssons motion och se hur förfärligt tokigt det kan bli. Jag är övertygad om att herr Johansson har haft ett gott syfte, men att komma med en motion i Sveriges riksdag och begära att statsmakterna skall konsekvent motarbeta en viss företagsform och gynna en annan på de övrigas bekostnad är väl ändå ganska naivt. Jag tror som sagt att herr Olof Johansson har haft ett gott syfte, men ett gott hjärta kräver också ett gott omdöme. Omdömet är totalt borta i det här fallet.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag hade tänkt att man i en sådan här näringspolitisk debatt, som berör de mindre och medelstora företagen, huvudsakligen skulle kunna hålla sig till sakfrågorna. Jag vill inte sätta en sådan benämning som pekorall på en proposition, vilket herr Svanberg gör på folkpartimotionen — jag tycker att det är helt onödigt.

Självklart har jag invändningar att göra mot propositionen, och självklart har herr Svanberg sin fulla rätt att kritisera vår partimotion, men vi får väl förutsätta att hos både socialdemokrater och folkpartister finns en ärlig vilja att skapa bättre förutsättningar för den här

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

företagsgruppen.

Jag tar inte på mig något ställföreträdande lidande för folkpartiets partimotion — långt därifrån — och jag tror inte att herr Svanberg behöver ta på sig något sådant lidande för propositionen heller. Men jag menar att vi här lika väl som i utskottet bör kunna debattera på ett sätt som för frågorna framåt. Vi kan gärna gå upp ur de gamla skyttegravarna, som under många år har varit uppgrävda när det gäller företagsfrågor, ty vi är alla trots allt beroende av ett bra näringsliv.

Herr SJÖNELL (c) kort genmäle:

Herr talman! Herr Svanberg säger sig vara lika förvirrad som tidigare när han skall ta del av våra förslag. Efter att ha läst igenom vår motion om de 100 000 nya jobben är det omöjligt att föra en saklig debatt, säger han. Jag tycker inte att herr Svanberg skall underskatta sina förstånds-gåvor, för de är faktiskt inte dåliga.

Sedan förvånade herr Svanberg mig genom att inte komma med något klassiskt citat. Han brukar med stor känsla citera framför allt de gamla grekerna, Tegnér och andra klassiker. I dag åkte han märkligt nog hela citatskalan utför och hamnade i Grönköpings Veckoblad. Är detta männe symptomatiskt för herr Svanbergs och hans partis förmåga att hantera och utveckla näringspolitiken?

Herr HOVHAMMAR (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten utan konstaterar bara att herr Svanberg avspisar alla försök som har gjorts från olika håll för att föra in debatten på stora och väsentliga näringspolitiska frågor. Så lätt skall man nog inte ta på dessa problem. I brist på tid kan vi inte nu föra en alltför lång debatt, men det kanske blir tillfälle till det en annan gång. Enligt min mening skall man nog ta allvarigare på dessa ting och inte raljera fullt så mycket som herr Svanberg har gjort i dag.

Herr OLOF JOHANSSON i Stockholm (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag tackar naturligtvis herr Svanberg för att han tror mig om att ha haft ett gott syfte med min motion. I stället var det mitt omdöme som klickade, menar herr Svanberg, och det får det inte göra i den svenska riksdagen! Nu är ju alltid omdömet beroende av hur man upplever verkligheten omkring sig. Jag tror att herr Svanberg och jag har högst olika upplevelser av hur verkligheten är.

Som jag tidigare beskrev det är nämligen de mindre och medelstora företagen diskriminerade i det svenska samhället. Om herr Svanberg vill ha bättre och mer opartiska synpunkter på den saken kan han naturligtvis biträda kravet på en kartläggning av hur situationen är. Jag har velat ta det som ett första steg, därför att de exemplifieringar jag har gjort i motionen är naturligtvis inte fullständiga. För att komma till rätt slutsats beträffande näringspolitiken, herr Svanberg, gäller samma regel som på andra områden, nämligen att man måste se verkligheten sådan den fungerar. Annars hamnar man fel. Därför rekommenderar jag herr Svanberg att stödja reservationen om en kartläggning av olika behandling av företag i olika storlekar.

Man skulle kunna få misstanken att det här är en öm tå i varje fall för herr Svanberg och för socialdemokratin. Min motion angriper den koncentrationsinriktning som den förda näringspolitiken har, den näringspolitik som i första hand är inriktad på de 460 större företagen och i mycket ringa utsträckning på de mindre och medelstora. Ju mer man går på den linjen desto mer utrymme skapas för den "mygeekonomi" som har nämnts i debatten, en direktstyrning från Kungl. Maj:ts kansli med uppgörelser mellan statsmakternas företrädare och det enskilda företaget. Det är inte den näringspolitiken vi vill ha. För att bryta sig ur den här situationen krävs det att vi särskilt främjar de mindre och medelstora företagen i förhållande till de stora. Låt oss vara överens om, herr Svanberg, att kartlägga och se hela vidden av det diskrimineringsproblem som i dag existerar. Varför vågar sig herr Svanberg inte ens på en kartläggning?

Herr SVANBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Vi är helt överens, herr Andersson i Örebro. Jag finner i det här fallet inte någon anledning att kalla propositionen för ett pekoral. Jag är ledsen över att behöva beteckna folkpartiets motion som ett sådant, men den är inget annat än ett pekoral.

Herr Sjönell påstod att jag hade sagt att jag blev förvirrad när jag läste hans motion och därför inte kunde föra en saklig debatt. Så tar han till och säger att jag i mitt anförande hamnade i Grönköpings Veckoblad. Jag tyckte det passade bra in på herr Sjönnells anförande att tala om Alfred Vestlund. Herr Sjönell har hamnat i Grönköpings Veckoblad genom sitt sätt att argumentera här. Det är en helt riktig karakteristik, och jag har inte mer att säga om det.

Herr Hovhammar menar att jag avspisar alla försök att föra en saklig debatt. Det har jag visst inte gjort. Jag har försökt klargöra vad det nya industriverket skall betyda. Och därom kommer industriministern och flera andra att tala. Vi vill alltså föra en saklig debatt. Men i den skall inte herr Hovhammar komma stickande med en oändlig mängd invektiv om hur förfärligt illa samhället sköts, att regeringen bär sig åt så och så mot företagen. Vem är det egentligen som för en saklig debatt? Herr Hovhammar ställer sig upp och – för att använda ett folkligt uttryck – grovskäller. Sedan begär han att vi andra skall vara sakliga och försöka finna kornen av sakfrågor i hans utfall. Det beror inte på mig om vi inte kan få en saklig debatt.

Herr Olof Johansson i Stockholm tar till ord som koncentrationsinriktning, mygeekonomi och ömma tår. Det är riktigt, som han påstår, att vi kan ha olika upplevelser av samhället, vi kan uppleva samma ting på olika sätt. Jag undrar hur herr Johansson har upplevt det han talar om, han måste ha fått underliga informationer. Jag har ganska mycket med småföretagare att göra i olika sammanhang, och visst är det bekymmersamt att vara småföretagare i dag. Det är bekymmersamt att vara storföretagare också. Men att det skulle se ut som herr Johansson här beskriver vägrar jag absolut att tro. Gå ut och fråga 100 småföretagare, och jag är övertygad om att inte många kommer att tycka som herr Johansson. Däremot vitsordar alla att de har bekymmer, det kan också

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföretagandet

jag vitsorda. Men inte löser man deras problem genom att försöka spela ut dessa småföretagare mot storföretagen och säga att regeringen inte har gjort någonting. Vad skall industriverket syssla med? Jo, i huvudsak blir det med den mindre och medelstora industrin. Jag tycker vi skall låta bli att använda värdeladdade ord som mygeekonomi och andra. Vad är mygeekonomi om inte ett underligt tankefoster?

Herr talmannen anmälde att herr Andersson i Örebro anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Herr industriministern JOHANSSON, som meddelat att han i samband med behandlingen av näringsutskottets betänkande nr 54 ämnade besvara herr *Burenstam Linders* (m) den 6 mars framställda interpellation, nr 56, angående nyföretagandet, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Jag har kommit överens med interpellanten, herr *Burenstam Linder*, om att först svara på hans interpellation. Efter de följande anförandena avser jag att komma tillbaka för att gå in i den debatt som har förevarit.

Herr talman! Herr *Burenstam Linder* har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidtaga för att få i gång nyföretagandet och skapa en grund för framtida sysselsättning och tillväxt. Interpellanten menar att nedgången i nyföretagandet, ökningen i antalet företagskonkurser samt nedgången i antalet sysselsatta inom industrin tyder på att vi är på väg mot en ekonomisk stagnation. Dessutom påstås regeringen sakna intresse för dessa frågor. Som bevis för detta anföras att en genomgång av dessa frågor saknas i industridepartementets bilaga 15 till årets statsverksproposition. Vidare finns där enligt interpellanten inte några förslag avsedda att stimulera den industriella utvecklingen.

Låt mig inledningsvis konstatera att interpellanten inte kan ha läst bilaga 15 särskilt väl. Strävandena att skapa en grund för framtida industriell sysselsättning och tillväxt utgör tvärtom ett genomgående tema i översikten. På ett flertal punkter läggs också fram konkreta förslag i detta syfte.

Mera konkret ställer interpellanten frågor om antalet konkurser och antalet nystartade företag och dessa siffrors betydelse för den industriella utvecklingen.

Beträffande först frågan om konkurserna vill jag anföra: Genom en studie som utförts på uppdrag av delegationen för de mindre och medelstora företagen har vi fått en kartläggning av konkursutvecklingen åren 1966–1970. Göteborgs ackordcentral har sedan följt upp kartläggningen med uppgifter för åren 1971 och 1972. Man finner visserligen att antalet företagskonkurser ökat men konstaterar samtidigt att det totala antalet aktiebolag ökade med 50 procent – ifrån drygt 66 000 år 1965 till drygt 100 000 år 1970. Det är aktiebolagen som svarar för den helt dominerande delen – ca 80 procent av ökningen i företagskonkurser. Nyregistreringen av aktiebolag har ökat mycket snabbare än avregistreringen. Samtidigt kunde man notera att tre fjärdedelar av de konkursdrabbade aktiebolagen hade ett aktiekapital som understeg 20 000 kronor och att hälften var ”5 000-kronorsbolag”. Ungefär tre fjärdedelar

av alla företagskonkurser under åren 1966–1970 drabbade företag med mindre än fyra anställda. Mindre än två procent gällde företag med mer än 50 anställda. Det framgick också att de konkursdrabbade företagen genomgående hade en förhållandevis kort livslängd.

Delegationen kommer att gå vidare och närmare studera orsakerna till konkurserna. Utredaren gör emellertid en preliminär bedömning i den första rapporten där han konstaterar att "ett stort antal konkursföretag utövar en föga seriös verksamhet baserad på en helt undergrävd ekonomisk ställning". Att antalet konkurser ökat utgör knappast något belägg för påståendet att ekonomin skulle vara på väg att stagnera.

Nyetableeringsfrågan har inte varit föremål för samma ingående studium som konkursstatistiken. Men även vad gäller nyetableeringarna måste man emellertid anlägga ett mer nyanserat synsätt än vad interpellanten gör. All nyetableering är sålunda inte lika värdefull för den industriella utvecklingen. Industriellt nyskapande förutsätter ej heller alltid nyetableering av företag. Det väsentliga i sammanhanget är att goda idéer finns, det har vi många exempel på. Många innovatörer väljer också i ökad utsträckning att gå med sina idéer till redan befintliga företag med en utvecklad produktions- och marknadsföringsapparat. Nyetableeringsstatistiken ger därför inte svar på den centrala frågeställningen – om nya idéer och innovationer kommer fram och utnyttjas i önskvärd omfattning.

Beräffande nedgången av antalet personer sysselsatta inom industrin är det ett bekant faktum att en omfördelning av arbetskraft från industrisektorn till tjänstesektorerna är ett karakteristiskt drag för många högt utvecklade industriländer. Denna utveckling hänger väsentligen ihop med förändringar i konsumtionsmönstret i riktning mot en allt större andel tjänster framför allt offentliga tjänster som exempelvis sjukvård och undervisning. Även om nedgången i antalet industrissysselsatta under den senaste femårsperioden gått något snabbare i Sverige än i andra jämförbara länder, skall man komma ihåg att industrissysselsättningens andel av den totala sysselsättningen i vårt land fortfarande ligger en bra bit över motsvarande andelar i exempelvis USA och Canada. En snabb nedgång i industrissysselsättningen skulle givetvis skapa problem, och det är en angelägen uppgift att hejda och helst vända en sådan nedgångstendens. Politiken har under de senaste åren varit inriktad på industriell utveckling och utbyggnad. För 1973 förutses i den reviderade nationalbudgeten en uppgång i industrissysselsättningen med närmare 20 000 personer.

I fråga om åtgärder som kan skapa en grund för framtida industriell sysselsättning och tillväxt finns knappast några patentröslösningar. Jag ser det som angeläget att verksamheten på detta område bygger på en ingående kunskap om industrins förhållande och utveckling. Denna kunskap söker vi inom departementet bygga upp i form av en rad utredningar framför allt på branschnivå vilka i sin tur har lett till olika konkreta åtgärder, som exempel strukturgarantierna. I propositionen 1973:41 föreslås att ett särskilt industriverk inrättas fr. o. m. den 1 juli i år. Genom inrättandet av verket kan vi bl. a. öka utredningsverksamheten och därmed förbättra våra möjligheter att sätta in långsiktigt verkande

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

sysselsättnings- och tillväxtskapande åtgärder.

I propositionen 41 läggs också förslag om väsentligt utbyggd företags-service till de mindre och medelstora företagen via företagarföreningarna samt om inrättandet av en särskild fond för industriell utveckling – statens utvecklingsfond. Fonden skall i form av lån med villkorlig återbetalningsskyldighet stödja riskbetonade investeringar inom industrin för utveckling av nya produkter, processer eller system. Jag är övertygad om att fonden kommer att bli av stor betydelse både för framväxandet av nya företag och för stimulans av goda idéer i redan befintliga företag.

Jag vill även erinra om den kraftiga ökningen av anslaget till styrelsen för teknisk utveckling som beslutats för nästa budgetår.

Vad gäller den industriella förnyelseförmågan kommer givetvis även det extra skatteavdraget för FoU-investeringar, varom förslag förelagts riksdagen, att få stor betydelse. Industriföretagens försörjning med riskkapital har underlättats vilket i sin tur medför ökade expansionsmöjligheter.

Detta var i all korthet några av de förslag regeringen lagt fram för att stimulera den industriella utvecklingen. Jag avstår emellertid från att nu närmare redogöra för dessa förslag i detalj, då ju dessa frågor diskuteras i samband med behandlingen av respektive propositioner.

Herr BURENSTAM LINDER (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för hans tillmötesgående att vilja besvara min interpellation på det här stadiet av debatten. Jag ber också att få tacka för själva svaret på interpellationen.

Svaret ger mig ändå anledning till en viss undran när man betraktar industridepartementets verksamhet. Trots att departementet utgör en ganska omfattande utredningskvarn tycks man inte närmare ha granskat den för sysselsättningen och utvecklingen på sikt så betydelsefulla fråga som nedgången i nyföretagandet utgör.

Vad industriministern i sitt svar framför allt uppehåller sig vid är någonting som jag egentligen inte frågat om, nämligen i vad mån företagskonkurserna ökat eller inte ökat. Jag finner för min del att industriministerns genomgång på den punkten är ganska ointressant ur industrisynvinkel. Industriministern finner en tröst i en slutsats som han kommit fram till vid en granskning av konkursstatistik, nämligen att "ett stort antal konkursföretag utövar en föga seriös verksamhet baserad på en helt undergrävd ekonomisk ställning". Nåväl, om ställningen hos dessa företag är "undergrävd" är det i sig självt inte så märkvärdigt. Det kan för övrigt ha att göra med den ekonomiska politik som bedrivs.

Jag tycker att det för all del kan vara värdefullt att som industriministern gör slå fast att vanlig konkursstatistik måste utnyttjas med viss försiktighet. Det är inte så lätt att bara hoppa in i dessa sifferserier och där utläsa vad som händer. Men när industriministern nu nått den slutsatsen, varför tar han då inte ett annat grepp och försöker att titta på uppgifter som faktiskt visar en hel del av intresse ur industrisynvinkel. Jag tänker då på de olika uppgifter som finns om varsel och nedläggningar av företag. Sådant material publiceras av t. ex. AMS, och specialundersökningar har gjorts och görs t. ex. av Gunnar Du Rietz på

Industrins utredningsinstitut. Även om konjunkturändringar påverkar årssiffrorna vill det tyckas som om den slutsats alla bedömare kommer fram till är att här har varit en trendmässig, beklaglig ökning i antalet företagsnedläggelser under de senaste tio åren.

Det är en slutsats som befästs av professor Dick Ramström, som på grundval av sina forskningar i ett föredrag säger: "Att företagsamheten, och då kanske främst de mindre företagen, drabbats av problem under de senaste åren behövs ingen djuplodande forskning för att inse. Siffror på lönsamhet och företagsnedläggelser talar sitt tydliga språk, liksom de uttalanden av ömsom pessimistisk, ömsom resignerad, ömsom aggressiv art som görs av skilda företrädare för företagsamheten, uttalanden som ofta kan synas överdrivna och alltför kategoriska men som utan tvivel ger klart uttryck för den oro man bland företagen känner inför framtiden. Det är i detta sammanhang befogat att tala om ett slags 'företagandets kris', åtminstone på det psykologiska planet."

Detta var alltså ett citat från en vetenskapsman, professor Dick Ramström, på grundval av forskningsarbete inom detta ämnesområde.

I sitt svar vill industriministern också försöka förringa betydelsen av de förändringar som skett i de olika näringsgrenarnas andel av den totala sysselsättningen. Om man tittar på svensk statistik finner man en kraftig nedgång i andelen industrissysselsatta. Men, säger Rune Johansson, eftersom denna andel fortfarande ligger högre än i USA och Canada, är det antagligen inte någon fara på taket.

Det är svårt att göra den typ av internationell jämförelse som industriministern gör. Det är svårt bl. a. på grund av att definitionerna på vad man menar med "industri" i det ena och det andra landet skiljer sig åt. Därför tror jag att det är bättre, om man skall göra internationella jämförelser – och det har ju sitt intresse – att man i stället skall se på hur dessa andelar utvecklats under en följd av år och sedan försöka se om den förändring som inträffat i det ena landet anmärkningsvärt avviker från vad som hänt i andra länder. Det är då man lätt kan se att vi haft en mycket kraftigare nedgång i andelen industrissysselsatta i Sverige än t. ex. i de två länder som industriministern nämnde och för övrigt jämfört med alla andra med oss jämförbara länder. Eftersom vi under samma period har fått ökande sysselsättningsproblem och lägre utvecklingstakt, ligger slutsatsen nära till hands att den här omfattande nedgången i antalet sysselsatta på industrisidan är ett svaghetstecken. Den nedgången har till ganska stor del sin förklaring i den kraftiga minskning som parallellt har skett i nyföretagandet.

Då är vi över på den fråga som min interpellation verkligen gällde. Jag finner det anmärkningsvärt att allt som industriministern har att säga i den frågan omfattar 15 rader. Det borde ju rimligen vara en central fråga för en industriminister, åtminstone för en industriminister vilken som statsrådet Rune Johansson dragit slutsatsen, att man inte lättvindigt bara kan lita till statlig företagsamhet såsom nybildande.

Att uppfatta nedgången i nyföretagandet som betydelsefull och oroande är en näringspolitisk huvudfråga. Men det tycks faktiskt som om man på industridepartementet inte har funderat på nyföretagandets problem. Statsrådet Rune Johansson säger t. o. m. i svaret att man, till

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföretagandet

skillnad från vad gäller konkursstatistik, inte har ägnat något ingående studium åt frågan om nyföretagandets nedgång. Detta är anmärkningsvärt. Vad menas egentligen med den fras som finns i de 15 raderna om nyföretagandet och som lyder så här: "All nyetablering är sålunda inte lika värdefull för den industriella utvecklingen"? Det konstaterandet är endera en självklarhet, om ni därmed menar att alla satsningar inte är lika värdefulla, eller också – om man tar det som utgångspunkt bara för att avfärda frågan, såsom industriministern gör i sitt interpellationssvar – är det en dumhet.

På dessa 15 rader driver industriministern ytterligare en tes, nämligen att nyföretagandet och de fördelar man förknippar med det kan åstadkommas inom ramen för existerande företag. Han säger, som vi hörde för en stund sedan, att "nyetableringsstatistiken ger därför inte svar på den centrala frågeställningen – om nya idéer och innovationer kommer fram och utnyttjas i önskvärd omfattning". Det är i sig själv möjligt att det skulle kunna vara på det sättet. Men fortfarande tror jag inte att man kan lämna frågan med en axelryckning som industriministern gör. Industrihistoria torde visa att den logiska möjlighet som industriministern pekar på icke har med verkligheten att göra.

Nyetablerade företag spelar en stor roll för kraften i utvecklingen. Stöd för den uppfattningen får man om man studerar den undersökning som gjorts vid Umeå universitet av Göran Carstedt och Birgitta Isaksson-Pérez. De visar i sin undersökning att "unga företag växer snabbare än gamla". De visar också, att "små företag växer i allmänhet snabbare än stora".

I deras undersökning görs följande slutsummering, som tål att citeras:

"Resultaten från den undersökning som ovan presenterats angående den strukturella utvecklingen hos ca 500 industriföretag under en 25-årsperiod ger en bild av att efterkrigstiden inneburit relativt sett stora förändringar i den industriella strukturen. Nyetablerade företag har blivit mindre vanliga medan nedläggningarna synes ha ökat, åtminstone under sextiotalet. Tillväxttakten har avtagit över tiden, vilket bl. a. lett till att genomsnittstorleken inte längre tilltar. Företagen har blivit allt äldre, varför tillväxttakten kan förväntas bli låg i framtiden, om inte ett större tillskott av snabbväxande unga företag tillkommer."

Det är en intressant slutsummering, industriministern. Tankar av den karaktären finns över huvud taget inte i interpellationssvaret.

Företag har sin livscykel. Det måste komma nya företag och impulser underifrån. Man kan t. ex. studera eller försöka tänka sig vilken andel i sysselsättningen de företag hade som nybildades i slutet av 1950-talet och jämföra med vilken andel de hade i slutet av 1960-talet. Sedan kan man se efter om denna andel har ökat. Det vore ett sätt att komma åt svaret på den fråga som industriministern avfärdar. Ställer man en sådan fråga, tror jag att man kommer att finna att dessa andelar fått en markerad ökning. De undersökningar som Gunnar Du Rietz håller på med inom Industrins utredningsinstitut kommer, såvitt jag förstår av det lilla som redan redovisats, att visa att det är exakt på det sättet. Om vi inte hade haft de företag som nybildades under 1950-talet, hade vi nu haft mycket allvarligare sysselsättningsstörningar. Att företag nu – liksom under de

senaste fem åren – inte startas på grund av en tokig ekonomisk politik i vissa avseenden kommer därför att ge ökande skadeverkningar under de kommande åren. Att skadorna inte genast märks till fullo är enda förklaringen till att dessa frågor i den allmänna debatten inte kommit att få den tyngd de förtjänar. Det är den enda förklaringen till att industri- och näringspolitiken under ett antal år kunnat få vara en kraftlöshetens politik. Det är också förklaringen till att industriministern utan att behöva riskera en allmän motattack kan nöja sig med att i sitt interpellationssvar avfärda den fråga interpellationen gällde med bara 15 raders axelryckning om nyföretagandet.

Industriministern vill göra gällande att han i sin bilaga till statsverkspropositionen ägnar stor uppmärksamhet åt de problem min interpellation tar upp. Jag kan inte begripa hur man kan dra den slutsatsen. Jag ser inte i den skrivning som industriministern gör i propositionen någon diskussion av vad den sjunkande andelen industrisysselsatta betyder. Jag finner inte heller någon granskning av hur nyföretagandet har utvecklats. Dessa ting är ju ändå kärnfrågor.

Man kan inte, herr talman, komma till ett avgörande om de framtida riktlinjerna för industripolitiken i det utskottsbetänkande som ligger till grund för den här debatten och den proposition som framlagts utan en sådan analys. Man måste studera de grundläggande förändringar som den hittillsvarande ekonomiska politiken medfört.

Det räcker inte att som industriministern i bilagan till statsverkspropositionen i allmänna fraser och vändningar upprepa att man skall ha en "systematisk planerings- och utredningsverksamhet". Det räcker inte med att luta sig bakåt och konstatera att det finns 17 olika kommittéer och utredningar i gång. Det räcker inte att man tänker inrätta ett nytt ämbetsverk och 41 nya anställda och att tala om att man skall ha en "översyn och vidareutveckling av riktlinjerna för näringspolitiken".

Det finns dock ett mycket bra inslag – det skall villigt erkännas – i det som industriministern har fört fram till riksdagen, nämligen förslaget om en mera grundläggande satsning för att stimulera till forskning och utvecklingsverksamhet. Det är ett betydelsefullt bidrag. Vi skall vara tacksamma för att industriministern här har velat ta fasta på vad som ganska länge har varit ett krav från andra håll än dem som industriministern representerar. Det är bra att dessa förslag nu finns. Statistiken för betalningar till utlandet visar en anmärkningsvärd ökning i de nettoutbetalningar som görs för licenser, royalties och patent. Det kan inte tyda på någonting annat än att en viss relativ försvagning inträffat i det svenska näringslivets tekniska standard, i den mån den inte betingas av stöd man fått genom köp av patent och annat från utlandet.

Vad skall vi då göra för att komma till rätta med detta? Det var detta som jag ville att industriministern skulle ägna en tanke åt. Det är riktigt som industriministern säger att här finns ingen patentrösning hur man skall bära sig åt. Det finns dock en serie konkreta förslag som har framförts och som har diskuterats här i dag. Det har också presenterats sådana förslag flera gånger tidigare. Det går inte att komma tillbaka i debatten och säga att jag bara stod och gnällde och inte hade något konkret att komma med. För tids vinnande upprepar jag inte alla dessa

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföretagandet

olika förslag om vad som bör göras.

Rent allmänt måste slås fast att för att vi skall få till stånd nödvändigt nyföretagande fordras att villkoren är sådana att man kan få en rimlig lönsamhet. Den ekonomiska politiken har varit inriktad på att minska lönsamheten. När man sedan av sysselsättningspolitiska skäl inte kan godtaga de nackdelar som denna politik har lett till, har man satt i gång ett omfattande bidragssystem. Läser man de betänkanden som ibland kommer från näringsutskottet, får man nästan en känsla av att de i stället kommer från socialutskottet. Det har blivit en mycket omfattande bidragsflora för att över huvud taget hålla företag i gång.

Ekonomie doktor Lars Wohlin har i Nationalekonomiska Föreningen Förhandlingar, fjärde häftet för 1972, presenterat en beräkning som han sammanfattat på följande sätt: "Bidragen till industrin för olika ändamål har nu nått inte obetydliga proportioner. De uppgick åren 1969—1971 till ungefär samma belopp som de börsnoterade företagen fick in genom nyemissioner. Bidragen från AMS vid sidan om lokaliseringsbidragen samt kommunernas bidrag finns inte med. Utbildningsbidrag och forskningsstöd har medtagits trots att de egentligen är bidrag till immateriella investeringar och inte till finansieringen av ökningen i det redovisade totala arbetande kapitalet.

Av allt att döma kommer bidragen att ökas mycket kraftigt framöver; bidragen för miljövårdsinvesteringar torde således 1972 komma att uppgå till ca 300 miljoner kronor. Dessutom kommer troligen nya bidragsändamål in i bilden av t. ex. typen strukturgarantifonden, exportstöd, köp av konsulttjänster, arbetsmiljöinvesteringsbidrag, forskningsstöd etc. Sammanfattningsvis kan man notera att de kapitalsubventionerande åtgärder som hittills vidtagits successivt har uttömt sina möjligheter."

Man har väl anledning att fråga om det kan vara en i grunden riktig politik att först försvaga företagets ställning i så hög grad att ett stort antal företag börjar vackla och inte kan fullfölja sina uppgifter och sedan sätta i gång ett invecklat system för att skicka pengar tillbaka, så att det inte skall bli alltför uppenbart att den allmänna ekonomiska politiken lett till sådana kännbara svårigheter för sysselsättning och utveckling. Bidragen blir ofta godtyckliga och snedvrider konkurrensförhållandena. De medför nya riskmoment. Den kalkyl, som en företagare gjort ena dagen, kanske nästa dag inte visar sig hålla därför att konkurrenten kommit att få ett stöd som omkullkastat alla tidigare beräkningar av det ekonomiska utfallet på en viss satsning.

Bidragspolitiken har också den nackdelen i vad avser nyföretagandet att de små företagen och ännu icke startade företag har väldigt svårt att få det aktuella stödet. De kommer att missgynnas. Det finns en hel rad sådana bidrag som småföretagen inte kan få: bidrag till lagerproduktion, bidrag till exportkrediter, bidrag till forskning, bidrag till nedläggningshotade företag.

Många andra inslag i den socialdemokratiska näringspolitiken är också klart ogynnsamma för mindre företag. Blankettraseriet är betydande för mindre företag som inte har speciell arbetskraft som fyller i alla olika blanketter. Kravet på minst 50 000 kronor i aktiekapital försvårar många nya betydelsefulla satsningar. Den faktiska sambeskattningen missgynnar

de små företagen. Arvs- och förmögenhetsskatten drabbar familjeföretagen orimligt hårt. Reglerna i de Åmanska förslagen kommer att göra småföretagandet ytterligare invecklat.

Här kan man naturligtvis inte komma ifrån att det finns vissa speciella svårigheter för industriministern på så sätt att många åtgärder, som man egentligen skulle behöva vidtaga för att komma till rätta med dessa problem, ofta hör hemma inom andra departementschefers ämbetsområden. En stor del av de frågor som man skulle kunna uppmärksamma i detta sammanhang handläggs av inrikesministern och även av finansministern. Det kan naturligtvis vara en svårighet för Rune Johansson att han inte har inom sin domvärjo en del åtgärder som han kanske egentligen skulle vilja genomföra.

Om man allmänt ser på den situation som för närvarande råder och vill förstå nyföretagandets svårigheter av både politisk och ekonomisk natur, skall man läsa nr 14 i år av tidningen Byggnadsarbetaren. Där står det på s. 5 bl. a.:

”En sanering bland de favörer företagare av skilda kategorier har är inte bara en rättvisefråga – den skulle också genom sina psykologiska effekter underlätta utjämningssträvandena inom hela löntagarkollektivet.”

Ja, den uppfattningen vet vi att många har, och den förs ofta till torgs av socialdemokratiska talesmän. Men hur rimmar det med den bild man får när man bläddrar från s. 5 till s. 10 i samma tidning? Där finner man hur den omisstänksamme varnas för att bli egen företagare. Blir man egen företagare går man nämligen förlustig en hel del fördelar. Låt mig läsa upp listan över dessa i Byggnadsarbetaren! Man förlorar ”semesterersättning, övertidsersättning, uppsägningslön, reseersättning etc. AFA:s grupplivförsäkring gäller inte. AGB – avgångsbidrag – kan inte erhållas. Ingen ersättning från a-kassan vid arbetslöshet. ATP endast efter egen avgift. Ingen pension vid 65 års ålder från STP – den nya pensionsförsäkringen. Ingen påbyggnad till pensionen efter 67 år. Ingen kostnadsfri hälsokontroll genom Bygghälsan. Byggnads försäkring gäller inte. Ingen möjlighet till skadestånd vid olycksfall. Högre avgift till allmänna sjukförsäkringen. Ingen ersättning från den nya avtalssjukförsäkringen AGS. Ingen ersättning från yrkesskadeförsäkringen. Byggnads ansvarsförsäkring gäller inte. Fordringar för utfört arbete är oskyddade vid beställarens konkurs. Risk för stora skadestånd vid felaktigt utfört arbete.”

Ja, jag undrar, herr talman, hur det kan vara möjligt i den politiska debatten att å ena sidan tala så kraftfullt om de favörer som det bör saneras bland och i det andra ögonblicket redovisa en sådan här lista – och den är uppenbarligen helt riktig – över vad man förlorar när man blir egen företagare. Men eftersom denna förteckning är riktig är den möjligen också en förklaring, som kanske industriministern i ett sådant här interpellationssvar skulle i någon mån ha berört, till att det förekommer ett sviktande nyföretagande. De spörsmål som här har tagits upp är ingen dålig förklaring till vad t. ex. professor Ramström kallar ”den sviktande ’företagarandan’ – viljan till etableringar, nya satsningar och systematisk planering – kanske det viktigaste hotet mot det svenska näringslivets utveckling”.

Nr 96

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföretagandet

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

Herr ANTONSSON (c):

Herr talman! Det var inte min avsikt att kommentera herr Svanbergs anförande. Jag har lärt mig att det hör till vanligheten att herrar Svanberg och Sjönell har en dust med varandra när det gäller näringsutskottets betänkanden. Men jag skall ändå något beröra herr Svanbergs anförande, eftersom jag tyckte att det han framhöll var rent ut sagt beklämmande.

Jag förmenar att näringsutskottets ordförande väl ändå borde ha andra ambitioner i det svåra arbetslöshetsläge vi upplever och har upplevt än att raljant försöka medvärdera seriöst menade förslag, som syftar till att nedbringa arbetslösheten.

Herr Svanberg betecknade, om jag uppfattade honom rätt, centerpartiets motion om 100 000 nya arbetstillfällen som tomt prat utan några förslag till åtgärder. Jag måste fråga herr Svanberg: Är det tomt prat när vi har sagt att vi vill i särskild ordning ställa 400 miljoner kronor till förfogande för låneverksamhet för den mindre och medelstora företagsamheten? Är det tomt prat att stimulera nyetableringar genom räntefrihet på de här lånen under tre år med 200 miljoner kronor? Är det tomt prat att stimulera nyanställning genom att, som vi har sagt, befria från löneskatten när det gäller nettoökningen av arbetskraft inom respektive företag? Och är det tomt prat att försöka bereda dem som har kommit upp i åldrarna bättre möjlighet till sysselsättning genom en befrielse från ATP-avgiften för den äldre arbetskraften? Jag kan inte heller förstå att det kan vara tomt prat att vi vill ge företagarföreningarna ökade möjligheter att tjäna som serviceorgan för den mindre företagsamheten. Med detta, herr talman, är det nog sagt från min sida om herr Svanbergs anförande.

Jag har uppfattat det så, herr talman, att de frågor som vi i dag diskuterar i vidare näringspolitisk syftning har en mycket stor aktualitet inte bara nu utan kanske mest för framtiden. Jag vill gärna knyta några principiella reflexioner till näringspolitiken som ju spänner över ett mycket brett fält. Ytterst menar jag att det gäller att säkerställa fortsatt framåtskridande och välfärd med bl. a. näringspolitiken som instrument. Det gäller emellertid också att skapa en grundval för en rättvis fördelning av produktionsresultatet, att låta människorna få någonting utöver vanlig ersättning för sitt arbete, någonting som – även om det kanske inte betyder lika mycket – dock inte är oväsentligt vid sidan om det ekonomiska vederlaget, nämligen en känsla av personligt deltagande i produktionsprocessen, i uppläggnings av produktionen på arbetsplatserna, i samråd osv. Detta, menar jag, skapar en tillfredsställelse i själva arbetet. Vi är väl överens, åtminstone inom regeringspartiet och det parti jag företräder, om att vi skall försöka hitta möjligheter för människorna att påverka sin egen arbetsmiljö och sina egna arbetsförhållanden.

Vi borde vara överens om, herr talman, att grunden för allt det här är ett effektivt näringsliv. Det är där vi skall hämta resurserna. Sedan kan vi tvista om fördelningen. Fördelningsproblematiken utgör ett tvistefråga på löne marknaden, det är vi medvetna om. Men det räcker inte med enbart effektivitet i företagsekonomisk mening. Folkhushållets samlade resurser måste utnyttjas på ett både för vår generation och för kommande

generationer här i landet rimligt sätt. Vi har ju diskuterat misshushållningen med naturresurserna, problematiken kring de begränsade energitillgångarna, förstörelsen av oersättliga miljövärden -- allt detta som kan stå redan vår generation mycket dyrt och kosta ännu mer för kommande generationer.

Vi har också en viktig faktor som inte får betraktas som ett produktionsmedel, nämligen den mänskliga arbetskraften. Den måste utnyttjas på ett sådant sätt att den enskilda människans krav på bl. a. god bomiljö och trivsel kan tillgodoses; det har jag snuddat vid inledningsvis. Det är inte ett tecken på effektivitet, tvärtom, om människorna slits ner i allt lägre åldrar genom stress och alltför hårt arbetstempo och på så sätt stängs ute från möjligheterna att klara sin egen försörjning.

Att skapa ett effektivt näringsliv i denna mening fordrar en aktiv och genomtänkt näringspolitik. Näringspolitiken måste, som det uttrycks både i centerns partiprogram och i de motioner från centerpartiet som vi nu har att ta ställning till, underordnas samhällets välfärds- och jämlikhetspolitiska mål. Vi tror att människans egen initiativlust och vilja att ta ansvar är den främsta drivkraften, som vi ofta har sagt, till framsteg och framåtskridande. Vårt program bygger på att just dessa mänskliga egenskaper bäst kommer till sin rätt i ett decentraliserat näringsliv, byggt på i huvudsak privata och kooperativa företag som arbetar i konkurrens med varandra.

De mindre företagen måste tillförsäkras goda utvecklingsmöjligheter. Det är inte så, som det påstås i debatten, att det gäller att favorisera de mindre företagen. Det är helt enkelt så att de stora företagen i dag har favörer som de mindre saknar, och därför behöver vi åtminstone lyfta upp de mindre företagen till en jämbördig nivå när det gäller åtgärder från samhällets sida för att ge möjligheter till kapitalförsörjning etc.

Jag tror att decentraliseringstanken också måste komma till uttryck i företagens inre organisation, om de anställda skall få möjligheter att påverka produktionen. Jag tror att nya uppslag och idéer kan komma fram bäst i samverkan mellan speciellt de mindre företagarna och deras anställda. Nya initiativ kan få utlopp i både företagarsatser och insatser från de anställda. Detta gäller inte bara de små företagen utan självfallet också inom det stora företagens ram.

Det här är väl något av en principiell bekännelse till marknadsekonomi men innebär icke -- det vill jag stryka under -- att vi från centern fränkänner samhället behov av att ställa krav på företagen. Kraven måste självfallet bli större för de stora företag som genom koncentrationsprocessen och allt vidare internationella förgreningar blivit något av -- jag höll på att säga -- stater i staten. Vi har från vårt parti aktivt medverkat till att förbättra samhällets insyn i bankerna, i investmentbolagen och de stora privata stiftelserna. Samtidigt har vi stött bl. a. de fackliga organisationernas krav på ökad insyn och medbestämmanderätt för de anställda.

Men vi vet också att företagen ställer allt större krav på samhället. Det gäller samhällets insatser i fråga om bostadsförsörjningen, kommunikationerna, utbildningen -- de är ju ofta en avgörande förutsättning för utvecklingsmöjligheterna på företagsområdet. Insatserna på det arbets-

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

marknadspolitiska området har kanske vuxit snabbast, men också samhällets insatser för att förbättra kreditförsörjningen och för att underlätta och påskynda den tekniska utvecklingen och forskningen får allt större betydelse, inte minst för de mindre företagen.

Det tillstånd och det strukturmönster som denna utveckling har lett fram till brukar vi ofta kalla för blandekonomi. Jag ser i den ett försök att ta till vara det bästa hos marknadsekonomin inom de ramar som samhället bestämmer och förena detta med de sociala krav som samhället har rätt att ställa.

En praktisk konsekvens av att man accepterar en sådan utveckling måste enligt mitt partis uppfattning vara att man försöker få till stånd någon form av övergripande planering och ett praktiskt handlingsprogram för samhällets åtgärder på det näringspolitiska området. Däremot skall staten – det borde vi också kunna vara överens om – och andra samhälleliga organ akta sig för att ingripa med detaljregleringar.

Jag har förvånat mig över – vi har diskuterat det i vårt parti och det berördes också i herr Sjönells anförande – att man både inom regeringspartiet och inom övriga oppositionspartier fortfarande ställer sig kallsinnig till att få fram sådana riktlinjer för näringspolitiken som jag nu snuddat vid. Det är rätt, som herr Sjönell nyss sade, att riksdagen på en lång rad andra samhällsområden har fastställt program, exempelvis när det gäller jordbrukspolitiken, arbetsmarknadspolitiken och nu senast regionalpolitiken. Man kan också nämna – och det gör jag med en honnör – att den svenska regeringen har engagerat sig hårt för motsvarande näringspolitiska program som har antagits på nordisk nivå. Och jag förstår inte varför den svenska industripolitiken och näringspolitiken skulle utgöra ett undantag i det här fallet. Tvärtom tror jag att det här finns möjligheter till politisk samling i någon mån kring ett näringspolitiskt handlingsprogram.

Alternativet är ju att samhällets organ i stor utsträckning litar till selektiva ingrepp, till detaljregleringar och mera kortsiktiga bedömningar. Det måste man givetvis göra delvis i akuta situationer, men jag understryker än en gång nödvändigheten av ett långsiktigare handlingsprogram.

Det finns många exempel på att man hade behövt detta både inom den statliga företagsamheten och inom näringspolitiken i övrigt. Därför tror jag att just avsaknaden av ett näringspolitiskt handlingsprogram är en av de viktigaste orsakerna till att så mycket egentligen här gått snett inom arbetsmarknadsområdet när det gäller exempelvis arbetslösheten och inom den allmänna näringslivspolitiken under senare år. Bristen på målsättningar, bristen på allmänna riktlinjer för näringspolitiken känns inte minst besvärande, när vi nu skall ta ställning till hur organisationen skall utformas då man skall föra ut näringspolitiken i praktiken. Där finns påtagliga samordningsproblem, som jag upplever det för min egen del.

Jag vill gärna säga att jag betraktar tillkomsten av det nya industriverket som ett framsteg. Men det hade naturligtvis varit lättare att ta ställning till organisationen om man haft litet klarare riktlinjer för verksamheten. Det har inte heller varit tillfredsställande att ha verkställigheten av de näringspolitiska besluten i så hög grad centraliserad till

Onsdagen den
23 maj 1973*Näringspolitik
m. m.**Ang. nyföre-
tagandet*

kanslihuset som man hittills har haft. Med det nya industriverket skapas möjligheter att förlägga både verkställigheten och en hel del av beredningsarbetet till ett fristående organ, precis på samma sätt som vi har på de allra flesta andra samhällsområden.

Men jag ser det som ännu viktigare att få till stånd en effektiv organisation på det regionala och lokala planet, och här tycks det glädjande nog inte råda några delade meningar om att man skall bygga vidare på den verksamhet som företagarföreningarna bedriver. Jag vill understryka att där är såväl staten och kommunerna som det enskilda näringslivet företrädde. Företagarföreningarna har på det sättet enligt min mening betydligt större förutsättningar att fullgöra uppgiften som regionala näringspolitiska organ än vad ett rent statligt organ har. Det är en viktig förutsättning att företagarföreningarna får tillräckliga resurser till sitt förfogande för både allmän informationsverksamhet och uppsökande verksamhet bland företagare och uppfinnare liksom för marknadsundersökningar och ren serviceverksamhet. Jag tror att vi måste ha målsättningen att göra företagarföreningarna till organ dit företag av olika slag kan vända sig för att komma i kontakt med myndigheter, organisationer och serviceföretag men också till organ som tar egna initiativ på olika områden.

Dessa föreningar har naturligtvis sin stora betydelse för de mindre och medelstora företagen. Skall föreningarna klara sina serviceuppgifter bland dessa företag behövs utan tvivel en kraftig uppräknings av de statliga anslagen, och det är mot den bakgrunden vi har krävt att anslaget till företagservice skall vara 10 miljoner kronor och att föreningarna dessutom skall få en viss uppräknings av administrationsanslaget utöver vad regeringen har föreslagit.

Det har sagts, och jag delar den meningen, att den näringspolitik som regeringen fört under senare år inte har lyft upp de mindre företagen till den konkurrensnivå och de förutsättningar som de stora företagen i regel har. Vi vet exempelvis att kreditrestriktionerna 1969–1970 träffade de mindre företagen särskilt hårt och under en period i stort sett satte stopp för nyetableringar. Det har även under tiden därefter varit svårigheter att tillgodose kreditbehovet. Jag skall här inte ta upp höjningen av löneskatten, men den är ett exempel. Vad de politiska åtgärder beträffar som har vidtagits, t. ex. de extra investeringsavdragen på maskiner och byggnader, så har de mindre och medelstora företagen haft begränsade möjligheter att utnyttja dem.

Den faktiska sambeskattningen är ett annat område där det finns stora orättvisor mot familjer som driver egna företag i annan form än bolag och där båda makarna arbetar i företaget. Vidare är höjningen av lägsta aktiekapitalet till 50 000 kronor, som nu är aktuell, någonting som jag tror att många kommer att uppleva som en stor svårighet, och det är möjligt att den kommer att motverka en ökad nyetablering.

Listan skulle kunna göras betydligt längre, men det väsentliga är inte att göra en sådan uppräknings av mer eller mindre historiska fakta. Det viktigaste måste vara att vi verkligen funderar över vart utvecklingen är på väg. Jag vill ställa frågan: Har vi råd att förlora småföretag i den takt som vi gjort de senaste åren? Och vad betyder småföretagen i sysselsättnings-

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

hänseende? Om man ser verkligheten i ögonen upptäcker man snart att vi håller på att avhända oss något av det mest utvecklingsbara i näringslivet. Här behövs en utveckling i annan riktning. Det kan inte vara något företagarintresse, och inte heller ett löntagarintresse eller ett samhällsintresse, att det ena småföretaget efter det andra slås ut och att sysselsättningsmöjligheterna försvinner. Här behövs verkligen enligt min mening en omläggning av näringspolitiken.

Efter detta skall jag göra några reflexioner kring de akuta arbetslöshetsproblemen och problemen med produktivitetsökningen. Vi har sedan mitten av 1960-talet haft svårigheter, det vet vi alla, att hålla samma utvecklingstakt i vårt näringsliv som näringslivet i våra viktigaste konkurrentländer har hållit. Vi har haft ett par år av svår stagnation: 1971, då bruttonationalprodukten egentligen inte ökade alls, och 1972, då den steg med endast ca 2 procent. Konjunkturuppgången medför nu en ökning, och det är glädjande, men många tecken tyder på att den blir lägre än genomsnittet inom OECD-länderna.

Man har här tidigare diskuterat företagsnedläggelserna och konkurserna som har ökat kraftigt även under högkonjunkturfåren. Det är naturligtvis bekymmersamt, om vi har något av en högkonjunktur, och det är trist att det just är de mindre och medelstora företagen som har drabbats av svårigheterna. Det är nämligen de företagen som svarar för drygt hälften av industrisysselsättningen. Nyetableringen har också varit ganska obetydlig och helt otillräcklig. Jag vill inom parentes säga till industriministern att det inte ger någon helt korrekt bild att avläsa bara ökningen av antalet tillkomna aktiebolag, ty en lång rad aktiebolag driver inte någon egentlig verksamhet i den mening som vi nu diskuterar. Därför har nyetableringen varit otillräcklig. Utslagna företag har inte i tillräcklig utsträckning kunnat ersättas av nya. Med detta har följt en långvarig arbetslöshetskris, där vi väl vågar påstå – utan att polemisera mot varandra – att den har varit den mest omfattande och svärbemästrade under efterkrigstiden, tyvärr även under högkonjunkturfåren. Därtill kommer att ett större antal än någonsin tidigare nu har fått sysselsättas genom direkta arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Jag kritiserar inte den i och för sig. Vad jag kritiserar är att vi inte har lyckats sätta en mycket större del av dessa människor i direkt produktion. Dessa människor har fått plats i beredskapsarbeten, i omskolningar och skyddad verksamhet. Om redogörelsen skall vara fullständig bör man också nämna den dolda arbetslösheten.

Nu tror jag, herr talman, att konjunkturuppgången inte kommer att lösa arbetslöshetskrisen om inte särskilda åtgärder vidtas. Det kommer att bli en betydande kvardröjande strukturarbetslöshet, som kan beräknas bli större än under föregående högkonjunktur. När arbetsmarknadsverket begärt anslag för att hjälpa människor i en eller annan form har det talats om 130 000 människor, och därför är det nog ingen överdrift att säga att antalet strukturarbetslösa människor kan beräknas ligga mellan 100 000 och 200 000.

Det är också tråkigt att denna sysselsättningskris och bristen på utvecklingsmöjligheter inom näringslivet hårdast har drabbat de äldre och sämst utbildade och därefter de ungdomar som skall gå ut i direktproduk-

tion. Man börjar nu mer och mer tala om ett B-lag på arbetsmarknaden, som omfattar 10 procent av människorna i arbetsför ålder eller ca 400 000, som inte kan placeras på den öppna marknaden utan är hänvisade till skyddad verksamhet. Många slås ut helt och många måste förtidspensioneras.

Jag vill inte mörkmåla situationen, men vi måste ha dessa fakta klara för oss för att kunna enas om åtgärder. Det är tveklöst att med denna utveckling följer dels de mänskliga tragedierna, men dels också mycket stora ekonomiska förluster för samhället såväl i ökade utgifter som i minskade inkomster, eftersom produktionen inte har hållits uppe tillräckligt. Det kostar staten och kommunerna mycket mer att ha kvar arbetslösheten än att skapa den trygghet genom insatser som vi är ute efter när vi talar om full sysselsättning så långt det är möjligt.

Produktionsbortfallet och arbetslösheten minskar dessutom statens och kommunernas skatteinkomster, och därmed undanrycks det nödvändiga underlaget för fortsatt reformarbete och för utbyggnad av statens och kommunernas verksamheter och uppgifter. Vi borde vara eniga om att ökad offentlig verksamhet måste bäras upp av ett ökat ekonomiskt underlag i näringslivet. Kommunernas i dag mycket stora finansieringsbekymmer har sin förklaring främst i att näringslivets utveckling har hämmats.

Det tar naturligtvis tid att genomföra ett genomgripande näringspolitiskt handlingsprogram. Det är just utifrån den aspekten som vi från vårt håll sagt att vi måste sträva efter att omedelbart vidta åtgärder och som målsättning har satt upp 100 000 nya arbetstillfällen. Och dessa måste skapas så fort som möjligt. Jag tror att möjligheterna därtill i första hand finns inom industri- och servicenäringar, huvudsakligen i de mindre och medelstora företagen. Det finns flera skäl till detta, bl. a. att vi inom andra områden i nuläget inte har några större förutsättningar att öka sysselsättningen i nämnvärd utsträckning. Vi vet att det exempelvis inom bostadsbyggandet sker en kraftig minskning av sysselsättningen. Staten och särskilt kommunerna befinner sig i en ekonomisk situation som för närvarande gör det omöjligt att i större utsträckning öka sysselsättningen inom i och för sig angelägna offentliga verksamheter.

Det finns ytterligare två skäl för att öka aktiviteten främst i industri- och servicenäringar. Ett skäl är att bytesbalansens förhållande till utlandet inte kan klaras utan en ökad varuproduktion. Risk finns för att nuvarande överskott i bytesbalansen igen kan förbytas i ett besvärande underskott. Ökad produktion och produktivitet i näringslivet är vidare en förutsättning för att vi skall kunna klara statens och kommunernas – som jag antytt – svåra finansieringssituation.

Vi har alltså två mycket vägande motiv för att öka aktiviteten: dels hänsyn till bytesbalansen, dels hänsyn till det fortsatta reformarbetet, som vi inte kan klara om vi inte får en bättre utveckling. Detta är, herr Svanberg, bakgrunden till att vi satt oss ned och tillfälligt funderat över hur vi skall kunna få till stånd de nya arbetstillfällen som är nödvändiga – det borde även socialdemokraterna kunna instämma i i stället för att försöka raljera bort det. Vi har då lagt fram det åtgärdsprogram som jag inledningsvis nämnde. Delar av det har jag redan apostroferat. Vi behöver

Nr 96

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

enligt vår bedömning en satsning på 400 miljoner kronor för särskilda nyetablerings- och utvidgningsåtgärder. Jag nämnde också lånevillkoren: lånen bör tre år vara räntefria. Det skulle enligt våra beräkningar dra en kostnad på 200 miljoner kronor i direkta bidrag. Vi är självfallet medvetna om att det behövs en betydligt större total ekonomisk insats för att åstadkomma en sysselsättning av denna omfattning. Men statens insats här skall ju i första hand vara ett stimulansbidrag, en hjälp till självhjälp.

Förslaget om ett särskilt etablerings- och utvidgningsstöd skall också ses i samband med andra förslag som vi har lagt fram under vårriksdagen. På skatteområdet har vi som jag antytt bl. a. föreslagit en differentiering av löneskatten inom stödområdet. Vi har också föreslagit att nyetablerade företag och företag som ökar sin sysselsättning skall få en *tidsbegränsad* befrielse från löneskatten som motsvarar nettotillskottet av sysselsättning. Vi har dessutom – det hör också till bilden – förordat en betydligt kraftigare regionalpolitisk satsning under de närmaste fem åren än regeringen velat vara med om. För att stimulera företagen att ge den äldre arbetskraften möjlighet till sysselsättning har vi, som jag redan nämnt, begärt en utredning om en omfördelning – icke en generell sänkning! – av ATP-uttaget, så att arbetsgivaren inte behöver erlagga någon avgift för äldre arbetstagare. Detta förslag aktualiserade bl. a. vår förutvarande partiordförande, dr Hedlund, i ett mycket tidigt skede.

När det gäller kredit- och kapitalförsörjningen biträder vi i centerpartiet som bekant det förslag som vi skall diskutera i morgon och som innebär att AP-medel i ökad utsträckning får tas i anspråk som riskbärande kapital. Men detta räcker inte för att klara hela försörjningen med riskbärande kapital. Det är de mindre och medelstora företagen som har det största behovet av riskbärande kapital och inte i första hand de stora börsnoterade aktiebolagen. Vi vill ändå inte gå emot förslaget, men det måste kompletteras med kapitalinsatser för de mindre och medelstora företagen.

Jag kan exemplifiera detta med att säga att vi i dag fick reda på att Industrikredit och Företagskredit har beslutat om lån på över en kvarts miljard kronor som de i dag inte har några medel till. Därutöver har de inneliggande låneansökningar till ett mångdubbelt högre belopp, som de inte kan ta itu med därför att pengar inte ställs till förfogande. Jag kan ta andra exempel från Sveriges hypoteksbank, som jag råkar känna till litet. Den har i dag en lånekö som omfattar mer än 500 miljoner kronor, alltså över en halv miljard. Hypoteksbanken förser bl. a. jordbruket med kapital. Det finns en diskrepans mellan myndigheternas i och för sig viktiga och ambitiösa strävan att rationalisera inom jordbruket – som har stöd av jordbrukets företrädare – och denna åtstramning av kreditmöjligheterna som omöjliggör rationaliseringsinsatserna.

Slutligen vill jag säga att arbetslöshet av den omfattning som vi har haft de senaste åren och fortfarande har icke är acceptabel för eller hör hemma i ett välfärdssamhälle.

Under detta anförande övertog herr förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföretagandet

Herr SVANBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag är ledsen om jag måste ta ifrån herr Antonsson en tydligen mycket kär tanke, nämligen att det skulle vara en årligen återkommande föreställning som herr Sjönell och jag har. Nej, herr Antonsson, det har inte alls med någon sådan föreställning att göra, utan det beror helt och hållet på vad herr Sjönell säger och vilka motioner han svarar för. Men vad jag tycker är beklämande är att herr Antonsson också försöker förklara att motionen är allvarligt menad. Herr Antonsson har ju ett helt annat ansvar än vad herr Sjönell har på den punkten, eftersom herr Antonsson är vice ordförande i sitt parti och följaktligen borde ha anledning att svara här.

Jag står för att detta är tomt prat. I början på motionen räknas på ett par sidor upp helt riktiga konstateranden om hur situationen är med arbetslöshet och allt detta. Det är alltså en skildring av förhållandena. Sedan kommer man fram till att det måste skapas 100 000 nya arbetstillfällen, men man skall uppdra åt Kungl. Maj:t att plocka ihop den beredning som skall komma med förslag med lösningar. Nu preciserar herr Antonsson vad som bör göras: de 400 plus de 200 miljonerna finns upptagna i motionen 1459 - detta är helt riktigt och då vill man använda 200 miljoner till bidrag, i första hand räntefria pengar. Det är 2 000 kronor per nytt sysselsättningstillfälle, men det var ju 100 000 ytterligare sysselsättningstillfällen man ville ha. Tror herr Antonsson att detta är realistisk politik och att det går till så, att bara man har fått dessa pengar, får man nya sysselsättningstillfällen?

Herr Antonsson talar om att man vill bereda äldre människor arbete och att man vill ge bättre stöd till företagareföreningarna. Men på den punkten är vi inte oense; detta är precis vad propositionen handlar om, nämligen att ge företagareföreningarna bättre stöd. Att han sedan vill ändra på ATP-bestämmelserna för att bereda de äldre stöd är naturligtvis en tanke som han får ha. Sedan kommer han med det revolutionerande förslaget att avskaffa arbetsgivaravgiften för dem som skapar nya sysselsättningstillfällen. Det är här fråga om 1 200 kronor, om det gäller en person med 30 000 i årslön. Detta förslag är lika lättvindigt hopkommet.

Jag kan ta ett annat exempel. Jag råkade lyssna till en diskussion i TV, där herr Antonssons partiledare var med och där det framhölls att förslaget att avskaffa arbetsgivaravgiften i stödområdet, varigenom det skulle skapas nya arbetstillfällen i företagen skulle blomstra upp på det sättet var revolutionerande. Jag vill bara peka på att det för närvarande i det område man då talade om under de två första åren utgår 7 000 kronor i sysselsättningsstöd för varje sysselsättningstillfälle - *under förutsättning att det blir ett nytt sysselsättningstillfälle.*

Det är allt detta som gör att jag vill betrakta den här motionen och allt detta tal som bara löst prat. Visserligen talar man om viktiga ting, men när man icke ger några konkreta besked om *hur* man verkligen vill göra måste jag karakterisera det som löst prat.

Herr ANTONSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Det tjänar väl ingenting till att diskutera med herr Svanberg. Jag har konkretiserat en hel del av de förslag vi har kommit

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

med, och sedan jag har räknat upp preciserade åtgärder, då påstår herr Svanberg fortfarande att det bara är löst prat. Från den aspekten borde jag egentligen avstå från att föra en debatt med herr Svanberg, men jag kan ändå inte låta stå oemotsagt det förhållandet att herr Svanberg, samtidigt som han betraktar våra förslag till åtgärder som alltför blygsamma — fastän vi lägger detta *ovanpå* övriga samhällsåtgärder — ibland säger att det är löst prat och ibland att det är åtgärder som vi, dvs. han och hans parti, inte har råd med. Det kostar för mycket att sätta 100 000 man i arbete.

Jag efterlyser logiken i sammanhanget.

Herr SVANBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Logiken var det, herr Antonsson! Herr Antonsson talar om att lägga på ytterligare stöd, om man ger det bidraget och det bidraget utöver vad som nu utgår. Därmed *tror* han att det skall bli sysselsättningstillfällen. Men, herr Antonsson, tala om för mig vad dessa industrier skall tillverka och var de skall sälja produkterna. Vi har inte fått någon förklaring till vad de skall syssla med, hur man skall få denna nya marknad och hur man skall kunna hitta på nya revolutionerande produkter som går att sälja. Alltihop det andra är ett slags dimbildning omkring frågor som vi alla är intresserade av, dvs. att skapa mera sysselsättning. Att föreslå litet slantar här och där — på den vägen går det inte. Det brännande problemet är att skaffa fram de produkter som skall tillverkas, att skaffa marknad för dem. Det problemet löser man inte genom att gå ut i en kampanj, som man säger. Vi har nu och då kampanjer för vissa företagens varor. Herr Antonsson vet att det inte är möjligt att de kampanjerna plötsligt skulle kunna ge det här enorma utfallet. Då är det onödigt att försöka framställa detta som allvarligare menat än det är.

Herr ANTONSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Herr Svanbergs huvudmotiv var nu: Var skall vi avsätta de produkter som vi kan skapa fram om vi får högre sysselsättningsgrad? Är det inte en märklig frågeställning? Den har en underton av att en ökning av sysselsättningen inte är så angelägen därför att vi får svårt att avsätta de produkter som vi skapar fram. Herr Svanberg får verkligen ändra på sin motivering, den går inte ihop ett enda dugg — inte för ett parti som i likhet med vårt parti alltid har försökt eftersträva full sysselsättning.

Det är bl. a. för att öppna dessa marknader och få möjlighet till avsättning som vi har talat om ett stöd för marknadsbearbetning, en kampanj för att avsätta de produkter som vi hoppas få fram. Jag skulle vilja rekommendera herr Svanberg att tala med sin partivän herr Hagnell, som har många vettiga synpunkter på hur vi i vårt land måste satsa på nya produkter, som är gångbara både inom vårt eget land för hemmakonsumtion och framför allt på världsmarknaden.

Herr DAHLÉN (fp):

Herr talman! Näringsutskottets betänkande nr 54 är från vissa synpunkter mycket intressant. I motioner framförs en rad principiellt

betydelsefulla förslag beträffande vår näringspolitik, och socialdemokrater och kommunister har skrivit ihop sig på varje principiell punkt. Det finns en rekommendation från en vpk-ledamot som rör en administrativ fråga. Jag har hört sägas att kommunisterna skall frånträda även den punkten. Socialdemokraterna och kommunisterna är tydligen beträffande de principiella frågor som tas upp helt överens, i varje fall i utskottsbetänkandet. Och det är såvitt jag minns första gången.

En bild av dagens verklighet kan möjligen vara lämplig som bakgrund till diskussionen om näringspolitiken. De nya siffrorna om arbetslösheten gör det möjligt att se hur situationen varit i april månad de senaste fyra åren.

I april 1970 fanns det totalt 330 729 personer som inte var helt sysselsatta på den allmänna och öppna marknaden, i april 1971 var siffran 355 841, i april 1972 414 875 och i april 1973 417 819. Det är den kalla verkligheten. Dessa personer var alltså inte helt sysselsatta på den allmänna öppna marknaden.

Vi vet att vårt land inte kan isolera sig från internationella konjunktursvängningar. Men samtidigt måste det anses fastslaget att sysselsättningskrisen varit värre och mer långvarig i Sverige än i andra jämförbara länder. Den socialdemokratiska näringspolitiken måste bedömas även mot denna bakgrund.

Herr Andersson i Örebro har redan argumenterat för en rad konkreta folkpartiförslag inom näringspolitiken i anslutning till propositionen - förslag som skulle skapa bättre förutsättningar för näringslivet och därmed också för de anställda. Jag skall därför i stort sett gå förbi dessa förslag och ta upp några mer principiella synpunkter som finns i motionen från folkpartiet.

Socialdemokraterna i näringsutskottet tiger på alla de väsentliga principiella punkterna. Jag vet inte om det var villkoret för att man skulle skriva ihop sig med vänsterpartiet kommunisterna. I debatten har herr Svanberg använt sig av det gamla knepet att läsa upp en kläm och säga: "Vad är det här för någonting?" Ja, herr Svanberg, det är ungefär lika litet intelligent som att säga att man kan tala om vad en proposition innehåller genom att enbart läsa upp klämman. Det är hela den bakomliggande materian som skall diskuteras. De 13 rader som socialdemokraterna och kommunisterna ägnar dessa frågor i utskottsbetänkandet tyder på - det är svårt, herr Svanberg, att komma ifrån det intrycket - litet skuggrädsla. Man vill inte ge sig in i debatt. Den motion från vår sida som herr Svanberg talat om innehåller 25 sidor, där vi tar upp en rad olika problem. För att inte ta upp kammarens tid skall jag inte referera alla dessa förslag - jag förutsätter att i varje fall herr Svanberg har läst dem - men jag skall ta upp några. Kom nu inte - jag säger som herr Burenstam Linder -, herr Svanberg och herr industriminister, och säg att vi inte har konkreta förslag i detta sammanhang. Det är endast av tidsskäl som jag låter bli att ta upp dem.

Nu är verkligen tiden inne att socialdemokraterna bestämmer sig för hur de skall ha det med näringspolitiken. Vilken typ av ekonomi skall vi ha i det här landet? Skall socialdemokraterna fortsätta sin slingrande väg mot alltmer hårdnande statligt inflytande? Det är mycket märkligt att vi

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

inte kan få ett ordentligt svar på dessa frågor. Socialdemokraterna sätter bara upp ett förvånat ansikte och frågar om det inte är rimligt att "samhället får mer att säga till om". Vårt svar är att det beror på vad man menar med "samhället". Menar man statliga myndigheter, regering och verk? Då blir vårt svar i de flesta fall ett nej. Är det däremot så, att man ger de enskilda människorna personliga möjligheter att bättre påverka sina egna förhållanden, då är detta en grundidé i vårt liberala program. Några få exempel. Jag skulle kunna räkna upp många fler; det är endast av tidsskäl jag begränsar mig.

Folkpartiet var, såvitt jag vet, det första parti som tog upp frågan om längre gående möjligheter för enskilda att påverka sin arbetsplats genom att de anställda får sätta in ledamöter i företagets styrelser. Vi har hävdad att det inte räcker med detta. Medinflytande för de anställda måste finnas på alla nivåer. Styrelserna befattar sig i regel bara med långsiktiga problem. Det är vardagsproblemen som ofta känns mest brännande.

Från folkpartihåll har vi i tio år begärt skydd mot obefogade uppsägningar av anställda.

Ett område som alltför länge försumrats är arbetsplatsernas miljö. Vi har under åtskilliga år yrkat på ökade insatser på detta område. För kort tid sedan lade en arbetsgrupp inom folkpartiet fram ett omfattande program för upprustning av arbetsmiljön. Vi är i stort sett positiva till den proposition beträffande arbetsmiljön som nu lagts fram, men vi kommer på fredag att presentera ett antal kompletterande önskemål och synpunkter.

För att möjliggöra ökad frihet för konsumenterna vid val av varor har vi länge varit pådrivande. Konsumentupplysning och kontroll av varor och tjänster måste betydligt utvidgas.

Ett sista exempel: det var liberaler som i vårt land började kräva kontroll av monopol och karteller.

Alla dessa saker som jag räknat upp och åtskilliga fler är just inriktade på att skapa ökat inflytande för de enskilda medborgarna. De enskilda skall själva kunna påverka sin situation på ett bättre sätt. De skall själva ha möjligheter att öka chanserna till ett rikare liv. För att uppnå detta behövs ibland lagstiftning som t. ex. stimulerar konkurrensen, medger friare konsumtionsval och skapar former för medinflytande för de anställda. Där kommer statsingripandena in som riktninggivare och bestämmande i en del fall.

Går man till den socialdemokratiska debatten, visar det sig att socialdemokraterna har mycket stor benägenhet att lägga över många uppgifter på statliga organ och behålla dem där. Slussningen till de enskilda blir aldrig av. Tag t. ex. finansminister Strängs öppenhjärtiga uttalande om AP-fonderna på den socialdemokratiska partikongressen. Han förklarade helt framt: Ge socialdemokratin den här chansen, så skall man nog se till att man får direkt inflytande över företagen. Vilka är "man" i detta sammanhang? Alla vet att det inte kan vara någon annan än regeringen och de regeringen tillsätter och att det är detta socialdemokraterna avser.

I den rapport, herr Svanberg, om näringspolitik som avgavs till den socialdemokratiska partikongressen i fjol finns många avslöjande formuleringar.

ringar om denna dirigeringslusta. I rapporten talas oupphörligt om att "samhällets" planering måste utvecklas och innefatta "överväganden och åtgärder i fråga om näringslivets utveckling". Samhället, dvs. regeringen, skall göra fördelningen av resurserna till olika branscher. Det hela skall så småningom mynna ut i en "övergripande näringspolitisk planering". Hela tiden måste man ju här, såvitt jag kan förstå, syfta till politiska beslut, dvs. statlig dirigering av näringslivet. Det vore intressant att få reda på om detta är en missuppfattning.

De här synpunkterna utvecklas i en nyutkommen stridsskrift med titeln "Tvingande ekonomiska skäl, En bok om myter". Det är ett antal socialdemokratiska skribenter som här publicerar sig. Det sammanhållande kittet mellan de olika uppsatserna är en ilska mot deras partivän professor Assar Lindbeck. Så här skriver t. ex. Nordal Åkerman: "Som den mest uttalade, ofta naivaste och politiskt mest reaktionäre representanten för dessa" -- av författarna kritiserade -- "ekonomer har nu under flera år professor Assar Lindbeck framstått. Trots en anknytning till det socialdemokratiska partiet som måste betraktas som fjäderlätt har han länge spelat rollen som kanslihusets grå eminens och där villigt stått till tjänst med att för bävande statsråd ytterligare mystifiera någon ekonomisk teori." Jaha, nu vet vi det!

I den här boken är det mycket tunnsått med förslag som direkt skulle öka den enskilda individens personliga möjligheter att påverka sin egen situation från de synpunkter som jag räknat upp och som ingår i vårt program. Däremot finns det en rad hugskott beträffande förstatligande och socialisering. Jag skall bara räkna upp några: förstatligande av bostadsmarknaden, livsmedelsbranschen -- där nämner man särskilt grosshandeln --, hela trafiksektorn samt all energiproduktion.

Det diskuteras vidare ett mycket drastiskt ingripande i prispolitiken. Man säger att man vill sänka priserna på en del håll och höja på andra. I detta avseende sammanfattas författarens uppfattning så här: "Ett mera allmänt manipulerande av priserna utifrån välfärdspolitiska mål kräver därför att resursfördelningen regleras på något annat sätt, vilket i sin tur kräver större samhälleligt inflytande på ett eller annat sätt."

Det är rätt intressant att man har samma uttryck som i herr Svanbergs rapport vid socialdemokratiska partikongressen om att det är resursfördelningen som måste angripas. Det här uttrycket "ett mera allmänt manipulerande av priserna" måste givetvis innebära inte bara statlig priskontroll utan direkt statlig prissättning på ett ytterligare antal områden.

Resonemanget fortsättes så här: "Finansieringsproblemen" -- av prisregleringarna -- "kan dock bli oöverstigliga om staten skall subventionera bort de höga priserna. Genom att totalsocialisera en viss sektor kan man i stället omfördela kostnaderna mellan olika konsumenter eller mellan konsumtion av olika produkter. Därigenom har man tillskapat en ny finansieringskälla i form av en progressiv konsumtionsskatt. Genom socialisering kan man också garantera att tillräckligt med resurser satsas även på de varor som är för billiga för att marknaden skall anse dem värda att satsa på."

Mycket öppenhiertigt erkännes också i det här sammanhanget att

Nr 96

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföretagandet

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

detta nödvändiggör politiska beslut om prissättning och produktion.

Det här var några axplock från en nyutkommen socialdemokratisk stridsbok. Trots att även en riksdagsman från socialdemokraterna medverkat skall jag inte — herr industriminister Johansson — göra regeringen och socialdemokratien ansvariga för vad som skrivs. Men den här debatten erbjuder ju ett tillfälle för en regeringsledamot att verkligen tala ur skägget. Utskottet har vägrat diskutera saken, och herr Svanberg har försökt att förlöjliga tanken på debatt. Det är därför jag tar upp det här och ger industriministern en chans att diskutera. Industriministern brukar ju ibland vara på det humöret att man verkligen kan få i gång en debatt. Jag hoppas att det här skall vara en sådan situation. Vi kan inte uttömma hela detta ämne, men en del skulle vi väl ändå kunna åstadkomma i debattväg. Det är nämligen intressant mot bakgrunden av vad som händer inom socialdemokratien att ställa frågan om man möjligen är på väg att överge den s. k. blandekonomin. Attackerna på den socialdemokratiska ekonomen Assar Lindbeck tyder ju på det. Är de här socialdemokratiska debattörerna, som klart säger ifrån att avsikten är att förstatliga/socialisera i betydande omfattning, representativa? Det kunde vi väl ändå få ett svar på. Det socialdemokratiska svaret kan rimligen inte bli att det kan man diskutera en annan gång. Väljarna har ett berättigat krav att få reda på vart det socialdemokratiska tåget avses gå, inte bara nästa station. Det vore ett svek mot väljarna att inte ge bättre besked.

För en liberal uppfattning ter det sig självklart att man inte kan nöja sig med det som hittills uppnåtts. Det behövs en rad reformer även inom näringslivet. Jag har börjat räkna upp en del saker, som vi under många år krävt och som i hög grad påverkar näringslivets förutsättningar och som inte alltid har mottagits med förtjusning av näringslivets representanter.

Men många saker sköter ju inte sig själva. Det måste bli fråga om korrigeringar, kontroll, stimulanser och balansinsättningar från statsmakternas sida. Det gäller nu alltså att gå vidare och förbättra det näringsliv vi redan har, inte att bygga ut det mot ett mer eller mindre förstatligt enligt socialistisk modell.

Det märkliga med en del debattinlägg från socialdemokratiskt håll på senaste tiden är att man inte ägnar någon särskild uppmärksamhet åt frågan om vad som sker, om man skulle socialisera eller förstatliga den ena näringsgrenen efter den andra eller på andra vägar skaffa sig klara dirigeringsmöjligheter av den typ som herr Sträng ju har uttalat sig för. Alla vet att detta innebär att det politiska inflytandet adderas till det rent administrativt företagsekonomiska. Maktkoncentrationen blir i själva verket mycket större än vad man annars skulle ha anledning att tro att ett statsingripande kan innebära. För vår del säger vi att det är otänkbart att vi kommer att ha ett fritt samhälle om stora delar av näringslivet kommer direkt in under den ena eller andra formen av statlig dirigering.

Den kalla verkligheten visar inte på något behov av generellt ökat statsingripande utan på behov av statliga åtgärder för att stimulera näringslivet. Det är detta som vi diskuterar i en av de motioner som näringsutskottet behandlat. Utskottets socialdemokrater ägnar den ett mycket förstrött intresse.

Vår motion sysslar ju med en principiell debatt kring det problem som

jag här bara mycket kortfattat har kunnat beröra. Det är intressant att alla de här sakerna centerpartiet och moderata samlingspartiet har likartade principiella motioner viftas bort av socialdemokrater och kommunister tillsammans.

Hur skall man då få fram ett ökat nyföretagande? Det är en av de frågor vi ställer i vår motion. I själva verket har nyföretagandet i Sverige varit mycket obetydligt under åtskilliga år, ibland t. o. m. obefintligt. Herr Burenstam Linder refererade den s. k. Umeåundersökningen om nyföretagandet i Västerbotten och Stockholms län, så jag behöver inte göra det. Ingenjörsvetenskapsakademiens direktör har klart uttalat att ett av orostecknen inom näringslivet är att det kommer fram så litet av ny företagsamhet. Uppfinnarandan finns, men möjligheterna att föra ut uppfinningarna i livet begagnas inte i tillräcklig utsträckning.

Statsrådet Johanssons svar ger väl inte hopp om några ytterligare åtgärder för att stimulera nyföretagande. Han tycker inte att det är så bra – det framgår av svaret – men han signalerar inte någon väsentlig frontförändring. Folkpartiet har lagt fram en rad förslag för att stimulera nyföretagandet och näringslivet i allmänhet. Vi förordar att man tar den här saken så allvarligt att man verkligen sätter till en utredning som får ägna sig åt dessa problem. Tror inte industriministern att det vore på tiden att göra det? Eller tycker industriministern att det här inte är så mycket att fästa sig vid, utan att det får gå sin lugna gång och att man får se vad man kan hitta på?

Vi har också framhållit att man mera allvarligt måste ta upp frågan om lönsamheten. Jag skall av tidsskäl inte gå in på den delen av herr Svanbergs kommentarer.

Herr Andersson i Örebro har redan diskuterat de mindre och medelstora företagens problem. Deras verksamhet behöver verkligen på allt sätt underlättas, och i våra reservationer i detta avseende lämnas ju en rad konkreta förslag.

När man nu ser hur socialdemokraterna i näringsutskottet har behandlat de ytterligare förslag till åtgärder på det här området som vi och andra lagt fram, får man svårt att komma ifrån intrycket att socialdemokratins obenägenhet att mer helhjärtat satsa på uppslag av den här karaktären nog ändå visar att den socialistiska surdegen inte är förbehållen sådana här fristående socialdemokratiska debattörer som jag citerade. Oviljan att göra nya kraftinsatser för att göra företagen starkare, vilket skulle ge de anställda ökad trygghet, är påfallande hos dagens socialdemokrater även hos dem som viftas i det här huset.

Tydligt är förstatligandetankarna och lusten att dirigera så starka att det försvårar en helhjärtad satsning på det här området. Det är kanske så att man innerst inne är så mycket socialist att man har hämningar när det gäller en mer positiv inställning till näringslivet. Det är de anställda som får betala för denna klivenhet.

De allvarliga arbetslöshetssiffror som jag erinrade om i början borde väl ändå ha stämt socialdemokraterna till eftertanke, men det har inte blivit fallet, om man skall döma efter vad socialdemokraterna i näringsutskottet här säger. Och det, herr talman, är verkligen oroande inför den alltmer hårdnande internationella konkurrensen.

Herr SVANBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Dahlén finner det föga intelligent att läsa klämman i en motion och därmed tro sig ha läst hela motionen. Ja, det är möjligt, vi skall inte diskutera intelligens här. Men är det inte så, herr Dahlén, att man, när man har skrivit en motion, skall dra ut sina förslag och ange dem i klämman? Det är ju detta det hela går ut på, så det är mycket svårt att komma ifrån saken på det här sättet. Jag har inte sagt att det inte finns många saker i folkpartiets motion som går att diskutera, men jag har plockat fram några saker som man vill skall tas med, och det är detta att vi skall uttala oss för en socialliberal näringspolitik, vi skall ha en godtagbar lönsamhet, och dessutom skall vi här i riksdagen besluta om att förbereda en ny ansökan om medlemskap i EG. Detta har jag betecknat som orimliga saker för den svenska riksdagen att syssla med. Han säger att det finns många konkreta förslag. Ja, vad herr Dahlén egentligen begär i hela sitt långa anförande är att vi skall gå förbi de uppseendeväckande saker som föreslås i motionen, söka hitta något annat, och så skall vi gå upp och diskutera med honom på hans villkor hur mycket vi skall socialisera, när vi skall socialisera, hur mycket vi vill dirigera. Ja, detta är ju — jag vill inte använda ordet ointelligent — ett ohederligt sätt att söka debattera, ty det innebär att vi helt enkelt skulle diskutera på herr Dahléns något krokiga villkor.

Detta må vara nog sagt om vad som står i folkpartiets motion i övrigt. Det finns frågor — det har jag sagt till herr Andersson i Örebro — där vi kan komma överens, och det har vi också gjort på många punkter, men det här är ganska uppseendeväckande.

Sedan har herr Dahlén läst socialdemokraternas näringspolitiska program. Jag har nu aldrig trott att herr Dahlén skulle göra det med någon större eftertanke. Det finns ett sätt att läsa som det sägs att en viss potentat läser bibeln på, och det är tydligen så herr Dahlén läst programmet. Men det var någonting som han sade som fick mig att liksom stanna till litet grand — hans allmänna uttalanden må vara. Han sade så här: Det visar sig ju gång på gång hur ni vill dirigera, ni säger att samhället skall göras så och så, samhället har de och de kraven, och detta är ju dirigering och socialism. Ja, då är det färligt. Men om några privata jättekoncerner planerar för hela vårt näringsliv, då är det inte dirigering, det är inte ofrihet. Då är allting bra — bara inte samhället och människorna har haft något inflytande på utvecklingen. Längre kan man väl knappast komma i antiliberalism. Han vill ha reda på om vi vill ha en dirigering samtidigt som han vill låta de privata dirigera. Gör mig en tjänst, herr Dahlén: Assar Lindbeck har jag haft mycken glädje av under årens lopp och umgås fortfarande med honom rätt bra, men gör honom inte till en potentat och försök inte utnämna honom till en socialdemokratisk ideolog, för det är inte Assar Lindbeck! Assar Lindbeck får stå för vad han är. Vill ni anställa honom som ideolog så är det er sak. Han är inte socialdemokratins ideolog. I övrigt är han en ytterst hedervärd person.

Herr DAHLEN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill först till herr Svanberg säga att det inte var jag som utnämnde herr Lindbeck till socialdemokratisk ideolog. Herr

Svanberg hörde tydligen lika litet på den delen av mitt anförande som på de övriga. Jag citerade nämligen vad herr Svanbergs partivän tillsammans med en rad andra sådana säger om Assar Lindbeck där denne utpekades som en av rådgivarna till regeringsbanken. De påstår att han är en av de mest naiva av ekonomerna.

Debatten går självfallet litet lättare, om man försöker höra på vad motståndaren säger. Herr Svanberg säger: Skall riksdagen syssla med hela frågan om näringspolitikens inriktning – det är ju det som jag har begärt att herr Svanberg skall säga något om – och företagets lönsamhet. Det är orimligt, säger herr Svanberg, att riksdagen skall syssla med detta.

Jaha, det var ett intressant besked. Jag trodde att förutsättningarna för näringspolitikens inriktning skulle diskuteras här och inte förbehållas socialdemokraternas partikongress, partistyrelse och regering. Men jag har tydligen missuppfattat situationen.

Herr Svanberg vill vidare inte diskutera på mina villkor. Nej, vem har begärt att han skall göra det? Han hade ju fullständig frihet att själv i näringsutskottet skriva precis vad han ville – ja, han hade kanske vissa svårigheter om han skulle ha kommunisterna med sig, men det får stå för hans egen räkning. Vem har sagt att han skall diskutera på mina villkor? Herr talman! Resultatet av herr Svanbergs inlägg i dag och vad han skrivit i näringsutskottet är att han över huvud taget inte vill diskutera, och då är det meningslöst att vi för en debatt.

Herr Svanberg säger att samhället, enligt vad jag har hävdats här, inte får några ökade möjligheter till inflytande, men att jag beträffande de privata företagen inte har något emot detta. Herr Svanberg! Läs vad jag sade i mitt anförande – herr Svanberg hör tydligen inte på – där jag på punkt efter punkt pekade på att det är nödvändigt för statsmakterna att ingripa därför att vi annars inte klarar av att hjälpa näringslivet att komma i balans. Fundera på detta, så får vi se om vi sedan kanske kan föra en debatt i ett annat forum!

Herr SVANBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! På en punkt, herr Dahln, nämligen när det gäller Assar Lindbeck, kan jag vitsorda att – om det gällde ett citat – det också kan finnas skumma socialdemokrater som låter sig vilseledas. I så fall var det inte herr Dahln som hade fel utan någon annan. Men det gör ju inte saken bättre att man citerar ett sådant uttalande med stor förtjusning.

Sedan sade herr Dahln att jag skulle ha menat att riksdagen inte skall debattera vissa frågor. Jag har sagt att riksdagen skall gå förbi alla de dumheter folkpartiet skriver i sina motioner och inte bry sig om dem utan vara vänlig nog att diskutera väsentligare ting. Men framför allt vill herr Dahln diskutera dessa frågor i termer som socialism, dirigering, tvång, misskötsel osv. Jag finner att en diskussion med herr Dahln under sådana förhållanden är meningslös. Hans villkor är att socialdemokraterna skall svara för de reella bidragen till denna debatt. Sedan skall folkpartisterna få vifta med sådana allmänna uttalanden. Sådana skall man halka över. Vad de har sagt i sina motioner är något som man inte skall fästa sig vid.

Låt mig säga att denna underliga diskussionsmetod gör att jag helt

instämmer med honom i att det är meningslöst med en debatt efter dessa linjer. Hur industriverket skall se ut är redovisat i propositionen och i näringsutskottets skrivningar. Vi har föreslagit debatter om detta, och vi kan föra sådana på ett seriöst plan men inte med herr Dahléns uppläggning. Han vill göra detta till en debatt om dirigering, som socialdemokratin skulle stå för, och frihet och lycka som han står för. Så enkel är inte verkligheten. På så naiva villkor kan vi inte diskutera.

Herr DAHLÉN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Svanberg måste vara på litet dåligt humör i dag. Han sprider oförskämdheter omkring sig i sina inlägg, och det tror jag inte gagnar. Att bara etikettera vad politiska motståndare säger som dumbheter tror jag inte är så lyckat, men det må falla tillbaka på herr Svanberg. Han får försöka klara upp det här med sitt eget samvete.

Herr Svanberg säger att han inte vill diskutera i termer som socialisering, förstatligande, ökat statligt inflytande. Det är alltså ett besked till de socialdemokratiska skribenter som jag här citerade. Herr Svanberg tar avstånd från hela den debatten.

Herr Svanberg kommer säkert att försöka neka till att detta är ett besked från honom -- och besked får man verkligen inte. De frågor som vi har tagit upp i våra motioner behandlar herr Svanberg i utskottsbe-
tänkandet på följande sätt: "Utskottet anser sig inte ha anledning att här gå in på någon närmare analys och diskussion av programmet." I det programmet dras frågorna om näringspolitiken upp, men det tycker socialdemokraterna i utskottet inte att det finns någon anledning att diskutera.

Sedan försöker herr Svanberg smita ifrån debatten genom att säga: "Jag vill inte diskutera på herr Dahléns villkor." Herr Svanberg vill inte diskutera över huvud taget. Väljarna skall alltså enligt herr Svanberg vara okunniga om vad han ser som väsentligheter i det här sammanhanget. Det kommer vi att ha möjligheter att påminna om under de månader som ligger framför oss.

Herr industriministern JOHANSSON:

Herr talman! Inför de tappra få som är samlade i kammaren skulle jag bara vilja uttrycka den förhoppningen, att det inte betraktas som ofint om jag till att börja med går tillbaka till en diskussion kring propositionens förslag om industriverket och om utvecklingsfonden.

Jag tycker att vi har all anledning att observera de förslag som är lagda i propositionen. De är ändå, herr Dahlé och andra, ett vittnesbörd om den socialdemokratiska politiken, sådan som den presenteras i verkligheten. Det har vi hållit på i 40 år med, och vi har inte försökt lura någon väljare. Man har haft god möjlighet att år efter år studera den politik som vi bär ansvaret för och ta ställning till den.

Självfallet söker vi också kasta ljus över den framtid som man kan skåda över. Det är klart att en del av de förslag som vi nu kommer med syftar till att påverka näringslivets utveckling i framtiden.

Förslaget om industriverket är ju på ett sätt en logisk utveckling av den näringspolitik som vi har fört, inte minst under de senaste åren, då vi

mera har konkretiserat näringspolitiken och de åtgärder som vi varit beredda att vidta. Vi har byggt upp industridepartementet för att få det mera samlade greppet inom kanslihusets väggar. Vi har byggt upp en rad av institutioner inom kreditväsendet. Investeringsbanken, styrelsen för teknisk utveckling, Svenska utvecklings AB och Statsföretag är nya institutionella inslag i den verksamhet som har att ge näringspolitiken innehåll.

Nu går vi vidare på det industripolitiska området. Vi föreslår alltså tillskapandet av ett industriverk. Vi föreslår att de statliga utvecklingsinsatserna främst i mindre och medelstora företag utökas. En statlig fond för riskbetonade utvecklingsinvesteringar är inrättad. Vi tar upp den viktiga frågan om förvaltningen av de statliga gruvtillgångarna. Vi föreslår ett principbeslut om att det nya industriverket och statens institut för företagsutveckling skall integreras, att Sveriges geologiska undersökning organiseras om osv. Detta är praktiska, konkreta förslag som vi begär att riksdagen skall ta ställning till.

Det är klart att under de senaste åren har den industripolitiska utredningsverksamheten ökat kraftigt. Man har också i den här debatten framfört åtskilliga uppmaningar om analyserande utredningar och undersökningar. Denna utredningsverksamhet har naturligtvis blivit allt större i takt med att de förutsättningar ändras under vilka den svenska industrin arbetar, och denna förändring går som bekant allt snabbare. Den kräver en ökad beredskap från statsmakternas sida, så att den snabba omvandlingsprocessen inte får oacceptabla sociala effekter. Samtidigt är det viktigt att statsmakterna får tillgång till sådan information som ger dem möjlighet att engagera sig aktivt när det gäller att främja en gynnsam utveckling inom olika delar av industrin.

Det blir alltså nödvändigt att analysera såväl de enskilda branscherna som industrins strukturella utveckling i stort, och det är detta som utredningsverksamheten syftar till. Det är det som innefattas i de 17 utredningar, beträffande vilka herr Burenstam Linder reser land och rike runt och talar om att de är socialdemokratins – eller under alla förhållanden industridepartementets – insatser i näringspolitiken. Herr Burenstam Linder finner ingen anledning att upplysa om att en del av dessa branschutredningar är genomförda – när det gäller exempelvis TEKO-området, sko- och läder, gjuteriområdet, träindustrin – och har lett fram till förslag till riksdagen bl. a. om strukturgarantifonden och möjligheter till en utredningsverksamhet om fusioneringar och samarbete mellan företag inom dessa mycket ömtåliga branscher. Nej, för herr Burenstam Linder är detta ett ”utvidgat bidragssystem”. Det är, förefaller det nog, med förakt i rösten och med en fnysning han uttalar ordet ”bidragssystem”. Jag skall återkomma till detta därför att det var det våldsammaste och mörkaste inlägg om konjunkturpolitik som jag hittills har hört.

För herr Burenstam Linder finns ingen anledning att ägna sig åt den sakliga upplysningsverksamheten eller debatten om utredningar som föranleder åtgärder och deras innehåll. Vad blev resultatet av dessa utredningar? Det blev i korthet att vi konstaterar att inom dessa ömtåliga branscher är problemen egentligen likartade med problemen i alla andra

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

branscher. Det behövs mer av investeringar i ny teknik, i ny utrustning, för att de skall kunna bli konkurrenskraftiga. Om inte tillräckligt kapital finns till förfogande, måste vi alltså hjälpa dessa mindre och medelstora företag till det kapital som är nödvändigt för att bygga upp konkurrenskraft i företagen. Och det är ju inte bara fråga om konkurrens på den egna marknaden, det är fråga om konkurrens med världens industri i övrigt. Det är de synpunkterna vi måste anlägga på detta problem, och det är klart att vi då måste skapa ett kunskapsunderlag om vad som händer inom olika branscher för att kunna få ett grepp om vad som sker nu och vad vi kan förvänta under den närmaste framtiden.

Jag satt i går tillsammans med några representanter för industri och myndigheter och lyssnade till en förhandsredovisning från metallmanufakturutredningen, vars betänkande kommer inom några veckor. Det är en utomordentligt intressant utredning som kommer att visa vad som händer och vad som kan förväntas hända inom den här branschen inom de närmaste åren – under 1970-talet – och vilka åtgärder vi behöver vidta för att undvika en del av de svårigheter som man eventuellt skulle kunna hamna i. Det är den utredande verksamheten som är så nödvändig för att vi på ett så säkert underlag som möjligt skall kunna bestämma oss för åtgärder i syfte att förhindra svårigheter för företagen, för de anställda, för samhället.

Ett av huvudmotiven för att tillskapa industriverket är att ge utredningsverksamheten en fastare organisatorisk bas, som möjliggör såväl att man får en ökad kontinuitet i arbetet som att man drar fördel av de samordningsvinster som står att få genom att bevakningen av enskilda branschers utveckling koordineras dels inbördes, dels med arbetet på att analysera industrins strukturella utveckling i stort.

Det är klart att vi också har andra aspekter. Det ökade stödet till de mindre och medelstora företagen är en hjälp till självhjälp. Det är den filosofin som ligger i vår näringspolitik beträffande de mindre och medelstora företagen. Vi är inte ute för att sluka dem, för att köpa in dem. Vi kommer att ha behov av mindre och medelstora företag i hel- eller delstatlig ägo – jag har sagt det åtskilliga gånger – för att etablera sysselsättning i stödområdena, i de områden där vi har svårast att få privat och kooperativ industri etablerad, herr Antonsson. Där kommer statens insatser att vara en nödvändighet.

Och det är klart att då måste man också fundera litet över detta: Vad är det vi skall etablera, vad är det vi skall lokalisera? Jag har berättat någon gång tidigare att jag vid ett tillfälle satt och lyssnade på förre centerpartiledaren när han i en TV-debatt drev lokaliseringpolitiken som ett betydelsefullt område. Det är ju i och för sig riktigt. Men när han blev tillfrågad om vad vi skulle etablera och vad vi skulle kunna lokalisera och man hoppades att han kanske skulle säga något om skogsindustriella verksamheter, så sade han – i och för sig till min förtjusning: Tunnbrödsbagerier!

Jag tror att vi får försöka sträcka oss litet längre i vår utredande och analyserande verksamhet när det gäller vad som är möjligt att nyskapa, att nyetablera inom företagsvärlden. Jag säger inte detta för att nu angripa herr Hedlund – han är inte närvarande här. Jag har alltid tyckt

Onsdagen den
23 maj 1973*Näringspolitik
m. m.**Ang. nyföre-
tagandet*

att det där var ett skämt på något sätt. Men det är ett allvar bakom som säger oss att det är nödvändigt att vi inte bara talar om "etablering och lokalisering där det behövs". Vi måste också kunna svara på följdfrågan: Vad skall vi etablera, vad skall vi kunna skapa för ny sysselsättning?

Jag menar att de mindre och medelstora företagen här har en betydelsefull uppgift. De bör vara tillgängliga för etableringar, inte minst byggda på nya idéer och nya uppslag. Det är givetvis av utomordentlig vikt att vi får kontakt när det gäller de nya idéerna och de nya uppslagen - det som ofta kallas innovationer. Här krävs en i långa stycken uppsökande verksamhet, där samhällets organ också engageras i informationen, rådgivningen och kontaktverksamheten över huvud taget, inte minst för att lämna uppgifter om de resurser som står till förfogande. Det gäller den verksamhet som styrelsen för teknisk utveckling bedriver, det gäller vad SIFU, statens institut för företagsutveckling, kan göra och det gäller vad SUAB, statens utvecklingsbolag, kan göra liksom en rad andra uppgifter som i sammanhanget är värdefulla.

Vi har då det gäller uppbyggnaden av industriverket anledning att fundera litet grand över hur vi skall utforma den regionala verksamheten. Det är väl ganska rimligt att vi stannat för att säga att företagarföreningarna är lämpliga regionala organ. Men det är lika rimligt att vi ännu inte är färdiga med det slutgiltiga ståndspunktstagandet till hur verksamheten skall utformas utan att vi, medan industriverket byggs upp, vill ägna frågan fortsatt uppmärksamhet samtidigt som vi ställer ökade medel till företagarföreningarnas förfogande.

Det är två ting som har väckt uppmärksamhet. Jag skall bara helt kort beröra det ena - det gäller SIFU, statens institut för företagsutveckling. Jag delar herr Anderssons i Örebro uppfattning att det var liksom enklare förr när vi talade om statens hantverks- och småindustriinstitut - man visste ungefärligen vad det rörde sig om. Men ett begrepp kan ju så småningom slå igenom, så att man blir ganska medveten om vad som döljer sig bakom det.

När jag 1941 gick på en kurs vid institutet visste jag naturligtvis vad det var institutet sysslade med. Man har här under debatten skämtat litet om - kanske finns det ett allvar bakom - själva kostnadsproblemet och sagt att den som utbildar sig i näverslöjd - jag kan inte riktigt analysera vad det är, men jag har liksom en aning om att det kan vara tillverkning av diverse ting, kanske en snusdosa, kanske någon prydnadssak - får utbildningen gratis, under det att en företagare får betala för den kurs han deltar i på sitt område. När jag 1941 reste till kursen, gjorde jag det därför att jag räknade med att ha nytta av den i min fars företag, som jag då var anställd i. Vi vägde självfallet kostnaden för att jag reste bort 14 dagar mot de fördelar - också av ekonomisk art - som låg i kursvistelsen. Och då är det ju ganska rimligt att man betalar för kursen.

Men om jag vill ägna mig åt näverslöjd som hobby - jag kan inte tänka mig att det är annat än huvudsakligen en hobbyverksamhet - så är det väl inte orimligt om kostnaden ersätts med pengar avsedda för fritidsaktiviteter. Om jag ser tillbaka på den tid då jag dels var ute i yrkesarbete, dels ägnade mig åt arbete i folkrorelserna, i ABF, nykterhetsrörelsen osv., så minns jag att man kunde delta i studiecirklar i bordtennisteori. De var

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

säkerligen också kostnadsfria. Och jag kan inte tänka mig att ett deltagande i en studiecirkel i bordtennisteori skulle kunna ge några ekonomiska favörer, som kunde motivera att man skulle betala cirkelkostnaderna själv – såvida inte någon avsåg att bli bordtennisspelare i klass med Stellan Bengtsson och Kjell Johansson, för att nämna några aktiva nu.

Jag har bara velat göra denna lilla jämförelse och skall inte gå vidare in på frågan. Inte heller skall jag beröra kostnadsproblemet ytterligare. Det är en avvägningsfråga. Men jag tycker att vi skall ha den aspekten klar: att den utbildning som erbjuds de mindre och medelstora företagen skall ges för dem och bedömas av dem på det sättet att den också ger fördelar åt företaget i dess fortsatta verksamhet, dvs. möjligheter att bibehålla eller förstärka konkurrenskraften i de företag som vederbörande är engagerade i.

Nu ägnar sig SIFU inte minst åt de mindre och medelstora företagen. Då är det ganska rimligt att verksamheten i den topporganisation som industriverket kommer att utgöra närmar sig verksamheten i SIFU. Det är ju inte avsikten att slå sönder utbildningsverksamheten. Avsikten är att förstärka den, göra den mera lämplig och ändamålsenlig och närma den till själva fältarbetet. Därför tycker jag att man skall ta detta förslag med det lugn och den ro som det finns anledning till. Vi skall utreda ytterligare hur man skall omsätta detta i praktiken. Nu begär vi bara ett uttalande från riksdagen att integration bör ske, eftersom det är lämpligt och ändamålsenligt.

Går jag sedan till frågan om utvecklingsfonden, så är det egentligen samma synsätt vi har velat lägga på den verksamheten. Vi tycker att utvecklingsfonden är viktig och väsentlig för det fortsatta utvecklings- och forskningsarbetet inom ramen för den mindre och medelstora industrin. Fonden bör framför allt kunna rikta sig till innovatörer, idé- och uppslagsgivare, inom den delen av vår industri.

Det har sagts att styrelsen för teknisk utveckling inte i tillräcklig grad har kunnat ägna sig åt de mindre och medelstora företagen. Ja, det är möjligt att man statistiskt kan påvisa att endast en mycket liten del av STU:s anslag hittills har gått till sådana företag, men det kan ha samband med att det har varit lättare och organisatoriskt rimligare på något sätt att nå fram till det utvecklingsarbete som emanerar ur medelstor och stor industri, och att man på det sättet har fått en koncentration av anslagstilldelningen mot det området. Men det är ju detta vi vill förändra. Vi vill förstärka de mindre och de medelstora företagens möjligheter att få bistånd till ett utvecklings- och forskningsarbete samtidigt som vi låter denna fond gå ett steg längre, om jag får uttrycka det så, och fylla upp en lucka mellan den kredit som kan ges från bl. a. Investeringsbanken och den som ges från styrelsen för teknisk utveckling. Vi tycker att det är väsentligt att det finns ett risktagande som går längre, och som innebär att kreditgivaren engagerar sig i själva projektuppyggnaden för att projektet skall bli studerat och prövat. Om det visar sig att ett visst projekt inte höll vad det lovade skall också fonden kunna vara med om att bära risken och ta förlusten.

Är det inte ganska rimligt att denna utvecklingsfond, som skall inrikta sig på mindre och medelstora företag, åtminstone under ett övergångsskede knyts till industriverket? Vi bygger ju upp ett industriverk vars uppgifter i mycket kommer att avse de mindre och medelstora företagen, och vi förutsätter att delegationen för mindre och medelstora företag skall knytas till industriverket och bli ett råd i dess fortsatta verksamhet.

Det andra tillvägagångssättet — att förstärka styrelsens för teknisk utveckling normala anslag — hade varit mycket enklare, sägs det. Det anslaget har förstärkts med nära 30 miljoner kronor, men här får vi alltså fram 30 miljoner kronor till för en form av specialdestination.

Herr talman! Det måste tillhöra ett departements möjligheter — och skyldigheter — att skaffa sig en god överblick över vad som sker inom myndigheter och institutioner som är underställda departementet. Styrelsen för teknisk utveckling svarar för en mycket betydelsefull uppgift och har en väsentlig funktion. Ingen skall inbilla sig att inte vi har ett intresse av den verksamhet som styrelsen för teknisk utveckling bedriver, men man kan heller inte bortse från att det finns skäl att pröva om och i vilken omfattning fler uppgifter kan läggas på detta organ.

Vi överväger att i fortsättningen lägga på STU uppgifter som bör handhas av en central myndighet med hög teknisk kompetens. Jag kan nämna den aktuella frågan hur den offentliga upphandlingen av tekniskt avancerad utrustning skall kunna användas i industripolitiskt syfte. Det är ganska rimligt att vi utnyttjar styrelsen för teknisk utveckling i ett sådant arbete, och det är en intrikat och väsentlig uppgift.

En annan arbetsuppgift innefattar internationella teknologiska frågor. Det är väl ganska rimligt att vi kommer att använda oss av styrelsens för teknisk utveckling kompetens i det avseendet.

Vem skall man be om råd när det gäller styrningen av samhällets resurser för teknisk forskning — och kanske också handläggning av en del problem i det sammanhanget — om inte styrelsen för teknisk utveckling?

Ärade kammarledamöter! Jag förmenar att vi ändå måste ha denna överblick över uppgifter som kan komma att läggas på styrelsen för teknisk utveckling. Ni skulle anklaga oss om vi inte hade den överblicken. Jag är beredd att säga att en sådan kritik hade varit godtagbar om jag inte hade anmält dessa förhållanden för kammarens ledamöter innan ni slutgiltigt tar ställning. Jag anför dessa synpunkter så mycket hellre därför att regeringspartiet och oppositionen — som samlat sig kring en reservation — ändå tycks vara överens om att fonden tills vidare skall vara fristående. Självva grundtanken i vårt förslag har alltså ingen haft något att erinra mot. Det är när det gäller den administrativa anknytningen som uppfattningarna går isär. Vi anser, av skäl som jag anført, att fonden tills vidare bör anknytas till industriverket. Det är fråga om att möjligtvis anställa en person, kanske med skrivhjälp två, för att administrera fonden. Men styrelsen skall utses i särskild ordning. Jag har i propositionen angivit att vi kommer att tillsätta en styrelse med företrädare bl. a. för styrelsen för teknisk utveckling, Investeringsbanken och industriverket och att det i huvudsak är experter från styrelsen för teknisk utveckling som kommer att anlitas vid de tekniska bedömningarna. Det är väl också en självklarhet. Men det är för tidigt att lägga in fonden i

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

styrelsen för teknisk utveckling med de uppgifter den har och den organisationsuppläggning man håller på att genomföra. Därför har vi sett det som en praktisk och ändamålsenlig lösning att lägga fonden utanför styrelsen för teknisk utveckling och administrativt i anknötning till industriverket under ett par tre år. Låt oss därefter och med hänsynstagande till de erfarenheter vi vinner slutgiltigt ta ställning till var fonden skall placeras.

Det här är, ärade kammarledamöter, ingen jättefråga. Se praktiskt på den, och jag tror att ni skall komma till ungefär samma resultat som vi gjort i industridepartementet! Jag hälsar med tillfredsställelse den ganska samlade uppslutningen kring själva fonden. Jag tror också att det finns anledning att rikta uppmärksamheten på att det här kan komma att bli ett betydelsefullt bidrag till den mindre och medelstora industrins fortsatta framväxt och dess möjligheter att behålla sin konkurrenskraft.

Herr talman! Jag skall inte gå in på några mer detaljer i fråga om propositionen. Diskussionen har utvidgats till att omfatta ganska många ting. Herr Andersson i Örebro efterlyste samförstånd. Herr Antonsson talade om att det väl ändå borde vara möjligt att åstadkomma något av en gemensam förståelse för en näringspolitik och industripolitik i vårt land. Herr Dahlén var inne på ungefär samma tankegångar, men anklagade också socialdemokratin för att inte redovisa vår principiella inställning till näringspolitiken. Hela tiden när jag har suttit här och lyssnat till debatten har jag väntat på att någon skulle antyda att jag i propositionen gjort en inledande översikt över den principiella uppläggnings av industripolitiken, en principförklaring om industripolitiken och dess roll. Ingen har sagt någonting om den. Det är precis som om den inte hade funnits. Jag skall inte anklaga någon för att inte ha läst den; jag är medveten om att det har tillförts riksdagen så mycket material under de senaste veckorna att det är ursäktligt om man inte läser allt. Men när man ger sig in på en kritik av den art som bl. a. herr Dahlén ägnade sig åt, tycker jag det är rimligt att ställa frågan: Har herr Dahlén läst den inledande översikten? Jag säger där att industripolitikens huvudsyfte är "att främja utvecklingen av en internationellt konkurrenskraftig svensk industri, som inte minst ger möjligheter att erbjuda arbetstagarna inkomster, trygghet, stimulerande arbetsuppgifter — — samtidigt som dess produkter kan tillfredsställa väsentliga individuella och kollektiva behov. Den övergripande uppgiften för industripolitiken blir mot denna bakgrund att underlätta uppnåendet av en effektiv produktionsstruktur inom varje bransch och att medverka till utvecklingen av branscher med stora framtida tillväxtpotentialer." Detta förutsätter att industrin genomgår en ständig omvandling "som berör såväl företagets interna förhållanden som branschstrukturen".

Låt mig också säga till herr Antonsson att detta står i propositionen som en deklARATION från regeringen. Har herr Antonsson läst det jag nu föredrog? Jag hoppas att herr Antonsson har gjort det. Har herr Antonsson någonting att erinra mot det, eller skulle herr Antonsson möjligtvis kunna ansluta sig till de uttalanden som är gjorda?

Jag skall inte läsa upp allt, men låt mig ändå redogöra för ytterligare några satser ur principförklaringen. En väsentlig uppgift för industri-

politiken måste vara att se till att en minskning av aktiviteten inom företag och branscher med mindre gynnsamma konkurrensförutsättningar sker på ett socialt acceptabelt sätt och så att befintliga resurser i fråga om kapital och kunnande i möjligaste mån tas till vara. — Detta gäller alltså balansen. Vi kan inte lämna företagandet åt sig självt. Vi måste också se till människorna och de sociala komplikationer som inträffar i samband med en strukturförändring.

Vi säger vidare att vi har ett decentraliserat beslutssystem. Avgörandet beträffande sysselsättning, investeringar, forskning och utveckling träffas i de enskilda företagen på basis av företagsekonomiska överväganden. Samhället har genom lagstiftning och på annat sätt begränsat eller modifierat företagets handlingsfrihet. Det är en utvecklingsbild, samtidigt som det är en förklaring att detta kommer vi att fortsätta med.

Vi förordar en kombination av lagstiftning och påverkan av de priser och kostnader som ingår i företagets egna kalkyler och beslutsunderlag. Härigenom kan företagen fås att utan någon detaljreglering ta hänsyn till samhällets värderingar vid sina beslut rörande utnyttjandet av olika resurser. Vi säger: "De industripolitiska insatserna bör i hög grad grundas på och utnyttja det kunnande, den erfarenhet och den kompetens som finns inom företagen." Detta "inom företagen" betyder alla i företaget engagerade: företagare, ledande tjänstemän, de anställda. Därmed kommer vi över till den företagsekonomiska aspekten. Vi säger: "Strävan bör vara att frigöra den i dag utnyttjade kapacitet i form av initiativförmåga, kunskap, verksamhetslust och ansvarskänsla som finns hos de i produktionen verksamma människorna." Detta har vi följt upp tidigare genom styrelsrepresentationen, samhällsrepresentanter i företag, stiftelser osv. Industripolitiken måste därför verka för att en vidgad företagsdemokrati kommer till stånd. Samtidigt utgör en ökad företagsdemokrati en väsentlig förutsättning för ett effektivt fullgörande av industripolitikens huvuduppgifter.

Herr talman! Jag skall inte fortsätta uppläsningen. Vad jag har velat komma fram till är att vi har sökt lägga en bas för diskussionen om industri- och näringspolitiken och redovisat denna. Vi hade förväntat oss att man, kanske också från de övriga partiernas sida, hade studerat materialet och sagt ja eller nej till de propåer som vi har fört fram. Under alla omständigheter har vi sökt presentera ett underlag för en seriös debatt omkring näringspolitiken, dess syfte och mål.

Det är klart att det socialdemokratiska partiet har en uppfattning i näringspolitiken, där vi bl. a. säger att motivet inte enbart är att rationellt utnyttja samhällets resurser, utan vi ställer krav på full sysselsättning och anser att detta är ideologiskt betingat.

När vi säger "arbete och utkomst åt alla" menar vi att alla samhällets resurser skall ställas till förfogande för arbetet på att fullfölja den målsättningen. Därför tycker jag det är litet övermaga, herr Dahlén, att påstå att socialdemokratin glömmet bort arbetslösheten. Att försöka avskaffa arbetslösheten är huvudingrediensen i vår politik, i all vår strävan. Vi kan diskutera metoderna för att komma fram till resultatet, och det är vi beredda att göra. Vi menar att samhället måste engageras i den uppgiften och att vi inte skall gå med förbundna ögon in i en sådan

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

diskussion och säga att vissa områden är tabu för samhället.

Herr Antonsson sade att centerpartiet vill ha ett näringsliv bestående av i huvudsak privata och kooperativa företag. Men, herr Antonsson, fråga människorna i Norrbotten, som i dag till över 50 procent är engagerade i statliga företag på industriområdet, om de är nöjda med den deklARATIONEN! Uttalandet måste ju innebära att statligt företagande är någonting ont. Om jag har tolkat det fel, är det utmärkt om jag får besked om det av herr Antonsson och av övriga som deltar i debatten. Av herr Burenstam Linders och herr Hovhammars inlägg kan man inte dra annan slutsats än att statligt företagande är av ondo. Man varnar för det, man talar om att man skall basunera ut att vi från socialdemokratins sida strävar efter att bygga upp statlig företagsverksamhet. Gå alltså ut och fråga människorna i Norrbotten, i Uddevalla – där staten övertog varvet, eftersom det inte kunde klaras i privat regi – och på en rad andra platser där staten är ägare av företag vad de tycker om statlig företagsverksamhet! Fråga också människorna på de platser där vi på den senaste tiden har etablerat företag – i Vilhelmina, Nykroppa och Nyland! Eller fråga människorna i Sollefteå, där besked har lämnats om att Svetab skall etablera ett mindre företag – tyvärr inte så stort, men vi hoppas att det skall bli stort och under alla omständigheter större än det från början är!

Nej, herr Dahlén, vi har inte övergivit blandekonomin, men vi säger att blandningen får vi väl ändå diskutera. Skall vi undvika ett statligt företagsengagemang där det är nödvändigt? Enligt vad jag har förstått menar moderaterna att vi skall undvika det – det är av ondo. Delar folkpartiet och centerpartiet moderaternas uppfattning att varje försök att av sysselsättningskäl eller andra skäl bygga upp statliga företag skall undvikas? Eller är inte moderaternas linje så konsekvent? Det är också en intressant frågeställning. För vad är det då som ni slår ned på? Under några år kritiserade ni – inte minst gjorde herr Burenstam Linder det tillsammans med en av folkpartiets industrimän – den statliga företagsverksamheten för att den på några punkter hade misslyckats. Det har den gjort. Den har också arbetat med svårigheter, i Kalmar, vid SMT och på andra ställen. Skall man därför säga att det principiellt är oriktigt att samhället engagerar sig i företagsuppgifter? Om det är kapitalkrävande uppgifter att engagera sig i petrokemisk industri, i dataindustri, i energipolitiken och om t. o. m. företrädare för privata företag kommer och säger att dessa uppgifter är så omfattande att det måste till ett engagemang från samhällets sida och en medverkan från samhället för att få fram nödvändigt kapital, skall vi då bara säga nej, det är principiellt felaktigt? Skall vi inte i stället säga att av sysselsättningspolitiska och allmänt näringspolitiska skäl är det nödvändigt att vi engagerar oss även i dessa uppgifter i förhoppning om att vi här bygger upp en framtida industri, som vi hoppas skall bli konkurrenskraftig i förhållande till den omgivande världens motsvarande industri.

Det är klart att vi kan diskutera begreppet socialisering. Ni tycks tro på borgerligt håll att man kan gå ut och skrämman människor med ordet socialisering. Efter beskedet om att vi har för avsikt att lägga fram förslag om AP-fondens användning även till aktieinköp rusar folkpartiledaren Helén ut och talar om ”den största socialiseringsaktion som har

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
*m. m.**Ang. nyföre-*
tagandet

genomförts i det här landet”.

I dagens debatt har vi också hört talas om socialisering på viktiga områden, och man tror att man skall kunna skrämman med det. Är det inte möjligt att på detta område föra en realistisk debatt om vad som är lämpligt och ändamålsenligt? Det har varit ändamålsenligt och lämpligt ur samhällssynpunkt att vi har byggt upp NJA, att vi i huvudsak svarar för gruvbrytningen via LKAB, att vi har byggt ASSI:s industrier, att vi har övertagit Uddevallavarvet m. m.

Vi måste emellertid också se till att all den verksamhet som drivs i statlig regi får möjligheter till nödvändiga investeringar, så att den kan bli konkurrenskraftig. Låt oss erkänna att i det avseendet har vi kanske varit för försiktiga och eftersatt en del av vad som har varit angeläget. När vi under de senaste åren har försökt att investera i NJA – för närvarande i en omfattning av ca 1 miljard, det har jag sagt många gånger tidigare – bygger man upp en konkurrenskraft hos det företaget som pekar i riktning mot att vi inte bara skall komma bort från förlust utan att – om företagsledningen får rätt, och det hoppas jag – vi kanske nästa år kan komma över i ett plus och under de närmaste åren, om inget särskilt inträffar, ha ett vinstgivande företag. Är det någonting som vi skulle behöva känna oss bekymrade över här i riksdagen? Är det någonting som behöver inge oss bekymmer att Uddevallavarvet i fjol kunde redovisa en vinst på något över 20 miljoner, att man bedömer utvecklingen så att företaget i år skall kunna ge en vinst på ca 100 miljoner och att den möjligheten står till buds även under de närmaste åren? Uddevallavarvet bedöms just nu vara i en bättre situation än flera av de övriga varven. Är det någonting för oss, oberoende av parti, att känna förtrytelse över? Eller ger det anledning till att säga att samhället inte får äga företag, inte ens om de går bra.

Detta är egentligen mycket allvarliga frågor, därför att det privata näringslivet har inte visat sig vara tillräckligt för att kunna klara sysselsättningen över hela vårt land. Jag tror heller inte att vi skall ställa sådana anspråk på det privata näringslivet, utan här får vi vara beredda till en medverkan från samhällets sida.

Jag skulle gärna vilja föra denna diskussion om socialisering och socialism längre. Den är principiellt mycket intressant. Jag läste i Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning – om jag kommer ihåg rätt – för kort tid sedan en intervju med två LO-ordförande. Det var den danske LO-ordföranden Thomas Nielsen och den svenske LO-ordföranden Arne Geijer. Man ställde bl. a. frågan: Är LO för en ökad socialisering av näringslivet?

Den danske LO-ordföranden svarade helt bestämt ja. Vi har, sade han arbetat för ett förslag till ny aktiebolagslag, vilken innebär att de anställda får minst två representanter i styrelsen när företaget består av minst 50 anställda. Vid sidan därav har vi förslaget om ekonomisk demokrati som ger de danska löntagarna medäganderätt i produktionsmedlen.

Herr Dahlén har nu talat om att folkpartiet var mycket tidigt ute med förslag om styrelserepresentation i de svenska bolagen. Herr Antonsson har sagt att man vill gå längre. Om jag inte missuppfattade tidningarna i

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

dag så kommer centerpartiets stämma inom kort att få ett förslag om att man skall ha minst hälften representanter i företagsstyrelsen.

Enligt den här uttolkningen från danskt LO-håll skulle det vara ni som är de stora socialistpådrivarna. Jag tror inte att ni uppfattar er på det sättet. Vad jag vill komma fram till är att man kan diskutera innehållet i begreppet socialisering, som framgår av det här uttalandet.

Herr Nielsen i danska LO menar, att en demokratiseringsprocess där de anställda ges medinflytande i företagens styrelse och ledningar, i diskussioner, i företagsnämnderna, ute på verkstadsgolvet med möjlighet att påverka sin egen situation även i fråga om arbetsmiljö och arbetsförhållanden, är en del av innehållet i en socialism. Ja, det är en del av innehållet i en utveckling mot demokratisk socialism. Jag anklagar er inte för att ni också ställer upp på den här sidan. Det är bra. Men gå nu inte hem och ändra er därför att en dansk LO-man i begreppet socialism lägger in någonting av denna demokratiska utvecklingsprocess.

Arne Geijer har en annan syn på detta, och jag skall bara kort redovisa det. Han har blivit tillfrågad: Är svenska LO för en ökad socialisering av näringslivet? Ja, säger han, om det gynnar sysselsättningen och försörjningen. Men vi har inte varit så aktiva i dessa frågor under de gångna årtionden beroende på att vi med andra medel uppnått det vi velat uppnå, säger alltså Arne Geijer.

Och vad har vi velat uppnå? Jo, en demokratisering av samhället. Det är en fördelningspolitik via skattepolitiken, lönepolitiken och socialpolitiken som har tillfört de eftersatta grupperna ökande värden och gett en ökad social trygghet.

Nu kommer vi in på lagstiftningsarbete, på trygghet i anställning, en annan och bättre arbetsmiljö, representationen i styrelserna och en rad andra åtgärder där de anställda ges ökade möjligheter och förutsättningar. Det är en fortsatt utveckling av demokratiseringsprocessen. Kalla det gärna socialism! Det kan vi göra, och det står vi för.

Gå gärna ut och säg till norrlänningarna, herr Burenstam Linder och herr Hovhammar, att statlig företagsamhet är av ondo. Ni kan avge den principiella förklaringen. Vi skall efteråt åka upp och säga: Vi kommer att fortsätta på den väg som vi slagit in på där det visar sig vara ändamålsenligt och riktigt för att trygga sysselsättning och försörjning.

Jag läste för en kort tid sedan en ledare i Dagens Nyheter, där man också tog upp ett resonemang om demokratiseringsprocessen. Där gjordes det principiella uttalandet att den svenska storindustrin har "en horribel koncentration av ägandet på några få arvgivar- och arvtagarhänder". Det stod inte i Ny Dag eller Norrskensflamman. Nej, att den svenska storindustrin har en horribel koncentration på arvgivar- och arvtagarhänder stod i Dagens Nyheter, en som jag antar fortfarande liberal tidning.

Jag anklagar nu inte herr Dahln för det som sagts, men jag säger: Det här är ju riktigt. Det är på det sättet. Skall vi då inte förändra det? Är det inte nödvändigt att i en demokrati förändra en sådan situation och ge samhället och de anställda större möjligheter till medinflytande och kontroll över kapitalbildningen, över den situation i vilken så många är engagerade? Är det inte nödvändigt att en samhällsaktivitet också

Onsdagen den
23 maj 1973*Näringspolitik*
*m. m.**Ang. nyföre-*
tagandet

inriktas på detta?

Ja, herr Dahlén, klara besked! Vi säger att detta är nödvändigt. Vi säger att detta kommer vi att fortsätta att arbeta med – fortsätta att demokratisera vårt samhälle, steg för steg, såsom vi har gjort under de gångna årtiondena.

Det har sagts av flera talare här, och det har sagts i tidigare tidningsartiklar och annorledes, att socialdemokratin är inriktad på att påverka strukturomvandlingen. Enligt herr Helén har den socialdemokratiska näringspolitiken haft som huvudlinje att slå ut svaga företag. Avsikten har varit att föra över arbetskraft till mer högproduktiv verksamhet, men de nya dynamiska företagen och de nya högproduktiva jobben har till större delen uteblivit, säger herr Helén. Alltså konkret: Vår näringspolitik skulle syfta till att slå ut en mängd företag inom besvärliga branscher. Jag hoppas att jag inte drar upp alltför många i debatten, men jag vill fråga herr Magnusson i Borås, som kan mer än jag om TEKO-industrin: Är det uteslutande den ekonomiska politiken i landet som har tvingat en rad av TEKO-företag in i en situation som har blivit dem övermäktig? Konkurrensen utifrån och en rad andra förhållanden, otillräckligt med kapital för att investera i ny utrustning och ny teknik osv., är väl ändå det som framför allt har påverkat hela den här förvandlingen.

Det har inneburit – och det är dit jag vill komma – att under en femtonårsperiod har inom branscherna textil, konfektion och sko och läder ca 60 000 människor ställts utanför de ordinarie jobben. Det är den ena sidan av denna utvecklingsbild. Man säger att det inte har skapats någonting annat, men under samma tid har inom verkstadsindustrin 115 000 nya jobb kommit till. Det är ju den omvälvningsprocess som vi upplevt och upplever i vårt samhälle. Skulle vi ha stoppat jordbrukets rationalisering vid säg 1950 års nivå med 20 procent sysselsatta i jordbruket? Skulle vi ha stoppat utvecklingen där därför att vi inte räknade med att människorna skulle kunna gå över till andra uppgifter?

Vad var det vi upplevde under 1950- och 1960-talen om inte en efterfrågan på arbetskraft så stor att vi inte kunde tillgodose den inom vårt eget land? Man har glömt just nu att vi under 1960- talet rekryterade till vårt näringsliv ungefär 225 000 människor från andra länder. Samtidigt marscherade 125 000 av de gifta kvinnorna ut i förvärsarbete. Ungefär 350 000 människor, 225 000 från utlandet tillsammans med de gifta kvinnorna, klarade problemet med arbetskraften under 1960-talet.

Herr Burenstam Linder säger, att vi inte har haft en tillräcklig nyetablering. Vad skulle vi ha gjort under mitten av 1960-talet om ytterligare en mängd företag kommit till? Det är möjligt att vi kunde ha tagit in mer arbetskraft från utlandet.

När vi tagit ställning för en strukturomvandling har vi gjort det under förutsättning att där låglöneföretagen inom de besvärliga branscherna slås ut skall vi kunna erbjuda annat och helst bättre och mer inkomstbringande arbete. Det är den inriktningen vi har haft. Det är en ingrediens i vår näringspolitik som är lika viktig som någonting annat.

Det har talats om det otillfredsställande psykologiska klimatet för ett näringsliv, och det är ett resonemang som vi upplever varje gång vi

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

kommer ut. Industriförbundet och SAF har också propagandister som talar för den här stämningen. Är detta klimat annorlunda för exempelvis Volvo än det är för det lilla företaget? Eller är klimatet annorlunda för Facit under herr Ericssons i Åtvidaberg tid som chef än med Electrolux under direktör Werthéns ledning? Eller är det förutsättningarna från företagsledningarnas sida som kanske är litet annorlunda? Jag går här inte in på någon individuell kritik. Jag talar här om *klimatet* för en produktion eller för en företagsverksamhet. Man får då inte heller glömma konsumtionens betydelse för produktionen. Att påverka fördelningen av de värden som vi gemensamt är med om att skapa så att vi kan bygga upp ett stabilt konsumtionsunderlag är kanske det som mest befrämjat utvecklingen av produktionen i vårt land och därmed garantierna för sysselsättningen. Men det vill man inte tala så mycket om. Det är inte på det man vill rikta uppmärksamheten, därför att det är någonting som människorna i stort har känsla för.

Herr Burenstam Linder säger, att det är brist på innovationer och brist på uppfinnare. Han är inte ensam om att ha den uppfattningen. Det är många som fört den meningen till torgs.

Jag vill här citera en intervju i Svenska Dagbladet med Philipschefen direktör Björn Nilsson som säger: "Det finns inget belägg för att vad man brukar kalla innovationsförmågan hos svenska företag och tekniker har minskat. Men det är mycket sannolikt att unika uppfinningar, som har anknytning till en redan existerande produktion, har svårare att finna finansiärer och exploatörer än tidigare."

Det är ont om riskvilligt kapital utanför de stora företagen. Det är inte brist på innovation, utan det är brist på det nödvändiga kapitalet hos en del företag. Är det därför inte riktigt att vi ägnar oss åt den uppgiften? Utvecklingsfonden är ett led i den riktningen. Kreditåtgärderna eller finans- och kapitalinstitutåtgärderna är ett annat led i den riktningen. Företags- och finansindustrikredit är det senaste tillskottet med möjlighet att tillhandahålla riskvilligt kapital osv.

Om jag ser på årsberättelserna för styrelsen för teknisk utveckling och för Svenska utvecklingsbolaget, finner jag sannerligen ingen brist på uppslag. Styrelsen för teknisk utveckling hade under fjolåret 842 rådprövningsärenden, 248 bidragsärenden och 100 ansökningar om uppfinnarstipendier. Svenska utvecklingsbolaget hade i fjol 300 projekt, uppslag och idéer, varav ett nittiotal föranledde närmare studium.

Jag har bara velat anföra dessa siffror för att slå sönder den uppfattningen, som man försöker föra till torgs, att vårt land håller på att utarmas på uppfinnare och andra som är beredda att föra fram idéer kring vilka vi skulle kunna bygga upp företagsverksamhet. Det är inte på det sättet. Det är heller inte så att vi inte ägnar oss åt den framtida sysselsättningen, den industriella verksamheten i nya industrier, inom nya områden. Jag skulle kunna räkna upp en lång lista på det som nu diskuteras: dataindustri, petrokemisk industri, flygindustri, elektronisk industri – energipolitiken har jag redan nämnt. Allt har det gemensamt att verksamheten kostar mycket pengar. Det tar lång tid innan man kommer fram till de projekt som kan byggas upp, realiseras och så småningom ge sysselsättning när vi mister på andra områden.

Men vad som här är viktigt och kanske tillhör det viktigaste är att vi kan få ett grepp över vad som händer i utvecklingen och har en planering, så långt detta nu är möjligt, som innebär att vi kan flytta över arbetskraft och bereda ny sysselsättning, där nedläggningar av företag inte kan undvikas. Men vi har sagt att detta inte kan få försiggå okontrollerat, inte på det sättet att människor med anställning plötsligt får besked om att de ställs utanför arbete, trygghet och utkomst. Det bör vara möjligt med en mera planmässig politik.

Härför krävs en informationsverksamhet som kommer att bli grundläggande för en längre gående planhushållning, om jag får uttrycka mig så, nämligen den informationsverksamhet som riksdagen beslutade om i fjol och som vi nu är i färd med att bygga upp. Jag kan inte tänka mig att den riksdag som i fjol fattade beslutet om informationsverksamheten känner sig överraskad, om det beslutet nu fullföljs och också, som jag sade, kan bilda underlag för en bättre planering i vårt samhälle för att skapa en ökad grad av trygghet i jobbet och till utkomsten för det stora flertalet människor i vårt land.

Herr talman! Jag skall sluta med att säga att herr Dahlén har mönstrat en statistik, som jag inte skall analysera och inte ens kritisera. Jag har ju som en – låt mig säga det – gammal beprövad bostadsminister upplevt en debatt kring statistik under mitten av 1960-talet om bostadskoerna. Denna kritik har på något sätt försvunnit. Under alla omständigheter mönstrar man i dag inte på samma sätt statistiken över de bostadssökande, ty vi har kommit över det fenomenet. Det är möjligt att vi måste förstärka möjligheterna för en del människor i vårt land att få den bostad som de behöver, men det kräver ju mer av åtgärder från samhället.

Arbetslöshetsstatistiken är viktig. Den är på något sätt också en mätare på vad som händer och vad som måste göras ytterligare. Den arbetslöshetsstatistik som arbetsmarknadsstyrelsen redovisar – den avser människor som står anmälda som arbetsökande vid arbetsförmedlingarna – visade för någon dag sedan en minskning från förra månaden med något över 10 000. Men herr Dahlén hade inte behov av att säga någonting om det och inte heller om den ökning av antalet lediga platser som har inträffat under en månad, nämligen en ökning med 7 000. Siffrorna för antalet vid arbetsförmedlingen anmälda arbetslösa och antalet lediga platser börjar snart nå varandra.

Men detta betyder inte, herr Dahlén att jag nonchalerar det problem som är de många människornas utan en trygg sysselsättning, alla de många som är i omskolning, i beredskapsarbete osv. Vi måste lösa deras problem. För många är det löst i skyddad sysselsättning med lämplig uppgift som svarar mot deras anspråk och behov. Många måste omskola sig till en ny uppgift därför att de inte får plats inom det gamla yrket.

Tyvärr är det så, att de lediga platserna inte alltid finns där den lediga arbetskraften finns. Därför måste vi ha en rörlighetspolitik som når fram till de grupper som har möjligheter att flytta, eller också får vi flytta företagsamheten själv, där vi kan påverka den, till de områden där människorna finns. Det är en uppgift som vi ändå skulle kunna samsas om.

Vi får dagligdags till livs besked från företag om behov av arbetskraft.

Onsdagen den
23 maj 1975

Näringspolitik
m m.

Ang. nyföre-
tagandet

Jag läste i Svenska Dagbladet i dag att Sandvik och SKF nyanställer 1 000 man, och jag lyssnade med ett visst intresse när någon från Västernorrland bekymrade sig över att Gävleborgs län nu måste söka rekrytera arbetskraft från det närliggande länet. På något sätt ger det en illustration till den splittrade bild som vi ändock har när det gäller sysselsättningen och arbetslösheten.

Jag skall inte lägga mig så mycket i debatten om de 100 000 jobben, herr Antonsson. Jag har sagt att det är ett välmenande program, men liksom andra har jag ifrågasatt trovärdigheten, dvs. möjligheten att realisera det på det sätt som ni själva hittills har talat om. Jag tycker att det är ganska rimligt, för ni kan inte bygga era möjligheter på den aktivitet som nu pågår inom näringslivet med en ökning av sysselsättningen. Det är inte det som det gäller, så långt jag har kunnat förstå. Ni vill ha fram 100 000 nya jobb utöver dem som nu kommer i en konjunkturuppgång – inte sant, herr Antonsson? Då måste vi ju ställa frågan: Vad är det ni vill? Vi resonerar gärna seriöst om det. Men den erfarenhet som även jag har som tidigare lokaliserings- och arbetsmarknadsminister säger mig, att i dag kostar det ungefär 250 000 kronor att etablera en arbetsplats i en ny industriell sysselsättning. Då kan jag snabbt räkna ut vad det skulle kosta att över ett år försöka skapa 100 000 nya jobb på den vägen: ett par tiotal miljarder kronor. Liksom herr Svanberg har jag velat säga att ni inte har dragit konsekvensen av det.

Men om ni säger: "All right, vi vill stimulera till ökad sysselsättning", så är vi med på noterna. Vi har ju själva i det regionalpolitiska programmet föreslagit att vi under några år skall satsa 2,5 miljarder. Ni säger 3,5 miljarder. Men det räcker inte till de här 100 000 jobben. Om det är ungefärligen samma stimulans och samma åtgärder som ni är inne på kanske vi har lättare att finna varandra. Då tror jag heller inte ni skall gå ut och inbilla människorna att ni klarar 100 000 jobb på ett år. Ni skall nog vara litet försiktiga – de kanske står där besvikna.

Herr talman! Det som jag tyckte var kanske det mest bekymmersamma av det som har sagts här i dag kom – och det var väl inte överraskande – från herr Burenstam Linder, när han talade om "bidragspolitiken" med en försmädlighet i rösten som åtminstone jag uppfattade – det är möjligt att jag hade fel. Det gällde den bidragspolitik som innebar att i en konjunktursvacka bestämde vi oss för att söka bygga upp en sysselsättning inom vårt eget land med satsning av åtskilliga miljarder från samhällets sida. Vi eftersträvade hela tiden att detta skulle vara så verklighetsbetonade arbeten som möjligt, sådana arbeten som bidrar till förbättringar i vårt samhälle – i fråga om den industriella kapaciteten, arbetsmiljön osv. Om vi i detta läge, när industrin i vissa fall måste arbeta med halv kapacitet eller begränsad kapacitet sade att industrin nu kan få bidrag för att utföra miljövårdande arbeten – var inte detta riktigt?

Jag var i Sandviken vid det tillfället, och man berättade från Sandvikens ledning att man använde det bidrag som herr Burenstam Linder också har talat om, nämligen lagerhållningsstödet, för att bygga upp lager av vissa produkter som för tillfället inte kunde säljas på den internationella marknaden – efterfrågan förelåg inte i den omfattning

som svarade mot produktionen. Men man bedömde det så att inom något år, när vi kommer ur konjunktursvackan, skulle man på nytt kunna sälja av dessa produkter. Därför byggde man upp ett lager, och man var ytterst tacksam för att staten tillhandahöll kapital i princip utan räntekostnad.

Vad betyder det? Jo, det betyder att i stället för att avskeda 550 personer kunde man behålla dessa i sin kontinuerliga verksamhet. Är det ett otillständigt bidragssystem, herr Burenstam Linder? Nej, det är en aktiv konjunkturpolitik, enligt vår uppfattning en riktig konjunkturpolitik, som vi är beredda att fortsätta med. Vi är också beredda, herr Burenstam Linder, att utåt tala om hur ni bedömer den konjunkturpolitiken. I stället för att bedriva sådan politik för att garantera sysselsättning också i ett lågkonjunkturläge förmenar ni uppenbarligen att varje sådan form av bidrag och stimulans är av ondo. Nå, men säg det då! Där går den principiella skiljelinjen. Kanske går den också mot folkpartiet och centerpartiet. Jag är intresserad av att höra var de står. Kanske är det på samma sätt här som i fråga om industriverket. Moderaterna säger nej till industriverket, folkpartiet och centerpartiet har sagt ja. Kanske är det möjligt för centern och folkpartiet att ansluta sig till den principiella uppläggning av industri- och näringspolitiken som vi har presenterat. Då må moderaterna säga nej. Men gör det då! Det ger naturligtvis ytterligare en aspekt till den politiska debatten. Om det skulle ske en förändring i den politiska sammansättningen av riksdagen efter valet, så är det ju ni tre partier som har sagt er vara beredda att överta regeringsansvaret. Skall ni då kompromissa om ting som industriverket, eller en aktiv konjunkturpolitik eller det som herr Burenstam Linder har betecknat som bidragspolitik? Ja, jag gratulerar er verkligen, men jag kan inte gratulera det svenska folket.

Jag hoppas, herr talman, att beslut angående det som är huvudproblemet – industriverket och utvecklingsfonden – skall fattas i överensstämmelse med det förslag som vi har framlagt i propositionen och som är tillstyrkt av utskottets majoritet.

Herr DAHLÉN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Statsrådet Johansson har flera gånger talat om behovet av balans. Det finns en överenskommelse mellan partierna att vi skall försöka verka för att ingen talare inklusive statsråd använder mer än 30 minuter. Statsrådet har nu använt 1 timme och 14 minuter. Jag har som vice ordförande i min riksdagsgrupp 180 sekunder på mig för att svara – det är alltså en omöjlig uppgift. Detta är i varje fall inte balans.

Det var tacknämligt att statsrådet ändå gav sig in på några principiella funderingar i det här sammanhanget – han avvek föredömligt från herr Svanberg. Vi tycker inte att de formuleringar som statsrådet här har talat om och som finns i propositionen är tillfredsställande; om vi tyckt det hade vi inte tagit upp dessa saker i debatten. Men de allmänna formuleringar som finns där är ju till för att dölja de sprickor som även finns i socialdemokratiska partiet i de här frågorna. Det var därför som vi fann anledning att ta upp saken.

Statsrådet Johansson säger: Vi har inte övergivit blandekonomin, men blandningen behöver varieras. Ja visst! Själv har jag i mitt första

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

anförande föreslagit att blandningen skall varieras. Och jag tror att jag var en av de första som i riksdagen tog upp frågan om att vi måste se till att de multinationella företagen verkligen ses efter.

Det är farligt med för mycket makt. Men det är intressant att höra att herr Johansson i sitt anförande icke med ett ord berörde den centrala frågan: Kan det inte bli för mycket makt även i statens hand? Det är ju detta som är den stora principiella frågan, när man skall diskutera vad blandningen skall innehålla och vad den inte skall innehålla. Om detta fick vi vi inte höra någonting av herr Johansson. Men som sagt: Han försökte ändå göra en del.

När det gäller den statistik som jag redovisade blir siffrorna inte bättre om man tar bort — och det finns vissa skäl att göra det när man talar om arbetslösheten — t. ex. dem som jobbar i skyddade verkstäder och dem som har arkivarbeten. Utvecklingen är den jag har angivit, och siffrorna kommer från AMS och SCB.

Tycker statsrådet Johansson att frågan om företagens lönsamhet är så enkel som har gjorts gällande i den här debatten? Löntagarorganisationerna tycker i varje fall inte det. Herr Johansson undvek även detta problem.

Jag har inte påstått att socialdemokraterna glömt bort de arbetslösa. Vad vi från folkpartiets sida säger är att socialdemokraterna inte har lyckats lösa arbetslöshetskrisen. Det är två skilda saker.

När vi från vår sida — som herr Andersson i Örebro och jag har påvisat här — krävt en rad åtgärder för att förbättra läget för de mindre och medelstora företagen, så får man dåligt svar. I regel säger socialdemokraterna: Men se på hur stora vinster Volvo har! Det räcker inte för att klara småföretagen.

Herr Johansson erkände nu själv att socialdemokraterna driver en politik där de dåliga företagen skall slås ut. Är det, herr Johansson, lösningen på mysteriet att ni är så litet intresserade av att vara med om det stöd som vi föreslår till mindre och medelstora företag?

Herr BURENSTAM LINDER (m) kort genmäle:

Herr talman! Vi hörde hur industriministern var bekymrad över att jag hade talat om bidrag här. Vad jag sade var att bidrag för närvarande, med den dåliga ekonomiska politik som har förts, är nödvändiga. Om man ser på de olika reservationerna finner man för den delen också att vi på vissa punkter yrkat på ytterligare stödåtgärder. Men vad som är viktigt att slå fast är att det förts en utarmande ekonomisk politik som har uttunnat de ekonomiska möjligheterna att hålla sysselsättning och utveckling i gång, och detta är förklaringen till att det nu är nödvändigt att sätta in en lång rad sådana åtgärder.

Jag sade också beträffande bidrag att olika nationalekonomer påpekat att möjligheterna med kapitalsubventioner gradvis uttömts. Jag anförde dessutom att bidragssystemet har den olägenheten att det lätt leder till försämringar i den relativa belägenheten för mindre och medelstora företag. Det är högst rimligt att framföra de synpunkterna.

Industriministern var också oroad över att jag inte hade framfört någon saklig information. Men mitt anförande var på det hela taget

uppbyggt så, att industriministern skulle ha klart för sig att det här i landet finns ett antal vetenskapsmän och forskare som har granskat vad som hänt med nyföretagandet och utvecklingen under de senaste tio åren. Och jag sade att rapporterna från dessa forskare var att betrakta som larmrapporter och att det därför är bekymmersamt med en industriminister, som trots att han talade i 1 timme 15 minuter inte finner anledning kommentera dem. Det är, med förlov sagt, löjligt att då komma stickande med vad Philipschefen sagt i en tidningsintervju. Tänk om industriministern hade återopat en serie vetenskapliga rapporter som bakgrund för sina inlägg och jag då debatterade på det sättet att jag avfärdade det hela med att en företagschef i en intervju hade uttryckt sig på det eller det sättet!

Beträffande den sakliga informationen är det också oroande att man i industridepartementet, där man gör så många utredningar, inte har velat utreda just de här sakerna. Jag har inte sagt att det är fel att ni håller på och utreder – som industriministern sade i sitt anförande. Jag har sagt att det inte räcker med den typen av utredningar för att få fram riktlinjerna för en framtida näringspolitik. Industriministern behagade inte heller i sitt enorma anförande kommentera det som jag med stort intresse hade läst i tidningen Byggnadsarbetaren, där man å ena sidan sade att de som sätter i gång företag får sådana väldiga favörer, men där man å andra sidan räknade upp alla de nackdelar som drabbar den som av någon anledning startar ett företag. Är inte det något som en industriminister behöver kommentera för att ge kammaren ledning om vad man skall tycka om de framtida riktlinjerna för näringspolitiken?

Herr ANDERSSON i Örebro (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall återkomma till propositionen 41, som vi ju egentligen skall behandla här i dag; det har nu blivit en stor näringspolitisk debatt, och då är det väl naturligt att frågorna svävar ut åt olika håll.

Herr statsrådet ifrågasatte om vi verkligen hade läst propositionen. Jag vet inte om jag skall ta åt mig, men jag vill ändå säga att det har vi verkligen gjort. I inledningen till mitt förra anförande tog jag upp frågor som vi har fört fram - aktiva insatser när det gäller företagarutbildning, produktutveckling, marknadsbedömning osv. – och sade att vi tidigare hade rönt mycket liten förståelse för detta från socialdemokraterna. Men jag vill gärna erkänna, och det sade jag också, att regeringen har lagt fram många bra förslag under senare delen av förra året och nu i förevarande proposition, som tar upp våra tidigare avvisade förslag. Vi ser med tillfredsställelse på det och har stora förhoppningar om att industriverket skall kunna fullgöra sina uppgifter så, att vi får resurserna till de branschanalyser som vi så väl behöver, förklarade jag.

Utan att nämna mitt namn tog industriministern sedan upp litet av det som jag sade om samarbetet. Ja, jag tycker att debatterna här i riksdagen på något sätt är annorlunda när det gäller de näringspolitiska frågorna. Näringsutskottet var som bekant för en tid sedan i Japan, och visserligen är det stor skillnad på de politiska maktkonstellationerna här och där, men vi såg ändå vilka oerhört fina resultat man där hade nått fram till genom ett bättre samarbete. Våra positioner när det gäller näringspoliti-

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

ken är sådana att vi, som jag sade, har mycket svårt att klättra upp ur skyttegravarna.

Härefter skall jag övergå till frågan om SIFU. Statsrådet redogjorde för hur det var 1941, när statsrådet gick på kurs, och jag vet själv att det är utomordentligt trivsamt att gå på sådana kurser. Men även om det är riktigt att det är en investering för företagen att låta anställda gå på kurs har ändå förhållandena förändrats så till vida att företagen på den tiden lättare kunde låta folk vara borta från jobbet än de kan i dag. Företagen har rationaliserat bort så många människor att det innebär ett stort produktionsbortfall att skicka i väg en man på kurs. Men eftersom samhällets insatser framför allt när det gäller vuxenutbildningen är inriktade på de svagare i samhället bör vi också försöka komma underfund med hur utbildningsfrågorna för dem som har sämre utbildning skall lösas i det här sammanhanget.

Anledningen till att vi – vilket framgår av reservationen 9 – krävt att fonden skall knytas till STU är att vi inte anser att man skall dra en gräns mellan olika faser i ett industriellt utvecklingsprojekts framväxt och hänföra dessa till särskilda stödorgan.

Förhållandena är något annorlunda nu än tidigare. Jag tror att det var år 1964 som jag lyssnade till en diskussion mellan herrar Wigforss och Tingsten, som gällde att skapa sådana arbetsplatser och arbetsuppgifter som gav människan själv tillfredsställelse i jobbet. Det finns all anledning att skapa sådana förhållanden med de instrument vi har – både hos staten och inom de privata företagen. Jag tror att det är en av de angelägnaste uppgifter vi har i dag.

Herr HOVHAMMAR (m) kort genmäle:

Herr talman! Den här debatten har kommit att spänna över hela det näringspolitiska fältet. Det är riktigt, eftersom det vi i dag diskuterar – industriverket – inte kan ses isolerat.

Låt mig börja med att säga till herr industriministern att vi från moderata samlingspartiet har sagt klart nej till industriverket, och vi har också gett motiveringar för det.

Herr Johansson säger: Vi från regeringens sida sätter in alla resurser för att ge arbete åt alla. Det låter mycket bra, men hurudan är verkligheten? Jo, nära 200 000 människor är i dag utan jobb. Vad har regeringen för recept för att klara den krisen? Det är säkert många som väntar på besked i den frågan.

Vidare säger industriministern: Vi hjälper företagen på olika sätt. Han räknar upp hela raden av punktinsatser. Regeringen tycks tro att företagen i vårt land nödvändigtvis behöver konstgjord andning. Jag protesterar mot detta. Sanningen är att företagsamheten i detta land med ett annat – enligt vår uppfattning riktigare – näringspolitiskt klimat inte behöver konstgjord andning i denna omfattning. Jag har sagt tidigare, och jag upprepar: Det är föga glädje med ett näringsliv som skall vara bundet till en respirator. – Låt mig göra den liknelsen.

Herr industriminister! Varför inte pröva litet grand av vad vi föreslagit från olika håll, bl. a. från näringslivet? Varför inte minska ATP-uttaget och sänka den indirekta företagsbeskattning som kallas arbetsgivaravgift?

En utredning visar att en sänkning av ATP-uttaget med tre procent plus en sänkning av den nuvarande löneskatten till hälften skulle betyda en genomsnittlig lönsamhetsförbättring för företagen på ca 25 procent. Det här gäller inte minst de företag vi diskuterar här i dag – de arbetskraftsintensiva företagen som återfinns inom kategorin mindre och medelstora företag.

En sådan förbättring skulle betyda att många företagare skulle bli mer intresserade av sådana investeringar som ger ökad produktion och fler anställda än av investeringar som betyder oförändrad produktion med färre anställda. En sådan lönsamhetsförbättring skulle också betyda att antalet konkurser och företagsnedläggelser minskade. Det är, herr industriminister, någonting som regeringen borde fundera över.

Herr ANTONSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Industriministern höll ett på samma gång sakligt och engagerande anförande. Det är inte mycket i uppläggningsen av det som jag har något att invända mot. Jag fick intrycket att industriministern, som den pragmatiker han är, söker praktiska vägar för att komma till rätta med en del av de problem som vi debatterat här i dag.

Jag har läst s. 91–97 i proposition 41. Där har jag funnit, inte ett näringspolitiskt program men väl en industripolitisk principförklaring, om jag får uttrycka det så. Men det är ett övergripande näringspolitiskt program vi har efterlyst.

Jag erkänner att vi vill gå ett steg längre än regeringen. Vi vill stödja nyetablering och nyanställning mera, och vi har, delvis åtminstone, anvisat vägar för det; vårt förslag kan kompletteras med andra. Jag avser då kreditgivningen, räntefriheten och de andra ting jag räknade upp i mitt anförande.

Vi har på regionalpolitikens område föreslagit 1 miljard kronor mera – det är alldeles riktigt. Det har vi gjort mot bakgrund av att man i årets statsverksproposition trots konjunkturuppgången räknar med att ha 130 000 människor i AMS-arbete; detta bygger på regeringens egna siffror, men är de fel, så korrigerar mig! Vi måste då enligt min mening försöka sätta in åtgärder. Jag är ledsen över att statsrådet i sitt anförande en gång föll tillbaka i talet om att det kostar för mycket. Det är inte en tes som vi skall lägga oss till med i det nya samhället, när vi har så stora möjligheter att nyetablera och få människor i arbete, helt andra möjligheter än som fanns under 1930-talets kris. Låt oss ur debatten mönstra ut argumenten att det kostar för mycket! Vad kostar arbetslösheten? Vad kostar AMS-jobben? Vad kostar det samhället i produktionsbortfall, för att inte tala om vad det kostar i värden som inte kan mätas i ekonomiska termer, i tragedier som det kan innebära att gå arbetslös.

Jag ser att tiden strax är slut. Jag vill till sist bara säga att vi inte är emot statligt ägande på de områden där det är nödvändigt, för att uttrycka det på samma sätt som industriministern gjorde. Det visar vår inställning till Uddevallavarvet, UDDCOMB, Asea-Atom, NJA, LKAB etc. Men eftersom vi har en blandekonomi, där 95 procent av företagen är i privat ägo, är det en förstahandsuppgift att stimulera dem. Men det är

också en uppgift att gå in med statlig eller halvstatlig verksamhet där det, som industriministern uttryckte det, är befogat.

Herr industriministern JOHANSSON:

Herr talman! Jag kan förstå att herr Dahlén kände sig irriterad över att jag tog tid på mig. Men balansen får också vägas mot att vi hade kommit överens om att jag skulle lämna ett svar och att jag inte direkt skulle gå in i replikväxling med herr Burenstam Linder utan att företrädarna för de tre partierna först skulle få möjlighet att hålla sina anföranden. Jag kunde naturligtvis ha valt att begära ordet efter herr Burenstam Linder och då talat i en halvtimme och sedan efter herr Dahlén och talat ungefär lika länge till. Men jag valde i stället att försöka sammanfatta i ett anförande. Jag hann tyvärr ändå inte med allt jag gärna skulle ha velat; man har här frågat varför man inte fått besked på en rad punkter. Jag skulle som svar kunna instämma i vad professor Torsten Gårdlund sade då han en gång i tiden doktorerade. Han hade läst Dagens Nyheter genom några årtionden, och en av opponenterna sade att han borde ha läst ytterligare 50 års tidningslägg. Han steg då upp och sade med en gest: "Ack, livet är så kort." Man hinner inte med riktigt allt man skulle vilja.

Jag skall inte stanna vid detta; jag är bara litet förvånad över herr Dahléns uttydning av den principiella industripolitiska deklaration som vi har avgivit i propositionen. Han säger att den har tillkommit för att dölja sprickor inom socialdemokratin. Men det är ju regeringens och socialdemokratins principiella industripolitiska program! Det är klart att det inom vårt parti kan finnas de som har en annan mening och som är kritiska. De har rätt att vara det, men detta är partiets och regeringens officiella politik, bakom vilken också riksdagsgruppen står. Skulle inte herr Dahlén kunna respektera det förhållandet att vi har den ordningen, och också den disciplinen, inom vårt parti? Diskutera förslaget, ta ställning till det, var kritisk mot det – och vi skall gå in i debatten!

Sedan säger herr Dahlén att jag inte har tagit upp problemet med för mycket makt i statens hand och undrar: Är ni inte rädda? Vi har sagt att vi behöver gå längre i decentralisering. Hela demokratiseringsprocessen på arbetslivets område syftar till att flytta ut till människorna i produktionen ett ökat inflytande i de styrelser i vilka representanter för de anställda skall gå in i verksamheten. I verkligheten har vi genomfört en decentralisering där.

I det utskottsbetänkande om del av AP-fondens användning för aktieköp som nu är framlagt föreslår utskottet – och såvitt jag har uppfattat det riktigt står den socialdemokratiska delen av utskottet bakom skrivningen – att "riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag till lagändring som gör det möjligt för AP-fonden att under de förutsättningar som utskottet här angivit uppdra åt representanter för de anställda i ett företag att utöva rösträtt för fondens aktier i företaget. När sådan möjlighet skapas bör fondstyrelsen fortsättningsvis som regel delegera rösträtten för sina aktier i olika företag på angivet sätt."

Herr talman! Jag jag ser att det har skett ett "ombyte vid makten"; förlåt mig – fru talman! Jag tror inte jag gör mig skyldig till någon form

av indiskretion om jag säger att det är klart att detta uttalande är skrivet i nära samråd med regeringen. Det är alltså vår uttalade mening att man skall kunna genomföra den formen av decentralisering, och vi är verksamma i den riktningen.

Jag skall inte fortsätta debatten om strukturpolitiken. Jag vill bara poängtera att det är nödvändigt att vi, när vi iakttar vad som händer i en rad besvärliga branscher, försöker ordna det så att verkningarna blir så lindriga som möjligt för företagen, för de anställda och för samhället. Det är den politiken som vi syftar till.

Herr Burenstam Linder kom tillbaka till bidragsfrågan men har väl egentligen inte något ytterligare försvar för sina uttalanden. Han efterlyste bara någon kommentar från mig till tidskriften Byggnadsarbetaren. Om jag uppfattar skrivningen där rätt är det å ena sidan en beskrivning av de former av stöd som kan utgå till en företagare. Å andra sidan är det en upplysning till medlemmar inom förbundet som kan bli påverkade av en och annan företagare att frånträda sitt fackliga medlemskap och gå in i ett arbete som egen företagare, men i samråd med just den företagaren. Tidskriften Byggnadsarbetaren har velat upplysa sina medlemmar om alla de förmåner som i så fall ramlar bort, och med exempel på vad som har inträffat efter olyckor och dödsfall har tidskriften velat visa på hur de efterlevande till en omkommen eller familjen till en av olycka drabbad byggnadsarbetare har råkat i svårigheter därför att vederbörande hade gett sig in i en sådan uppgörelse om att arbeta utan att ha det fackliga skyddet. Det är två vitt skilda saker. Jag begär inte att herr Burenstam Linder så ingående skall ha studerat detta, men i ärlighetens namn borde väl herr Burenstam Linder kunna visa förståelse härför.

Sedan tycker jag nog att herr Burenstam Linder gör sig skyldig till överdrifter när han säger att Philipschefens uttalande inte har någon betydelse i sammanhanget. Det är ett seriöst uttalande i en fråga som har debatterats: Är innovationen det stora problemet, som det har sagts? Saknar vi idéer och uppslag? Jag angav vilka uppslag och idéer som STU och statens utvecklingsbolag har fått in och som inte är färre nu än under tidigare år. Det finns statistiska belägg för att någon nämnvärd förändring inte har inträffat. Jag byggde ut det resonemanget med att återge Philipschefens uttalande "det saknas inte innovationer men det behövs pengar". Med ledning av den statistik jag redovisat, de undersökningar som vi gjort liksom med iakttagande av uttalanden av det slag jag åberopat får vi se till att pengar ställs till förfogande, så att vi i ökad omfattning kan pröva de projekt som kommer fram.

Jag skall inte fortsätta debatten med herr Andersson i Örebro. Jag har gjort mitt uttalande om administrationen av utvecklingsfonden. Jag räknar med att de mindre och medelstora företagen kommer att ha större favör av att fonden administrativt anknyts till industriverket, i vilket företrädare för den mindre och medelstora industrin kommer att finnas, i vilket delegationen för de mindre och medelstora företagen – som förvandlas till råd för samma grupper – ingår och med vilka SIFU skall integreras. Det är den kontaktytan som är så väsentlig. Det betyder inte att jag underkänner eller underskattar styrelsen för teknisk utveckling –

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföretagandet

den kommer att vara med i arbetet. Men STU är hårt arbetsbelastad, och vi kommer efter hand att lägga på den nya uppgifter. Därför är det rimligt att man följer propositionens förslag i det här avseendet.

Herr Hovhammar har klart redovisat moderaternas inställning – man går emot industriverket. Jag skall inte kommentera det; jag bara konstaterar att de två andra borgerliga partierna är för förslaget. Jag gläder mig över den inställningen men tycker det är rimligt att markera den skiljelinje som finns mellan de borgerliga partierna.

Eftersom oenigheten i det avseendet alltså är stor mellan de borgerliga partierna skall jag naturligtvis inte begära att herr Hovhammar skall använda sig av samma statistik som herr Dahlén när han talar om arbetslösheten. Om jag uppfattade det rätt hade herr Dahlén lyckats komma upp till 390 000 arbetslösa; herr Hovhammar har stannat vid 200 000. Jag skall inte be er konferera för att komma fram till en gemensam siffra. Skulle vi fortsätta denna debatt borde vi analysera vad som döljer sig bakom siffrorna. Jag har hänvisat till arbetsmarknadsstyrelsens statistik över dem som står anmälda som sökande till arbete via arbetsförmedlingarna, och beträffande dem har en icke oväsentlig förbättring ägt rum. Jag skall inte trötta kammarens ledamöter med att resonera om den konjunkturuppgång som vi är inne i – den debatten kommer nästa vecka. Antalet lediga platser och minskningen av antalet arbetslösa är ett påtagligt uttryck för den konjunkturuppgången.

Herr Antonsson säger att ”vi vill stödja nyetableringar mer än regeringen, vi vill gå ett litet stycke längre än vad regeringen vill göra”. Det är en vällovlig ambition, men man skall samtidigt vara beredd att kunna ange vad som skall etableras. Vad skall vi kunna nyetablera och omlokalisera för att få fram jobben? När man går ut och säger att man under ett år skall klara 100 000 nya jobb men samtidigt inte anger på vilket sätt detta skall ske, är det på något sätt vilseledande.

Ni säger nu att ni skall ha ytterligare 600 miljoner kronor för vissa uppgifter. Om jag förstätt saken rätt har ni dessutom med förslaget om att ta bort arbetsgivaravgiften eller sänka den inom stödområdet för avsikt att reducera statens inkomster med 600 miljoner kronor. Om era förslag skulle vinna gehör, betyder det ökade utgifter med 600 miljoner och minskade inkomster med 600 miljoner eller tillsammans 1 200 miljoner kronor.

Ni har inte sagt hur ni skall klara detta. Ni undviker den diskussionen. Ni säger att det kommer att ske genom att folk får arbete och så småningom kan de betala skatter. Det är möjligt att ni resonerar på det sättet. Men man måste ju ändå på något sätt försöka balansera och bygga upp en budget. Också den skall kunna vara trovärdig.

Jag har inte sagt att jag är rädd för kostnaderna. Vi skall ta på oss de kostnader som är möjliga att bära och som vi tror ger effekt i fråga om sysselsättning, vare sig detta sedan skall ske via beredskapsarbeten, omskolning och annat som vi arrangerar eller genom direkt stöd till industrin för sysselsättningsaktiviteter. Dessa kostnader skall vi ta på oss och det är en avvägningsfråga. Vi har gjort vår bedömning och den syftar till att vi så långt det är möjligt skall försöka skaffa sysselsättning för alla.

Till sist, fru talman! Jag uppmärksammade att herr Hovhammar

berörde frågan om arbetsgivaravgiften. En debatt om denna får han så småningom ta med finansministern. Jag har bara en kommentar att göra. Den våldsamma debatt som ägde rum i fjol om arbetsgivaravgiften hör vi nu inte mycket av. Det är tacknämligt i och för sig. Det är bara intressant att konstatera att alla de förutsägelser om de ekonomiska påfrestandena kunde innebära tydligen försvunnit något i bakgrunden. Det är ganska begripligt, inte minst om man erinrar sig att vi under 1960-talet hade en löneglidning, som totalt innebar omkring 40 procents påslag på lönekostnaderna inom industrin. Det kunde man ta. Men den våldsamma debatten i fjol om de 2 procentdelarna har vi i färskt minne. Nu är den borta men i stället vill man dra upp en ny debatt. Men vad har finansministern sagt — jag tycker ändå att det skall anges?

Han har enligt riksdagsprotokollet anfört bl. a.: "Skulle det visa sig att man på löntagarsidan, kanske t. o. m. — allting kan ju hända — med accept från arbetsgivarvidan, skulle anse att det låg en fördel i detta resonemang" — om en del av ett tillgängligt löneökningstrymme går till arbetsgivaravgift och via en sådan leder till en skattesänkning, om parterna skulle kunna bli överens om det — "så är det ju klart att det inte föreligger någon som helst anledning att vända tummen ner utan vidare. Det är den debatten jag har velat föra ut. Jag tycker att människor skall diskutera de här möjligheterna, och den diskussionen får väl sedermera ge oss anledning att ta under övervägande om det finns skäl för en sådan här omläggning eller inte. Det är möjligt att uppfattningarna är delade, men ur debatten får man ju ändå dra sina slutsatser."

Det är detta uttalande som herr Hovhammar förvandlar till det uttalade hotet om en ökning av arbetsgivaravgiften. Bjuder ändå inte en redbarhet också i den politiska debatten att man anger vad det är fråga om i stället för att slunga ut påståenden om ett hot som inte är något hot, utan en hänvisning till att om det blir en överenskommelse mellan parterna på arbetsmarknaden, så är vi intresserade av att låta den debatten gå vidare.

Jag tycker att herr Hovhammar skulle kunna uppträda litet i överenskommelse med en del av sitt namn, nämligen att vara litet hovsammare i sina uttalanden.

Under detta anförande övertog fru andre vice talmannen ledningen av kammarrens förhandlingar.

Herr DAHLÉN (fp) kort genmäle:

Fru talman! Beträffande arbetslöshetsstatistiken kan jag säga att jag använt siffror sammanställda av riksdagens upplysningstjänst, som anger: I sammanställningen redovisas viss statistik dels om den registrerade arbetslösheten, dels om de olika former av dold arbetslöshet som fanns i april de år jag redogjorde för. Även om man — som jag sade i min föregående replik — tar bort t. ex. arkivarbetare och dem med skyddad sysselsättning, uppgår de arbetslösa till ett antal av 391 604 i april 1973. Jag förstår att herr Johansson tycker att det är en besvärlig siffra. Men skäll inte på mig, siffran är riktig. Det är verkligheten som är socialdemokratins värsta fiende. Det får vi bekräftat.

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföre-
tagandet

Herr Johansson frågar om folkpartiet vill ansluta sig till socialdemokratins näringspolitik. Nej, redan det skälet att det är denna näringslivspolitik som lett till dessa arbetslöshetssiffror gör detta omöjligt. Dessutom har vi en hel del andra saker att kritisera.

Herr Johansson frågade om vi är villiga att vara med om statlig verksamhet i en hel del sammanhang. Javisst, se på Norrland där vi själva varit med om att förordna statlig verksamhet. Men, herr Johansson, denna statliga verksamhet har inte visat sig vara någon radikalkur -- försök inte att ge intryck av det. Norrbottens folk vet att det inte finns större arbetslöshet i landet än där. Där spelar den statliga företagsverksamheten större roll än på något annat ställe.

Beträffande den industripolitiska deklARATIONEN frågar herr Johansson om jag inte vill göra någon ytterligare kommentar. Formuleringarna där är så allmänna, att man döljer de verkliga svårigheterna, bl. a. det problem som jag tagit upp om var makten ligger. Kan det inte bli för mycket av maktinblandning och för mycket av byråkrati i den blandekonomi som herr Johansson för en stund sedan sade sig vilja bevara?

Sedan råkade herr Johansson verkligen illa ut när han som exempel på det intresse socialdemokratien har för decentralisering tog upp frågan om AP-fonderna, där man inte ens vill decentralisera makten från regeringen till riksdagen om att besluta hur mycket aktier staten skall få köpa. Det tar statsrådet Johansson som exempel på socialdemokratins decentraliseringslusta. Man har väldigt små anspråk, och det är ju bra från debattsynpunkt.

Herr BURENSTAM LINDER (m) kort genmäle:

Fru talman! Industriministern sade att livet är så kort och använder det som en ursäkt för att han inte hinner att läsa så mycket. Såvitt jag förstår har det i industriministerns fall fungerat som en ursäkt för att även låta bli att läsa Byggnadsarbetaren. Det är ganska anmärkningsvärt att den som varit direktör i Riksbyggen så snabbt tappar intresset för facklig press.

Om man läser Byggnadsarbetaren ser man att den ansats till tolkning av vad jag citerat här måste vara märkvärdig. Rubriken lyder: "Detta riskerar du om du arbetar som egen företagare." Därefter kommer den långa raden av helt riktiga saker som drabbar en egen företagare och som möjligen skulle kunna tänkas vara en förklaring till att det som vissa forskare kunnat slå fast, nämligen att nyföretagandet sviktar, faktiskt i Sverige för närvarande är ett allvarligt problem.

Jag kan icke, fru talman, förstå hur det kan vara möjligt att vara industriminister utan att ta dessa frågor under allvarligare övervägande än vad industriministern gjorde i sitt svar på interpellationen eller vad industriministern velat göra i sina långa inlägg här. Jag kritiserar inte längden i annat avseende än att den varit så imponerande, att där skulle ha funnits utrymme för att beröra vad som måste vara kärnfrågan för att utforma näringspolitiska riktlinjer för framtiden. Det kan inte rimligen räcka att nöja sig med ett uttalande från Philipschefen att det finns nya idéer och uppslag i åtminstone den del av företagsverksamheten som han har

överblick över. Jag betraktar detta som ett alltför lättvindigt sätt att tolka de näringspolitiska skeendena. Dessutom uppfattar jag det som alldeles för lättvindigt att man utifrån de uppgifter man har från statens utvecklingsbolag kunnat säga att av 130, eller vilken siffra det nu var, uppdrag hade vissa föranlett litet närmare eftertanke. Både industriministern och jag är medvetna om att detta utvecklingsbolag inte har varit framgångsrikare än att Statsföretag för icke alltför länge sedan gjorde sig av med det, därför att det var svårt att driva, och flyttade över det till industridepartementet. Jag är utomordentligt förvånad över att det är möjligt att vara industriminister utan att noga fundera på de svårigheter som här är fastslagna i olika vetenskapliga rapporter om ett sviktande nyföretagande. Om man kan ta så lättvindigt på detta, är vi på väg in i svårigheter med sysselsättningen på lång sikt.

Herr HOVHAMMAR (m) kort genmäle:

Fru talman! Jo, herr Rune Johansson i Ljungby, vi småföretagare har verkligen fått lära oss att vara hovsamma. Det gäller både mig och alla de andra. Jag är kanske litet förvånad över att statsrådet bagatelliserade löneskatten och arbetsgivaravgiften. Han borde såsom f. d. småföretagare veta att just de mindre företag som har förhållandevis mycket arbetskraft drabbas särskilt hårt av de här pålagorna. Jag vet att herr Rune Johansson under den senaste tiden har gjort ganska många resor i Kronobergs län, inte minst i min egen kommun, Uppvidinge, och jag tycker att han då skulle ha talat med fabrikerarna och företagen där uppe och fått höra deras syn på löneskatten. Jag är övertygad om att han skulle ha fått en helt annan uppfattning än den han här har givit uttryck för.

Låt mig ta ett exempel som statsrådet väl känner till.

Den manuella glasindustrin i Småland fick förra året ungefär 0,5 miljoner kronor i exportstöd. Den höjda löneskatten på två procent innebär ökade kostnader för vår bransch med bortåt 1,5 miljoner. Vi fick punga ut med ungefär tre gånger så mycket som vi fick i stöd. Vad är det egentligen för mening med en sådan politik? Jag bara frågar det, eftersom vi har talat om alla punktinsatserna här i dag.

Herr ANTONSSON (c) kort genmäle:

Fru talman! Jag försökte i min förra replik något beröra centerpartiets inställning till statlig företagsamhet. Jag är medveten om att det är en omöjlighet att på tre minuter avge en principdeklaration om företagsstrukturen i ett samhälle med blandekonomi. Jag konstaterar bara att vi i dag har i runda tal 95 procent enskilt ägande, en liten del kooperativt ägande och en liten del statligt ägande. Men vi accepterar dessa former. Jag vill säga att relationstalen inte en gång för alla är givna, utan problematiken ligger närmast däri hur man skall demokratisera arbetslivet inom den stora enskilda ägarsektorn. Eftersom statsrådet apostroferade ett uttalande av centerpartiet, vill jag gärna för att något klargöra vår inställning läsa in till protokollet ett uttalande som vår partistyrelse antog i går, där det heter: "De anställdas inflytande måste göra sig gällande i hela företaget, också på styrelsenivån. Den lag om styrelserepresentation för de anställda som beslöts av riksdagen 1972 är

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang nyföre-
tagandet

därvid ett värdefullt steg på vägen. Styrelserepresentationen får emellertid inte ses isolerad. Det mest väsentliga är att de anställda får inflytande i underliggande led där avgöranden om planering, produktionsinriktning samt löpande ärenden beslutas.

Arbetet bör ledas och fördelas i samråd mellan företagsledning och anställda samt utformas så att det ger utrymme för självständighet och personligt ansvarstagande. I företag med företagsnämnder (mer än 50 anställda) bör de anställda utöver medbestämmanderätt i styrelserna ha möjlighet att delta i företagsrevisionen. Arbetet bör fortsätta på att finna alternativa företagsformer som ger möjlighet till mer likvärdigt inflytande och därmed ansvar för de anställda.”

Jag tror vi kan vara ganska överens om detta – kanske med något andra formuleringar beroende på var man hör hemma – och att det är en mycket angelägen demokratiseringsprocess som vi står inför.

Våra uppfattningar har gått isär, herr statsråd, när det gäller lokaliseringpolitiken; jag är medveten om det. När lokaliseringpolitiken infördes 1960 – kanske jag minns fel beträffande året, men det var i varje fall i början på 1960-talet – yrkade centern i statsutskottet på ett belopp på 100 miljoner till lån och bidrag. Vi fick mycken kritik för det. Man sade att det kan ni aldrig klara av att använda så mycket pengar. Vi har nu haft försöksverksamhet, där vi har förbrukat omkring 1 800 miljoner, och det är ändå ett litet belopp jämfört med vad exempelvis arbetsmarknadspolitiken har kostat.

Fru andre vice talmannen tillkännagav att anslag utfärdats om sammanträdets fortsättande kl. 19.30.

Herr industriministern JOHANSSON:

Fru talman! Jag gör den noteringen att herr Dahlén säger nej till den industripolitiska uppläggning som vi för fram i propositionen. Herr Antonsson säger att han i långa stycken kan dela vår uppfattning. Med detta är jag tillfredsställd och konstaterar samtidigt att här skiljer sig de båda herrarna och partierna åt.

I fråga om den statliga verksamheten säger herr Dahlén att det är inte någon radikalkur. Fundera i stället över frågan: Vad hade hänt i Norrbotten, om inte de statliga insatserna hade gjorts? Jag har kritiserat moderaterna för deras mycket negativa inställning i detta sammanhang till samhällets åtaganden, och jag har kritiserat andra med en liberal ekonomisk uppfattning, som har menat att det i långa stycken skall vara tabu för samhället att gå in på det ekonomiska området. Jag har sagt att det är nödvändigt för att vi skall klara sysselsättning, utkomst och arbete för ett betydande antal människor. Det har också den praktiska politiken visat.

Herr Dahlén vill inte godta mitt resonemang om att det är en decentraliseringssträvan, när vi i en demokratisering på arbetslivets område går in för styrelserepresentation, samhälleliga representanter i en del företag, förvaltningsbolag, stiftelser osv. Det är en demokratiseringsprocess och en decentralisering – vi för över inflytande till de enskilda människorna.

Herr Dahlén går in på den diskussion om AP-medel som kommer i morgon. Som ett ytterligare vittnesbörd om vårt intresse för en decentralisering söker utskottets majoritet medverka till att som representeranter för – som vi hoppas – den blivande fonden skall utses personer i de företag i vilka man placerar medel. Det är en decentraliseringssträvan som sträcker sig ytterligare ett steg.

Herr Burenstam Linder och jag skall väl inte tvista om vem som har läst Byggnadsarbetaren mest och bäst. Det har inte mycket samband med Riksbyggen – det kan jag upplysa herr Burenstam Linder om. Vad jag ändå torde veta är bakgrunden till den artikel som nämndes. Den varnar inte för ett företagande i allmänhet utan för de svårigheter som möter den enskilde, om han lockas av en entreprenör att gå in i ett arbete såsom ensamstående, dvs. som s. k. företagare, och lämnar det fackliga skyddet. Det är det artikeln avser, och den diskussionen har jag varit med om att föra med representanter för Byggnadsarbetarförbundet. Det är inte minst därför som Byggnadsarbetarförbundet i en skrivelse till industridepartementet begärt en utredning om etableringsproblemen för att förhindra att människor lockas i en situation som kanske för dem själva och för deras familjer kan bli utomordentligt besvärande. Det är en helt annan sak än att bygga upp en företagsverksamhet av normal omfattning.

Jag skall inte resonera om vem som är mer eller mindre kvalificerad för industriministerjobbet. Tills vidare innehar jag det. Jag förstår att herr Burenstam Linder försöker kvalificera sig för det genom att läsa akademiska avhandlingar. Men risken är att han glömmer den verklighet i vilken vi lever. Vi har försökt att anpassa vår näringspolitik till verkligheten, analysera vad som sker, vidta åtgärder med vilka vi kan påverka sysselsättningen och nyetableringen.

Herr Burenstam Linder försöker komma undan det här med att säga att jag nöjer mig med att bara hänvisa till några statistiska uppgifter. Jag har med hänvisning till det herr Burenstam Linder sagt med statistik visat att det inte har skett den förändring, den negativa utveckling i fråga om idéer, uppslag och innovationer som han och andra talat om. Det är det som varit syftet med min statistik.

Sedan var det inte riktigt så att Statsföretag gjorde sig av med SUAB. Från industridepartementets och regeringens synpunkt ansåg vi att det skulle vara till fördel för de mindre och medelstora företagen att kunna vända sig med idéer och uppslag till ett organ som var mera fristående än vad SUAB i ett Statsföretag var. Det var vi som tog det initiativet och som också föranstaltade om att denna delning kom till stånd. Det var för att tillmötesgå – så har vi uppfattat det – även intressen från mindre och medelstora företag.

Till sist, herr Hovhammar, jag sträcker mig naturligtvis för långt när jag begär en form av hovsamhet också i debatten. Jag begärde att herr Hovhammar ärligt skulle hänvisa till det uttalande som finansminister Sträng gjort i fråga om en eventuell debatt kring arbetsgivaravgift och skattesänkning. Det finns i protokollet. Jag skall lämna över det till herr Hovhammar. Att ta detta uttalande som grund för att det skulle vara ett hot om en ny arbetsgivaravgift – ja, det svarar kanske mycket väl mot en del av den propaganda som det förbund i vilket herr Hovhammar är

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Ang. nyföretagandet

ordförande har bedrivit. Men det svarar inte mot vad vi betraktar som uppriktighet och hederlighet också i de politiska sammanhangen och i den politiska debatten. Det är detta jag har velat anföra till protokollet.

Herr WÅÅG (s):

Fru talman! Valåret kan måhända spåras i riksdagsmännens intresse här i dag för mindre och medelstora företag. Grunden för intresset är kanske inte alltid rent saklig. En god bild av omtanken om mindre företag ger det myller av motioner och reservationer som vi nu behandlar. Det är inte mindre än 54 motioner, om jag har räknat rätt. På min lott har fallit att besvara några reservationer som inte har det ideologiska djup som den tidigare debatten här har haft.

Reservationen 2 till näringsutskottets betänkande nr 54 om statens industriverk gäller ställningen för den sedan några år inrättade delegationen för mindre och medelstora företag. I propositionen nr 41 p. 9 har föreslagits att delegationen skall ingå som ett råd för småföretagsamhet i industriverket. Reservationen biträder motionen 1807 i dess förslag att delegationens nuvarande ställning skall vara oförändrad. Min erfarenhet från delegationen pekar på ett behov av den starkare ställning för delegationen och de resurser som anknytningen till ett verk erbjuder. Jag vet att experten Sjönell i delegationen har motsatt erfarenhet, men det här är min. Utskottet delar propositionens mening, och jag yrkar bifall till utskottet på denna punkt.

Reservationerna 3 a och 3 b strider mot varandra. I reservationen 3 a, som bygger på motionen 1807, vill centerpartiet och folkpartiet förstärka företagarföreningarnas resurser väsentligt för att få en ökad regional företagservice genom samhällets försorg. I reservationen 3 b däremot vill moderaterna Regnell och Hovhammar ha bifall till moderaternas partition nr 1804, punkt 3. I motionen begärs att riksdagen skall ge Kungl. Maj:t till känna att företagservice bör ombesörjas på privat väg. Endast i de fall då sådan inte finns att få - i Norrlands inland då, kan man tänka - skall samhället biträda. Den gammalliberala uppfattningen är enligt min mening helt logisk för en konservativ politiker. För min utskottskollega herr Hovhammar som ordförande i ett stort företagarförbund uppstår naturligtvis här liksom tidigare ett bryderi, och jag skall därför lämna ämnet. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan på den här punkten.

Delegationen för mindre och medelstora företag presenterade i förgår sitt sammanställda material om industriell service i skriften Servicemöjligheter för mindre företag. Presentationen kommer att fortgå på företagarföreningarnas årsmöten runt om i landet. För dem av kammarens ledamöter som är intresserade av ämnet rekommenderas det nämnda materialet jämte betänkandet Företagservice till genomläsning. Det är angeläget att kammarens ledamöter försöker hjälpa delegationen med att hos de mindre och medelstora företagarna sprida kännedom om broschyrerna och vilka servicemöjligheter som finns och också vilka finansieringsmöjligheter som finns.

Vid arbetet med frågan om företagservice har delegationen haft under beaktande de grundläggande synpunkterna bakom motionen 1496 av

herr Nilsson i Tvärålund m. fl. Med propositionens förslag till utbyggnad av industriell service har ett avgörande steg tagits i den riktning som motionen avser. Något skäl att nu biträda centerreservationen nr 6 finns således inte, och jag äskar, fru talman, även här bifall till utskottets hemställan.

I reservationen 8 vid punkten 15 upptas motionsyrkandet nr 946 om utredning av företagens utbildningskostnader. Frågan om hur företagens utbildning skall ordnas rationellt hör också den hemma i delegationen för mindre och medelstora företag eller i det nya rådet för mindre företag i industriverket. Enligt min bestämda uppfattning måste det utbud av utbildning, som gratis står till förfogande för företagaren genom vuxenutbildningen och ungdomsgymnasiet på olika orter, tas till vara. Genom någon central studierektor bör studiepaket kunna ordnas och samordning i övrigt ske. Detta blir SIFU:s naturliga arbetsuppgift. Den logiska slutsatsen av vad herrar Sjönell och Andersson i Örebro sagt blir att SIFU:s utbildningsverksamhet bör begränsas dit. Eftersom en sådan verksamhet kommer att arbeta med helt andra kostnader för den enskilde än den nuvarande finns det inget skäl att biträda reservationen vid punkten 15 i utskottsbetänkandet. Översyn av studieverksamheten och frågan om SIFU:s framtida organisation och ställning med anledning därav är enligt utskottets mening en uppgift för det nya verket och organisationsutredningen. Skäl finns därför inte att nu besluta om sådana riktlinjer för SIFU:s framtida ställning som i reservationen 7 har föreslagits.

I sin motion nr 1750 tar herr Larfors m. fl. kammarledamöter, engagerade i företagarföreningarnas verksamhet, upp frågan om SIFU:s regionalisering. De menar att sådan endast bör ske genom företagarföreningarna. Bl. a. mot bakgrunden av vad här sagts om företagaruutbildningens organisation delar utskottet den uppfattningen.

Jag åstundar således att punkten 15 i utskottets hemställan bifalles.

I en gemensam borgerlig-kommunistisk reservation, nr 9, föreslås i anslutning till utskottets hemställan under punkten 22 att statens utvecklingsfond administrativt knyts till styrelsen för teknisk utveckling, medan propositionen föreslagit att fonden skall förvaltas av det nya industriverket. Näringsutskottets socialdemokrater har tagit del av STU:s möjligheter och allmänna inriktning att verka med avgörande tyngdpunkt på de mindre företagen och för utveckling av projekt för omedelbart praktiskt verkställande. Utskottet delar Kungl. Maj:ts uppfattning att fonden, i varje fall till att börja med, bör förvaltas av industriverket. Jag yrkar bifall till punkten 22 i betänkandet.

I motionen 1809 tar herr Karlsson i Malung m. fl. upp det angelägna önskemålet att de i företagen anställdas huvudorganisationer får representation i företagarföreningarnas styrelser. Utskottet påpekar att genom att majoriteten styrelseledamöter utses av samhället, och eftersom föreningarna själva kan besluta att utöka sina styrelser, finns redan nu en möjlighet att tillgodose önskemålet. Det alldeles övervägande flertalet företag som är medlemmar i företagarföreningarna är så små att de inte kommer att ha lagfäst styrelserepresentation för de anställda. Utskottets majoritet förutsätter därför att möjligheterna att i företagarföreningarnas

styrelser ta in företrädare för de anställdas huvudorganisationer nu kommer att tillvaratas av föreningarna.

Till sist en allmän synpunkt. Här har i dag talats om företagarnas bristande investeringsvilja och allmänna olust. Om den finns, vill jag påstå att den till avgörande del är ett resultat av vissa företagarorganisationers mycket energiska missnöjesspridning i sina tidningar och på sina mer eller mindre välbesökta konferenser. Ett exempel: En framstående företrädare för en organisation sade i förrgår här i huset att en serie konferenser i landet visat att de förtvivlade företagarna ville sälja sina företag. Jag har det material som han tydligen grundade sin mening på från en konferens i Skellefteå. Av 40 tillfrågade svarade 9 personer ja på den något egendomliga frågan: Vill du så småningom sälja ditt företag? Jag utgår från att riksdagskollegerna med sin känsla av samhällsansvar inte deltar i den formen av missnöjesspridning.

Herr BÖRJESSON i Glömminge (c):

Fru talman! Under den långa debatten har sagts det mesta som kan sägas i det här ärendet och till de utskottsbetänkanden som föreligger. Bland de motioner som behandlas i samband med förslaget i proposition 41 angående inrättandet av en industripolitisk verksorganisation är centerpartiets partimotion nr 1458, som också i någon mån har berörts av herr Sjönell. Jag skall ändå göra några kommentarer med anledning av den.

Vi yrkar på tillsättandet av en parlamentarisk arbetsgrupp för att utarbeta grunder och riktlinjer för en aktiv näringspolitik. Näringspolitiken är den aktivitet i samhället som skall skaffa grunden till försörjning. Det medför i sin tur att vi får råd till reformer och möjligheter att genomföra de olika sociala åtgärder i samhället som vi anser vara nödvändiga.

Vi menar att den politik som förts – det har understrukits tidigare i dag – inte varit den bästa och i tillräcklig överensstämmelse med önskemålen att satsa på drivkrafterna i vår ekonomi. Man har den känslan, att företagen – i synnerhet de små och medelstora – rent allmänt inte känner sig ha kraft att utvecklas och inte har det klimat som skulle kunna ge dem utvecklingsmöjligheter. Tvärt emot vad herr Wååg nyss vittnade om finns det många företagare som säger att de känner situationen sådan att de inte har samma glädje och tillförsikt inför framtiden som de tidigare haft. Det är nog inte bara fråga om en uppjagad stämning på en och annan konferens utan det är något som man upplever när man talar med de enskilda människorna ute på fältet.

Näringslivets situation kan inte betecknas som den bästa. Det dominerande i den förda politiken sedan flera år tillbaka har under vissa tider varit att öka det statliga företagandet utan att man angivit någon direkt näringspolitisk motivering för detta. Det helt avgörande är att företagen kan upprätthålla konkurrenskraften med andra länder på lång sikt och att produktionsapparaten kan vidmakthållas och förnyas.

Den stagnation som näringslivet under ett antal år varit utsatt för har bidragit till arbetslösheten. Om man medtar den dolda bristen på sysselsättning, alltså den som inte är registrerad i den allmänna

statistiken, är arbetslösheten fortfarande ganska omfattande. Visserligen och det är glädjande – har siffrorna sjunkit från april månad till maj månad med ungefär 11 000 personer. Detta hälsar vi med tillfredsställelse men det här räcker ju ändå inte för att eliminera arbetslösheten i dess helhet.

Det är givet att den internationella lågkonjunkturen har inverkat på den arbetslöshet som vi har. Det skulle vara oriktigt att inte ta med detta i bilden, men vi gör gällande att det också finns inhemska orsaker. Vi har inget annat val i vårt land än att så mycket som möjligt försöka öka exporten på alla områden där detta är möjligt. Och det gäller då att så mycket som möjligt hänga med i effektivitetsutvecklingen i varuproduktionen. För detta krävs det utvidgade företag och nya produkter, och det är därför som vi anser att en bred utredning skulle vara till gagn.

Vi konstaterar att bildandet av nya företag inte går i den takt som man skulle önska. Nybildande och tillväxt av små företag är en av näringspolitikens allra viktigaste bevakningsuppgifter för närvarande. Strukturförändringar måste ju ske, men en forcerad sammanläggning av företag bara för sammanläggningens egen skull kan inte rekommenderas som en lösning av produktionens problem i alla lägen.

När vi under tidigare år lagt fram näringsprogram för riksdagen har de olika partierna inte kunnat enas om dessa. Därför har vi nu väckt motionen 1458, där vi kräver att en gemensam arbetsgrupp tillsättes. Då får ju alla partier bidra med förslag om åtgärder på näringslivets olika områden. Man skulle få en fortlöpande bevakning och en program-sättning som i många fall skulle ersätta de brandkårsuttryckningar som nämnts tidigare i debatten för att rädda företag eller för att skapa nya. Att skapa ett program på detta område kan inte vara mer komplicerat och svårt än när det gäller de program som finns på andra områden, t. ex. för planeringen av mark och vatten.

Nu har utskottsmajoriteten enats om ett avstyrkande och skriver att vårt förslag inte är realistiskt. Hur vet man det? Alla de problem som nämnts existerar. Utskottsmajoriteten skriver vidare att arbetsfältet skulle vara för omfattande. Det är väl inget fel att utredningen blir allsidig. Vidare anförs att den föreslagna verksamheten skulle bli en dubblering av arbete som pågår redan tidigare. Det är väl heller inget fel, eftersom en samordning endast är till fördel. Utskottsmajoriteten skriver att det är de olika partiernas uppgift att själva utforma sina program – men det är väl inte något effektivt sätt att hjälpa näringslivet, att varje enskilt parti enbart för fram sitt eget program.

När det gäller motionen 1459, som debatterats så mycket här i dag, har man frågat: Hur skall ni inom centerpartiet klara av att skaffa fram ca 100 000 nya jobb? Jag skulle vilja fråga regeringspartiet: Har ni själva gett upp i fråga om möjligheterna att få bort arbetslösheten? Det är ändå inte så länge sedan ni i valrörelserna ofta talade om att den fulla sysselsättningen var det huvudsakliga målet, och den garanterades bäst genom att man röstade med socialdemokratin.

Näringsutskottets betänkande nr 55 behandlar företagarföreningarna och deras administration och lånefrågor. Vi har i reservationen I b yrkat på en höjning med 1,7 miljoner kronor av anslaget till företagarföreningarna.

Onsdagen den

23 maj 1973

Näringspolitik

m. m.

föreningarnas administrationskostnader. Företagarföreningarnas förbund har hävdad att en höjning av anslaget bör ske. De automatiska kostnadsstegringarna slår igenom här liksom på alla andra områden, och för att fylla de alltmer självskrivna uppgifter som den regionala näringspolitiken för med sig blir ytterligare medel nödvändiga.

Vi har under samma betänkande i reservationen 2 yrkat på att de medel som avsätts till täckande av förluster på långivningen – det är nu 0,5 procent av influtna räntor på lån – skall ökas till 1,5 procent av de återinflutna räntemedlen. Kommerskollegium har påtalat behovet av en höjning av medelsanvisningen just här.

Fru talman! Centerns yrkanden har framställts under debattens gång, och jag vill endast komplettera dem med att yrka bifall till reservationen 20 under näringsutskottets betänkande nr 54 och reservationerna 1 b och 2 under betänkande nr 55.

Herr WÅÅG (s) kort genmäle:

Fru talman! En fråga från herr Börjesson i Glömminge om vad näringsutskottets socialdemokrater menar om de 100 000 nya jobben kan väl besvaras även i frånvaro av herr ordföranden.

Det är inte så lätt att få fram 100 000 nya arbeten som att bara bestämma det i en handvändning. Att ordna nya arbeten kräver i första hand, vilket har sagts här tidigare, att man kan skapa en produkt och sälja den. Men enbart marknadsföring av nya produkter tar tre till fem år och kräver redan det en hel del av den halva miljard som man har talat om.

Enligt vår uppfattning bland näringsutskottets socialdemokrater är det alltså inte möjligt att lösa det problemet så enkelt som herr Börjesson framställer det.

Herr RASK (s):

Fru talman! Jag skall i mitt anförande i huvudsak beröra näringsutskottets betänkande nr 55 och kommentera de motioner som utskottet där behandlat och de tre reservationer som är fogade till betänkandet.

Från början vill jag rent allmänt framhålla att fr. o. m. nästa budgetår kommer landets företagarföreningar att få ökade resurser, dels genom en ökning av anslaget till administrationskostnaderna med 1,4 miljoner till sammanlagt 11,4 miljoner, dels genom de 2,5 miljoner som industriministern föreslår skall utgå till företagarföreningarna för att de skall kunna bedriva företagsservice och uppsökande verksamhet. Det är alltså reellt en förstärkning av anslagen med 3,9 miljoner kronor. Åtminstone jag vill uppmärksamma detta därför att man nu gör en markerad satsning, som jag för min del också tror kommer att ge resultat.

Företagarföreningarna har med statligt och landstingskommunalt stöd under årens lopp utfört ett mycket betydande arbete i de olika regionerna, dels genom långivning i form av förenings- och garantilån, dels genom konsultuppdrag av teknisk och ekonomisk art åt de mindre företagen. Fr. o. m. nästa budgetår markerar alltså inrikes- och industriministrarna ytterligare sin tilltro till denna verksamhet genom förslagen om resursförstärkningar, och detta bör noteras.

Från dessa utgångspunkter är det litet märkligt att herrar Andersson i

Örebro och Wirtén reserverar sig i utskottets betänkande nr 55 för ett med ytterligare 4 miljoner höjt anslag till föreningarnas administrationskostnader, detta i enlighet med motion nr 513. I proposition nr 41 föreslår industriministern, som jag tidigare sade, 2,5 miljoner kronor i nya medel till företagarföreningarna. Industriministern har ju dessutom sagt att detta skall ses som ett första steg och att ytterligare medel successivt skall tillföras föreningarna. Ändå överbjuder folkpartiets representanter i utskottet. Jag har funderat mycket över detta. Är det möjligen på det sättet att motionen 513 är en partimotion och alltså måste följas upp av en reservation, så vågar jag påstå att reservationen 1 a kunde ha varit bättre underbyggd.

Reservationen 1 b är lika märklig. Herr Börjesson i Glömminge talade för den alldeles nyss. Här yrkar två av centerns representanter i utskottet bifall till motionen 1479 och hamnar därmed på ett med 1,7 miljoner kronor höjt administrationsbidrag. Motionen 1479 väcktes under den allmänna motionstiden i januari. Sedan dess har proposition nr 41 framlagts. Denna innebär ju 800 000 kronor mer än vad motionärerna i motion nr 1479 i januari begärde. Ändå yrkar herr Börjesson i Glömminge och fru Hambræus bifall till det ursprungliga motionskravet, 1,7 miljoner kronor, precis som om ingenting hade hänt sedan januari månad. Man kan väl i det sammanhanget konstatera att centerns ställningstaganden många gånger är förbryllande.

Reservationen 2 vid punkten 2 i utskottets betänkande är vettigare. Den avser förlusttäckningsmedel, och motionärer och reservanter yrkar här, som herr Börjesson tidigare sade, att den avsättningsprocent som för närvarande gäller skall höjas med 1 procent till 1,5 procent. I och för sig ligger det något i detta yrkande. Men eftersom det finns möjligheter att få kompletterande medel om en förenings förlusttäckningsfond är otillräcklig, är det för tillfället inte nödvändigt att höja avsättningsprocenten. Vidare föreslår inrikesministern att ett engångsanslag på 5 miljoner för nästa budgetår anvisas till sanering av företagarföreningarnas lånefordringar. Dessutom skriver vi inom utskottsmajoriteten: "Utskottet förutsätter — — — att Kungl. Maj:t tar initiativ till en ändring av nuvarande regler i fråga om förlusttäckning därest det skulle visa sig att det i ett större antal fall blir omöjligt för företagareföreningarna att enbart med egna fondmedel svara för uppkommande förluster."

Även reservationen 2 är alltså från dessa utgångspunkter obehövlig och får betraktas som en demonstration.

När det slutligen gäller industrilånefonden föreslås i motionerna 1482 och 1478 att den övre lånegränsen för föreningslån höjes från nuvarande 200 000 till 400 000 respektive till 300 000 kronor. Här är utskottet enigt om avstyrkande med den motiveringen att det inte är mer än två år sedan den övre lånegränsen justerades.

Med det anförda ber jag, fru talman, att få yrka bifall till näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 55 på samtliga tre punkter.

Får jag sedan bara anlägga några synpunkter på ett enda avsnitt i näringsutskottets betänkande nr 54 — det gäller förslaget om inrättande av statens utvecklingsfond.

Propositionen och majoriteten i näringsutskottet föreslår att utveck-

lingsfonden knyts till industriverket — det har tidigare sagts här i debatten. Enligt min personliga mening talar också många skäl för att så sker. Låt mig nämna ett par. Fondens uppgifter skall bl. a. vara att stödja utveckling av nya produkter och nya projekt. Då är jag säker på — industriministern har ju här bekräftat detta — att den mindre och medelstora industrin genom fonden får en möjlighet till kapitalförstärkning för utveckling av projekt.

Det har många gånger omvittnats att idérikedomen och innovationsförmågan är stor bland mindre företagare men att det ofta saknats ekonomiska förutsättningar för utveckling av ett aktuellt projekt. Så har man kanske i stället sålt sin idé och på det sättet gått miste om en given utveckling.

Företagarföreningarna ute i länen har genom sin verksamhet mycket goda kontakter med de mindre företagen och känner till både var snillena finns och hur de arbetar. Det nya industriverket blir ju tillsynsmyndighet för företagarföreningarna. Därför tycker jag att det skulle vara mycket olyckligt om, som föreslås i reservationen 9, utvecklingsfonden knyts till STU. Min uppfattning är att STU åtminstone hitintills mest varit inriktad på de stora utvecklingsprojekten och storföretagen. De mindre har på det sättet kommit i en viss stryckklass.

Det är alltså ur rent praktiska synpunkter som jag anser att riksdagen bör följa industriministerns förslag och lägga utvecklingsfonden till industriverket. Om STU får det administrativa ansvaret för fonden kan följden bli att en småföretagare tar kontakt med industriverket — det är naturligt, eftersom servicefunktionerna och rådet för den mindre och medelstora industrin kommer att finnas där — men om det då också gäller kapital för ett visst projekt eller en produktutveckling, så skall denne företagare i en andra omgång ta kontakt över STU. Detta måste vara högst orationellt.

Om man vill undvika onödigt krångel och se praktiskt på problemen, som de flesta småföretagare gör, så bör riksdagen följa industriministerns och utskottsmajoritetens förslag när det gäller placering av den statliga utvecklingsfonden.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp) kort genmäle:

Fru talman! Vi har nu haft en sex timmars debatt om industriverket, men efter att ha lyssnat på herr Rask vill jag ändå säga några ord om de två reservationer som han berörde. Det är de reservationer om risktäckningsfonden som återfinns i näringsutskottets betänkande nr 55.

Som kommerskollegium och olika företagarföreningar erinrat om är 0,5 procent, som nu utgår, alldeles för litet för att täcka de förluster som man trots allt gör. Företagarföreningarna har dock i förhållande till vanliga banker inte stora förluster på sina utlåningar, om man ser på de risker föreningarna tar. Jag vill inte medge, herr Rask, att här föreligger någon demonstration från reservanternas sida, utan det är en logisk uppföljning. Eftersom vi under utskottsbehandlingen i första hand hade att ta ställning till risktäckningsfonden — som herr Rask sade — och i andra hand till de motioner som gällde en lyftning av lånetaket var det ett naturligt ställningstagande att en så stor del av utskottets ledamöter

anslöt sig till förslaget om 1,5 procent. Och även om statsrådet nu har aviserat 5 miljoner kronor för att rensa ut vissa förluster är det väl ändå rimligt att man får en risktäckning som svarar mot de verkliga förlusterna.

Vidare berörde herr Rask reservationen 9 i näringsutskottets betänkande nr 54. Den reservationen gäller utvecklingsfonden, och där sade herr Rask att det är mera praktiskt att verksamheten ligger i industriverket och att det skulle vara opraktiskt om den låg hos STU. Där har emellertid vi en annan uppfattning, som också framgår av reservationen. Det pågår ju nu ett intensifierat samarbete mellan företagarföreningarna och STU, och det förekommer ofta kontakter med mindre företagare eller enskilda innovatörer som har en idé eller sysslar med något projekt. Även samarbetet med de sekreterare som betalas av STU och som är knutna till universiteten har varit och är mycket gott. Och när nu denna sakkunskap finns i STU är det ingen anledning att splittra upp verksamheten. Därav reservationen 9.

Herr RASK (s) kort genmäle:

Fru talman! Vad beträffar reservationen 2 till näringsutskottets betänkande nr 55 var det tämligen onödigt att herr Andersson i Örebro tog till orda. Jag sade nämligen ungefär att reservationen 2 var betydligt vettigare än reservationerna 1 a och 1 b. Jag påpekade också vad utskottet skrivit på s. 4, nämligen att det finns möjligheter att få ytterligare medel, om föreningarnas risktagningsfonder inte räcker till.

Ungefär mitt på samma sida skriver utskottet att utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t tar initiativ till en ändring av nuvarande regler för förlusttäckning, om detta skulle behövas. Med den skrivning som utskottets majoritet där har gjort tror jag inte att herr Andersson i Örebro hade behövt skriva under reservationen 2.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp) kort genmäle:

Fru talman! Det var just detta motsatsförhållande -- i ordets verkliga bemärkelse -- som jag avsåg: Herr Rask sade att reservationen 2 var vettig, men att den ändå var en demonstration.

Herr ENLUND (fp):

Fru talman! I näringsutskottets betänkande nr 54 konstaterar utskottet att frågan om industriverkets lokalisering inte berörts i propositionen. Detta tolkar utskottet som ett tecken på att regeringen ämnar förlägga verket till Stockholm. Det är förmodligen en helt riktig tolkning.

Lokaliseringsfrågan tas upp i tre motioner, som har det gemensamt att annan lokalisering än Stockholm förordas. I denna uppfattning har utskottet instämt och sagt att det inte bör tas för givet att det nya verket skall förläggas till Stockholm. Utskottet yrkar på en skyndsamt utredning angående industriverkets lokalisering.

Mot bakgrund av den intensiva debatten om utlokaliseringen av statliga verk är det ganska märkligt att förslaget om ett nytt industriverk inte innehöll ett enda ord om dess lokalisering. Om nu även utskottet och

kammaren tigit på den punkten, skulle riksdagen ha gjort sig skyldig till en säregen inkonsekvens. I går ägnades hela dagen åt utlokalisering av redan befintliga statliga verk. Dagen därpå, dvs. i dag, skulle vi sedan besluta att inrätta ett nytt ämbetsverk, som sannolikt med tiden kommer att växa sig ganska stort, utan att säga någonting om var det skall ligga.

Detta hade varit så mycket märkligare som jag föreställer mig att flertalet av de otaliga argument, som i går i en strid ström forsade in i kammarens protokoll, är användbara som motiveringar för att lägga det nya industriverket på annan plats än Stockholm. Bland argumenten *mot* en utflyttning anfördes bl. a. flyttningskostnader och personalens omställningssvårigheter. De svårigheterna undgår man om man redan från början placerar ett verk där det rimligen bör ligga.

Bland argumenten *för* en utlokalisering anfördes bl. a. ökad sysselsättning i utlokaliseringssorterna. Även det är ett användbart argument för att lägga industriverket på annan plats än inom Stockholm.

Utskottet har – synes det mig – därför dragit den enda riktiga slutsatsen av utlokaliseringsdebatten när utskottet förordar utredning angående industriverkets lokalisering i syfte att få det förlagt till annan ort än Stockholm.

I motionen 1806 har jag tillsammans med herr Enskog förordat en lokalisering till Västmanlands län, och i motionen 1805 har herr Ekinge förordat Södermanlands län. Båda motionerna har avstyrkts med en mycket kort motivering, ur vilken jag citerar följande:

”Utskottet finner det inte lämpligt att riksdagen skulle, såsom det förordas i motionerna” – – – ”ge hänvisning om lokalisering av industriverket till viss region utanför Stockholmsområdet.”

Denna motivering, fru talman, är det närmaste skälet till att jag begärt ordet i den här debatten. Jag tycker nämligen att den ger anledning att ställa två frågor till utskottet:

För det första: Varför skulle det vara olämpligt att riksdagen uttalar en mening om lokaliseringen av ett nytt – och så småningom troligen ganska stort – ämbetsverk? Varför skall riksdagen bestämma lokaliseringen bara vid förflyttningar men inte vid nyinrättande?

För det andra: Skall utskottets uttalande, som jag nyss citerade, tolkas så att riksdagen inte skall få yttra sig över utredningsresultatet och därmed i sista hand bestämma var industriverket skall placeras?

Jag tycker att det vore värdefullt med klarläggande svar på de frågorna.

Av vad jag nu har sagt torde framgå att jag kan instämma i utskottets uttalande att industriverket inte nödvändigtvis bör förläggas till Stockholm och att frågan om lokaliseringen bör snabbtredas.

Vad sedan gäller hemställan i vår motion – att industriverket förläggs till Västmanlands län – avstår jag från bifallsyrkande här i kammaren. Men jag vill gärna återge vad länsstyrelsen i Västmanlands län anført i sitt remissyttrande i omlokaliseringsfrågan. Där sägs det bl. a.:

”De argument för lokalisering till inre Mälardalen och inom länet i första hand till Västerås, som länsstyrelsen anförde i den tidigare remissomgången, är således fortfarande i hög grad giltiga. Samtidigt som mycket högt ställda krav på befolkningsunderlag är uppfyllda finns som

följd av den utpräglade industridominansen en påtaglig obalans inom näringslivet. Kommunikationsförhållanden och planberedskap bidrar därutöver till de bästa förutsättningar för att ta emot statlig verksamhet. Västmanland har som landets mest utpräglade industrilän allvarligt drabbats av verkningarna av den senaste konjunktursvackan. Sysselsättningen inom industri och byggnadsverksamhet har fått vidkännas en betydande nedgång. Nedskärningar har även skett inom den begränsade statliga verksamhet som finns inom länet — SMT i Västerås och CVA i Arboga. Nödvändigheten att med statliga insatser verka för ett stabilare och mer differentierat näringsliv inom länet blir alltmer påtaglig.”

Av resultatet att döma kan man möjligen misstänka att Västmanlands län har uteslutits när det tidigare har gällt att finna lämpliga orter för utflyttning av redan befintliga verk. Västmanlands län är nämligen det enda län i Svealand och Norrland som inte ansetts lämpligt som mottagare av omlokaliserade verk.

Detta, fru talman, ger mig anledning att här i kammaren uttala följande bestämda och enligt min mening naturliga önskemål: Den utredning som utskottet tillstyrker att riksdagen skall begära angående industriverkets lokalisering bör i sitt sökande efter lämpliga lokaliseringsorter inte utesluta Västmanlands län, utan tvärtom allvarligt överväga om inte landets mest utpräglade industrilän vore en lämplig mottagare av statens industriverk.

Fru talman! Jag har intet yrkande.

I detta anförande instämde herr Fågelsbo (c).

Herr WÅÅG (s) kort genmäle:

Fru talman! Herr Enlund ställde två frågor.

Han frågade först varför utskottet anser att riksdagen inte nu kan ta ställning — för en förläggning till Västmanlands län. Det här är en komplicerad fråga som givetvis kräver utredning först. Riksdagen arbetar ju inte så att vi fattar beslut i ärenden utan någon som helst utredning. Jag föreställer mig att ett sådant lokaliseringsärende kräver särskilt noggrann utredning.

Herr Enlunds andra fråga gällde, om jag fattade den rätt, om en framtida omlokalisering blir ett riksdagsärende. Det blir den givetvis.

De lokaliseringsärenden som vi behandlade i går och där utgången i ett fall kan ha avgjorts av vilka fyra fem ledamöter som var kvittade här i kammaren visar att även om man har ett uttömmande underlag kan utgången här i kammaren vara oviss. Utskottet kan därför inte ta ansvaret för att riksdagen här och nu tar ställning till denna fråga.

Herr ENLUND (fp) kort genmäle:

Fru talman! Jag hade hoppats att genom mitt inlägg få ett klart svar på den välmotiverade fråga jag ställde. Den kan också formuleras så här: Kommer riksdagen att i sista omgången få besluta om industriverkets lokalisering? Eller överlåter riksdagen i och med dagens beslut åt regeringen att fatta beslut på den punkten? Jag tycker att det är beklagligt att det svar som herr Wååg gav inte ger besked på den punkten.

Under detta anförande övertog herr talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr WÅÅG (s) kort genmäle:

Herr talman! Om riksdagen skulle utfärda en sådan fullmakt, så skulle formuleringen i utskottets betänkande givetvis ha varit en helt annan.

Herr KARLSSON i Malung (s):

Herr talman! Löntagarinflytande är en angelägen fråga, där alla tycks förklara sig villiga att medverka.

Vi är några socialdemokrater som i motionen 1809 pekat på behovet av löntagarrepresentanter i företagarföreningarnas styrelser.

Det bör som sagt kunna anses vara ett rimligt krav med tanke på den angelägenhetsgrad alla nu vill inlägga i behovet av inflytande från löntagarna i näringslivet. När det gäller de motiv och krav som motionärerna i övrigt framfört vill jag hänvisa till motionen.

Vår motivering och vårt krav sammanfaller också med vad de stora löntagarorganisationerna gett uttryck för.

I sitt remissvar till betänkandet, som i stort legat till grund för det förslag som vi behandlar i dag, har de stora löntagarorganisationerna uttryckt mycket bestämda uppfattningar om löntagarrepresentation i företagarföreningarnas styrelser.

Jag tycker mig här ha anledning citera vad TCO anfört i sitt remissvar: ”Med hänsyn till det av utredningen påtalade behovet att effektivisera styrelsearbetet och med tanke på det stora antalet löntagare, vilkas anställningsförhållanden indirekt påverkas av föreningarnas åtgärder föreslår TCO, att även de fackliga organisationerna ges representation i företagarföreningarnas styrelser.”

Likartad uppfattning har framförts i LO:s remissvar, fastän med andra ord. Jag – och jag tror mig här kunna tala även på de övriga motionärernas vägnar – delar helt den uppfattning som man givit uttryck för i dessa remissvar.

Löntagarrepresentanterna skulle säkert kunna tillföra styrelsearbetet många värdefulla synpunkter. Stora ekonomiska frågor är avhängiga de beslut som fattas av företagarföreningarnas styrelser, samtidigt som många människor är beroende av hur de mindre och medelstora företagen leds. Då måste det betraktas som självklart att löntagarorganisationerna ges plats i företagarföreningarnas styrelser.

Tilläggas kan att det måste anses vara naturligt att, när nu ytterligare ekonomiska satsningar görs på företagsservice, löntagarnas organisationer bör få inflytande i företagarföreningarnas styrelser. Detta skulle säkerligen också innebära en effektivisering av styrelsearbetet.

Löntagarinflytandet är angeläget i alla sammanhang där avgörande beslut skall fattas om hur framtiden skall gestalta sig för de anställda och om hur arbetstillfällen skall skapas och utformas.

Utskottet säger för sin del i skrivningen med anledning av motionen att företagarföreningarnas styrelsesammansättning redan nu är sådan att företrädare för de anställda skulle kunna bli representerade. Med hänsyn tagen till vad utskottet sedan fortsätter med, nämligen: ”Föreningarna kan också genom stadgeändring öka antalet styrelseledamöter och på det sättet bereda utrymme för sådana representanter”, tycker jag att man kan tolka utskottets skrivning positivt.

Man kunde i går läsa i pressen – i samband med referat från en diskussion med anledning av att industridepartementet dragit i gång en ökad satsning på företagsservice – att LO:s blivande andre ordförande Lars Westberg också ville ha löntagarrepresentanter i företagarföreningarnas styrelser. Enligt tidningsreferaten – vilka jag i det här fallet verkligen tror är riktiga – hade han fått stöd för sina synpunkter av både industriminister Rune Johansson och Industriförbundets verkställande direktör Axel Iveroth.

Våra krav tycks således få stöd från så inflytelserikt håll som från industriministern, Industriförbundet, LO och TCO. Även här i dag har utskottets talesman herr Wååg uttalat positiva synpunkter på denna fråga. Jag vill tolka honom positivt och tro att han förutsätter att man kan hoppas på att få representanter i företagarföreningarnas styrelser. Därför tycker jag mig ha anledning att hoppas att motionskravet skall förverkligas. Jag hoppas naturligtvis också att industriministern har den nu så aktuella frågan om löntagarrepresentation i företagarföreningarnas styrelser under observation och är beredd att vidta åtgärder, om inte frågan löses positivt inom en snar framtid.

Min slutsats blir då, att förutsättningarna för ett förverkligande av motionskravet är så goda att jag för dagen avstår från något särskilt yrkande i anledning av den motion som vi här har väckt.

Herr WÅÅG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Karlssons i Malung tolkning av vad jag sade är riktig.

Herr GUSTAFSSON i Barkarby (s):

Herr talman! Jag kommer i det här korta inlägget att beröra bara en mycket begränsad del av hela det problemkomplex som propositionen behandlar, nämligen frågan om den administrativa anknytningen av statens utvecklingsfond. Vi är några motionärer från socialdemokratiskt håll som också har yrkat på en anknytning till styrelsen för teknisk utveckling. Utskottet avstyrker, som vi hört, detta och ansluter sig till propositionens förslag om fondens anknytning till industriverket.

Utskottet behandlar frågan om fondens anknytning synnerligen kortfattat, liksom dess talesman här. Utskottets eget övervägande rymms på fyra rader. Där står det endast att utskottet finner propositionens argument bärande. Man får därför gå tillbaka till propositionens argumentering.

Det ena argumentet där är att "utvecklingsfonden bör arbeta bransch- och sektormässigt konsekvent, koncentrerat och långsiktigt". Organisationen av STU med dess olika teknik- och behovsområden tillgodoser redan kravet på bransch- och sektormässighet. I statsverkspropositionerna de senaste åren har detta också utnyttjats. Där har nämligen departementschefen, ofta t. o. m. ganska detaljerat, angett vilka behovsområden STU bör starkt öka respektive öka sina satsningar på. Så här finns redan ett beaktande av bransch- och sektoraspekterna.

Vad som sedan mera exakt skall läggas i propositionens ord om "konsekvent, koncentrerat och långsiktigt" är det litet svårt att veta. Vad

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

beträffar långsiktigheten finns ju hos STU bl. a. systemet med flerårsåtaganden, och det bör väl vara ett sätt att möta kravet på långsiktighet. Vad beträffar konsekvens och koncentration av stöd finns inget i det nuvarande systemet som hindrar departementet att i statsverkspropositionerna förorda vissa satsningar. Det har ju, som jag sade nyss, också flitigt utnyttjats på senare år. Dessutom ansvarar STU för stödet till 15 branschforskningsinstitut. Även härigenom finns alltså hos STU ett branschkunnande av betydande omfattning.

Det andra argumentet i propositionen för anknytningen av fonden till industriverket är att verket kommer att ha "en central överblick och ansvaret för frågor rörande mindre och medelstora företag". Då propositionen uppenbarligen utgår från att fondens huvudsakliga avnämare torde komma att bli mindre och medelstora företag menar man att detta också talar för fondens anknnytning till industriverket.

Det är för det första svårt att se varför propositionen drar den slutsatsen. När det på sidan före i propositionen berättas om fondens ändamål finns där inget som ens antyder att den skall satsa speciellt på vissa typer av företag, t. ex. på mindre och medelstora företag. Det antyder man egentligen bara i förbigående på en följande sida i propositionen, där man använder just orden att det torde komma att bli de mindre och medelstora företagen som skall bli avnämare.

För det andra har STU, i enlighet med signaler i de senaste statsverkspropositionerna, ökat sitt stöd till mindre och medelstora företag. Den ökning härav från 1971/72 till 1972/73 som redovisas i vår motion kommer, enligt vad jag inhämtat hos STU, att fortsätta att stiga till 1973/74. Det är riktigt, som bl. a. herr Rask har invänt, att STU:s satsningar tidigare har varit väldigt koncentrerade till större företag. Man kan säga att de mindre företagen har suttit i kläm, även om jag inte vill använda ordet strykclass som herr Rask gjorde. Här är det emellertid uppenbarligen en omsvängning på gång. Det finns många skäl till den. Ett av skälen är naturligtvis de propåer som har kommit i statsverkspropositionerna och som gör att man lägger om satsningen. Här tror jag alltså att man redan är på väg att tillgodose stödet åt mindre och medelstora företag på ett bättre sätt än man gjort tidigare.

De argument som i propositionen anförts för anknnytning av fonden till industriverket bör enligt min mening i stället leda till att man förordar en anknnytning till STU. Motivet för den åsikten är bl. a. att jag anser att man bör skilja mellan å ena sidan uppgiften att ange mera generella prioriteringar av stödet till forsknings- och utvecklingsarbete med hänsyn till branscher, sektorer, företagsstorlekar etc., vilket departementet och industriverket kan och bör göra och departementet för övrigt redan gör, och å andra sidan uppgiften att inom givna ramar och prioriteringar värdera individuella projekt, påverka deras utveckling och följa upp resultaten, vilket STU med sin speciella kompetens bör göra.

När det nu ges möjlighet att satsa ytterligare medel på tekniskt forsknings- och utvecklingsarbete bör de därför knytas till det redan existerande organet för teknisk forskning och utveckling, nämligen STU.

Såväl tillkomsten av STU 1968, som omorganisationen 1972 syftade till ökad samordning av stödet till tekniskt forsknings- och utvecklings-

arbete. Det uttrycks klart i proposition nr 68 år 1968 på bl. a. följande sätt: "Nackdelarna med att fördela den statliga stödverksamheten på flera organ påtalades redan 1963 i en OECD-rapport om svensk forskningspolitik. Sedan dess har den statliga stödverksamheten expanderat ytterligare och problemen har blivit alltmer kännbara." Att tankarna från 1968 fortfarande gällde vid omorganisationen av STU 1972 framgår klart av en PM från industridepartementet, där det bl. a. sägs: "De organisatoriska förändringarna syftar främst till en ökad samordning av styrelsens projektstöd från planering, projektbedömning och uppföljning till exploatering och nyttiggörande av resultat. De erfarenheter som styrelsens nu treåriga verksamhet givit, har visat på behovet av en ökad samordning för att den ekonomiska satsningen skall få ökad effekt."

Att nu åter börja skapa nya organ är enligt min mening ett steg tillbaka till ökad splittring av resurserna.

Vid behandlingen här i kammaren för bara ett par månader sedan av statsverkspropositionen i vad den avsåg STU och främjandet av industriellt utvecklingsarbete framhöll näringsutskottets talesman energiskt vid flera tillfällen att man inte skall skapa fler organ utan satsa på dem vi har. Det är synd att inte den som i dag talar för utskottet intar en liknande ståndpunkt när det gäller stödet till teknisk forskning och utveckling. Utskottsmajoritetens ståndpunkt i den här frågan ligger enligt min mening inte i linje med de tankegångar som fanns bakom STU:s tillkomst 1968 och inte heller med de tankegångar som fanns bakom STU:s omorganisation 1972.

Herr talman! Jag ber att med det anförda få yrka bifall till reservationen 9 vid punkten 22 i näringsutskottets betänkande.

I detta anförande instämde herr Persson i Stockholm (s).

Herr HAGNELL (s):

Herr talman! Det är inte så många år som riksdagen har haft sådana här näringspolitiska debatter. Det är ett framsteg att vi nu har kommit in på dem, och jag är helt övertygad om att detta bara är början på de debatter som vi måste ägna oss åt för att klara upp de framtida problemen på arbetsmarknaden. Det gäller att klara sysselsättningen för människorna – att finna nya arbeten när gamla sysselsättningar viker.

Den motion som jag lämnat och som behandlas i det paket av motioner som tas upp här i dag handlar om möjligheterna till en effektivare näringspolitik inom regionerna. Bakom detta ligger en utveckling som jag vill belysa med några sammanfattande siffror.

Folkräkningen 1970 är nu klar med sina definitiva uppgifter. I jämförelse med 1965 visar de att det har försvunnit inom jord- och skogsbruket 127 000 jobb och inom industrin 46 000 jobb. Det är en tröst att offentlig tjänst under tiden har vuxit med 116 000 nya jobb. Tyvärr är det inte samma människor som tappar sina jobb och de som kan få de nya jobben.

Om vi försöker ta reda på vad som hänt efter 1970 har vi arbetskraftsutredningarna att följa, arbetsmarknadsstyrelsens och statistiska centralbyråns undersökningar. AKU-materialet, som det kallas, visar

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

från årsgenomsnittet 1970 till årsgenomsnittet 1972 att nedgången inom jord- och skogsbruk har fortsatt med ungefär 27 000 jobb och att inom industrin försvunnit ytterligare 18 000 jobb men att den offentliga sektorn vuxit med ungefär 95 000 nya jobb.

Framåt i tiden, de kommande fem åren, har vi fått några bedömningar av regeringen i kompletteringspropositionen som vi fick härom veckan. Där visar man att på fem år – från 1972 till 1977 – skall det försvinna inom jord och skog 93 000 jobb och inom industrin 30 000 jobb. Samtidigt beräknas de offentliga tjänsterna öka i antal med litet över 200 000 nya jobb.

Det är omställningar som behövs för människorna, svåra omställningar att göra. Därför måste vi ha en bättre organisation än vi för närvarande har. Alltför många människor står nu utanför den ordinarie arbetsmarknaden. De majsiffror som finns publicerade visar, att vid sidan av de 60 000 arbetslösa som rapporteras enligt den statistiken finns det ungefär 113 000 som arbetsmarknadsstyrelsen har tagit hand om genom arbetsmarknadsutbildning, arkivarbete och beredskapsarbete. Därutöver finns i skyddade verkstäder omkring 16 000. Det betyder att ungefär 190 000 människor står utanför den ordinarie arbetsmarknaden trots att vi är så pass nära sommaren. Det är en ökning från maj 1972 till maj 1973 som betyder, att ytterligare 13 000 människor står utanför den ordinarie arbetsmarknaden och vill komma in. Då har jag bara räknat arbetsmarknadsutbildning, arkivarbete och beredskapsarbete. Till det kommer förändringen bland dem som befinner sig i skyddade verkstäder där också antalet har ökat.

Vi ser att utvecklingen är likadan framåt i tiden. Vi kan alltså inte slå oss till ro med att säga att den nuvarande situationen är bra. Vi kan inte slå oss till ro med att säga att den nuvarande organisationen att lösa de här problemen är bra. Alltför många väntar alltför länge på att problemen skall lösa sig själva genom en internationell konjunkturuppgång. Jag har försökt att tala emot att det här är fråga om vanliga konjunkturförändringar sedan slutet av 1960-talet. Det är inte en konjunkturförändring. Naturligtvis förbättras situationen när man går från vinter till sommar. Men efter sommaren kommer hösten. Naturligtvis förbättras situationen när man går från en lågkonjunktur till en högkonjunktur. Men högkonjunkturen efterföljs av en konjunkturedgång, och det brukar inte dröja länge.

Den långsiktiga utvecklingen är en annan än den kortsiktiga uppgång som sommaren och konjunkturtoppen för med sig. Den långsiktiga utvecklingen innebär för oss att sysselsättningen kommer att bli ett problem att upprätthålla, allmänt sett och framför allt inom de produktiva näringsgrenarna.

Antalet offentliga tjänster kan vi fortsätta att öka, men de skall betalas genom högre skatter framåt i tiden och av färre människor i den direkta produktionen. Därför är det synnerligen angeläget att vi inte bara i det här samhället har utvecklat en bra arbetslöshetspolitik – det har vi gjort. Genom den arbetslöshetspolitiken kan vi ta hand om fem procent av den arbetskraft som stöts ut från den ordinarie arbetsmarknaden – fem procent av de fyra miljonerna, dvs. ungefär 200 000 människor.

Litet över hälften får hjälp genom AMS i olika former och litet under hälften i form av kontantunderstöd.

Vid sidan av att ha ett bra arbetslöshetsunderstöd för att hjälpa de fem procenten som ramlar ut från arbetsmarknaden gäller det att få fram en bra näringspolitik, som tryggar jobben för de 95 procenten som har jobb och som behöver sina jobb för framtiden och som – enligt de uppgifter jag nyss läst upp – kommer att påverkas av att många av de gamla jobben kommer att försvinna de närmaste åren. Även om nya arbeten kommer till är det inte säkert att de som tappar de gamla får vara med och dela de nya. Därför är det synnerligen angeläget för oss, oberoende av partitillhörighet, att vi i det här samhället får fram en näringspolitik som tryggar jobben för de 95 procenten av människorna och hindrar att sysselsättningen går ner till 94, 93 eller 92 procent, vilket inte alls är något orimligt antagande. Helst skall vi försöka höja siffran 95 procent sysselsatta till 96, 97 osv. Men det förutsätter en annan organisation än den vi har i dag, för annars skulle vi kunna ha betydligt bättre siffror än dem vi tyvärr har för ögonblicket och som vi kan räkna med framåt i tiden.

Det gäller att hjälpa människorna på olika sätt. Därför måste vi bygga upp en bättre organisation för en näringspolitik för full sysselsättning. Vi borde kunna förbjuda arbetslösheten och garantera sysselsättningen åt människorna. Vi har resurser till det i det rika samhälle vi lever i. Det är en fördelningsfråga, som man måste gripa sig an, men det är inte bara en fråga om pengar utan också en fråga om organisation, att finna nya former.

Det behövs förändringar på det centrala området. Regeringens utformning måste moderniseras. Det är bra att vi i dag diskuterar ett centralt ämbetsverks utformning, gamla kommerskollegiums förändring och en utbyggnad därav i det nya industriorganet. På den vägen har vi att förvänta bättre förberedelsearbete och bättre utredningsarbete. Men kvar är ändå genomförandet av utredningsförslagen. Det förutsätter en apparat för näringspolitiken som vi ännu inte har i tillräcklig omfattning.

Det räcker emellertid inte bara att få de centrala organen – regeringen, departementen och ämbetsverken – moderniserade. Det behövs också på det regionala planet en annan utformning av apparaten, så att vi kan handskas med problemen på ett smidigare sätt. Det går inte, hur bra man än är i det centrala organet, att ha 18 man som håller på med all industriell lokaliseringspolitik, genom AMS t. ex. Det är en onödigt tung väg. Det räcker inte heller i de fall när man på ett bra sätt kan behandla förslag som kommer in. Innan ett förslag kan lämnas in till AMS:s industribyrå, måste det ofta gå både ett och två år av förberedelsearbete. Under den tiden går det inte att lämna några svar på frågorna som de företag ställer som kan bygga ut eller som kan skapa ny sysselsättning på andra sätt.

Därför skulle jag vilja – detta har jag tagit upp i motionen 1466 – att vi får fram en annan organisation som ger människorna på det regionala planet större möjligheter att besluta inom de ramar som statsmakterna drar upp, så att inte varje ärende behöver dras till Stockholm, som det nu är. Inom de ekonomiska ramar och regler som ställs upp centralt bör man

Nr 96

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

få handla inom regionerna. Då vet man också med vilka pengar man har att räkna för i år, för nästa år, för efterföljande år. Då vet man, när man börjar med industrikontakter, redan innan ett konkret förslag är framme, vilka utsikter som finns att reservera pengar för de kommande behoven. Nu måste man vänta tills ett förslag ligger framme och därefter vänta på vad det kan bli av det hela. Med den nuvarande ordningen är det ett par år av otillfredsställande kunskap från det att ett sådant ärende påbörjas till dess beslutet kan fattas.

Jag diskuterar här inte mera pengar till förfogande regionalt utan mera befogenhet över de pengar som ändå finns och inom de riktlinjer som finns. Det föreligger ett behov av AMS:s politik i alla fall för att kvotera de centrala pengarna och av att AMS fungerar med vetorätt, om de förslag som kommer fram inte är bra. AMS bör också fungera som konsult- och upplysningsorgan, som med sin riksomfattande överblick och sina tekniska och kommersiella erfarenheter kan ge tips om vad som kan vara värt att satsa på. Med ansvaret för pengarna följer också att AMS sköter den löpande revisionen av de medel som används.

Det är alltså inte meningen att man skall få handla helt fritt på det regionala planet, oberoende av de centrala myndigheterna, utan man skall inom vissa ekonomiska och befogenhetsmässiga ramar kunna använda pengarna på ett förnuftigare sätt. Jag skall inte trötta med exempel på att det icke är ett nettoresultat allt det som redovisas som AMS:s lokaliseringpolitiska effekter.

Men vid sidan av AMS arbetar också industridepartementet, finansdepartementet och inrikesdepartementet med lokaliseringsfrågorna, och nu kommer det nya industriverket till som ett ytterligare organ. Det börjar bli svårt för många företagare att hitta i den här byråkratidjungeln. Det är inte tillfredsställande att behöva springa på många håll för att få fram beslut. Här behövs en regional samordning och centralisering. Det är det som jag menar hade varit möjligt, om man hade velat följa förslaget i motionen 1466.

Jag beklagar att det inte har varit möjligt nu och förmodar att det blir möjligt om 5–10 år. Utskottet hänvisar nämligen till en utredning som är tillsatt inom civildepartementet och som handlar om länstyrelserna, den s. k. länsberedningen från 1970.

Där står det på några rader följande: "När det gäller uppgiftsfördelningen mellan centrala och regionala statliga organ bör övervägandena innefatta principiella frågor rörande lämplig decentralisering inom den statliga förvaltningen och de regionala organens ställning i förhållande till regeringen och centrala förvaltningsmyndigheter. Även i detta avseende bör behovet av samordning så väl inom varje verksamhetsgren som mellan olika verksamhetsgrenar särskilt beaktas."

Jag förstår att det är dessa rader som utskottet grundar sig på, när det i betänkandet sägs att frågan bör överföras till civildepartementet och behandlas av länsberedningen. Jag hoppas att frågan därmed inte blir sovande utan att länsberedningen snabbt lägger fram ett förslag, gärna utan att avvakta definitiva lösningar av andra frågor som länsberedningen har att arbeta med såsom exempelvis länens geografiska storlek och sådant. Vi måste få ett organ med vilket vi bättre kan trygga den fulla

sysselsättningen och hålla den uppe i stället för att behöva se att den i framtiden viker med hjälp av effektivitet och rationaliseringar som nu är på väg, där människorna ställs utanför industri, jordbruk och skog, medan förvaltningen växer – dock inte alltid på samma orter som där människorna tappar sina jobb.

Nr 96

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Herr LARFORS (s):

Herr talman! I motion 1750 har jag tillsammans med ett par kammarkamrater påpekat behovet av att SIFU:s verksamhet i ökad utsträckning regionaliseras och att man för att genomföra en sådan regionalisering utnyttjar företagarföreningarna med deras stora kontaktyta med de mindre och medelstora företagen.

Jag har uppfattat utskottets ställningstagande till motionen som positivt, när utskottet säger sig dela uppfattningen att man bör undvika en uppdelning av serviceutbudet på ytterligare regionala organ.

Mot bakgrund av vad utskottet sålunda uttalat utgår jag från att den av utskottet återopade organisationskommittén så snart som möjligt kommer att ta upp frågan om hur regionaliseringen av SIFU:s verksamhet och samarbetet med företagarföreningarna skall organiseras. Om så sker är jag ganska nöjd med utskottets behandling av motionen 1750.

Jag vill ändå göra det tillägget att det är mycket angeläget, att riktlinjerna för den regionaliserade verksamheten snarast läggs fram. Flera företagarföreningar håller nu på att byggas ut och omorganiseras. Det är därför angeläget att besked lämnas om i vilken omfattning företagarföreningarna skall vara SIFU:s och eventuellt också andra centrala organs regionala företrädare.

Överläggningen var härmed slutad.

Näringsutskottets betänkande nr 54

Punkten 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herrar Regnéll och Hovhammar, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Lothigius begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herrar Regnéll och Hovhammar.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hovhammar begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 268
Nej — 39
Avstår -- 1

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Punkten 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 157

Nej — 149

Punkten 3

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 3 a av herr Börjesson i Glömminge m. fl. samt 3:o) reservationen nr 3 b av herrar Regnéll och Hovhammar, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Börjesson i Glömminge begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Hovhammar begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 3 antar reservationen nr 3 a av herr Börjesson i Glömminge m. fl. röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 3 b av herrar Regnéll och Hovhammar.

Vi omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hovhammar begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 118

Nej — 41

Avstår — 148

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 3 röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 a av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 157
Nej — 113
Avstår — 38

Punkten 4

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 5

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 4 a av herrar Börjesson i Glömminge och Gustafsson i Byske samt 3:o) reservationen nr 4 b av herrar Andersson i Örebro och Wirtén, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Andersson i Örebro begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Andersson i Örebro begärt votering även beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 5 antar reservationen nr 4 a av herrar Börjesson i Glömminge och Gustafsson i Byske röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 4 b av herrar Andersson i Örebro och Wirtén.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Andersson i Örebro begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 69
Nej — 53
Avstår — 182

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 a av herrar Börjesson i Glömminge och Gustafsson i Byske.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	195
Nej	—	73
Avstår	—	40

Punkten 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 7

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 8

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av herrar Börjesson i Glömminge och Gustafsson i Byske, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 8 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av herrar Börjesson i Glömminge och Gustafsson i Byske.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	240
Nej	—	64
Avstår	—	4

Punkterna 9 – 12

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 13

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra

propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hovhammar begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 13 röstar ja, den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hovhammar begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 157
Nej — 151

Punkten 14

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 15

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 15 röstar ja, den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 155
Nej — 150
Avstår — 1

Punkterna 16 – 21

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 22

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 9 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 22 röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 9 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 148
Nej — 156
Avstår — 2

Punkten 23

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 10 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Andersson i Örebro begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 23 röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 10 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Andersson i Örebro begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 156
Nej — 150

Punkterna 24 – 33

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 34

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 14 av herrar Andersson i Örebro och Wirtén, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 35

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 15 av herrar Börjesson i Glömminge och Gustafsson i Byske, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 35 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 15 av herrar Börjesson i Glömminge och Gustafsson i Byske.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 236
Nej — 67
Avstår — 4

Punkten 36

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 16 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Andersson i Örebro begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 36 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 16 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Andersson i Örebro begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 156
Nej — 150

Punkten 37

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 17 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Andersson i Örebro begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 37 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 17 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Andersson i Örebro

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 163
Nej — 130
Avstår — 14

Punkten 38

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 39

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 18 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Andersson i Örebro begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 39 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 18 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Andersson i Örebro begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 217
Nej — 88
Avstår — 2

Punkten 40

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 19 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 40 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 19 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 156
Nej — 151

Punkten 41

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 20 av herrar Börjesson i Glömminge och Gustafsson i Byske, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 41 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 20 av herrar Börjesson i Glömminge och Gustafsson i Byske.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	229
Nej	–	68
Avstår	–	8

Punkten 42

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 21 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hovhammar begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 42 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 21 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hovhammar begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	156
Nej	–	151

Punkten 43

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 22 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Andersson i Örebro begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 43 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 22 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Andersson i Örebro begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 157

Nej — 150

Punkten 44

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 23 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 44 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 23 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 174

Nej — 131

Avstår — 2

Punkterna 45 — 49

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 50

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 24 av herr Andersson i Örebro m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 51

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 25 av herrar Regnéll och Hovhammar, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hovhammar begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 51 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 25 av herrar Regnéll och Hovhammar.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hovhammar begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 265
Nej — 40
Avstår — 2

Punkten 52

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 26 av herrar Börjesson i Glömminge och Gustafsson i Byske, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 52 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 26 av herrar Börjesson i Glömminge och Gustafsson i Byske.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 239
Nej — 66

Punkten 53

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 27 av herrar Andersson i Örebro och Wirtén, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 54

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 28 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Andersson i Örebro begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 54 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 28 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Andersson i Örebro begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 156
Nej — 150

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

Punkten 55

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 29 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 54 punkten 55 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 29 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Den omröstning gav följande resultat:

Ja — 156
Nej — 151

Näringsutskottets betänkande nr 55

Punkten 1

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 1 b av herr Börjesson i Glömminge och fru Hambraeus samt 3:o) reservationen nr 1 a av herrar Andersson i Örebro och Wirtén, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Börjesson i Glömminge begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Andersson i Örebro begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 55 punkten 1 antar reservationen nr 1 b av herr Börjesson i Glömminge och fru Hambraeus röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 1 a av herrar Andersson i Örebro och Wirtén.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Andersson i Örebro begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Den omröstning gav följande resultat:

Ja — 69
Nej — 56
Avstår — 180

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 55 punkten 1 röstar ja, den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 b av herr Börjesson i Glömminge och fru Hambræus.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 193
Nej — 100
Avstår — 14

Punkten 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 55 punkten 2 röstar ja, den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 155
Nej — 152

Punkten 3

Utskottets hemställan bifölls.

Näringsutskottets betänkande nr 56

Kammaren biföll vad utskottet i detta betänkande hemställt.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren uppskjuta behandlingen av återstående på dagens föredragningslista upptagna ärenden till kl. 19.30.

Nr 96

Onsdagen den
23 maj 1973

Näringspolitik
m. m.

§ 4 Anmäldes och bordlades

Skatteutskottets betänkande

Nr 35 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:120 med förslag angående beskattning av pensionsförsäkringstagare, m. m. jämte motioner

Utrikesutskottets betänkanden

Nr 13 i anledning av propositionen 1973:121 angående medel för den svenska andelen av kostnaderna för det nordiska ministerrådssekretariatet i Oslo

Nr 14 med anledning av propositionen 1973:122 angående godkännande av överenskommelse om Nordiska ministerrådets sekretariat och deras rättsliga ställning m. m., jämte motion

Nr 15 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Kulturutskottets betänkande

Nr 27 i anledning av propositionen 1973:83 angående medel för den svenska andelen av 1974 års verksamhetsbudget för det nordiska kultursamarbetet m. m.

§ 5 Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades att följande enkla fråga denna dag framstälts, nämligen av

Nr 236 Herr *Stålhammar* (fp) till herr utbildningsministern angående undervisningen i ämnena matematik och svenska på gymnasieskolans tvååriga yrkeslinjer:

Är statsrådet beredd att föreslå sådana förändringar i innehåll och organisation av ämnena matematik och svenska på gymnasieskolans tvååriga yrkeslinjer, att undervisningen bättre anpassas till elevernas förutsättningar och behov?

§ 6 Kammaren åtskildes kl. 18.09.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON/

Solveig Gemert